

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΕΜΠΟΡΙΑΣ & ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

***ΤΡΟΠΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΤΩΝ ΟΠΩΡΟΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ, ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ***

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ: ΓΑΛΑΝΑΚΗ ΖΩΗ Α.Μ. 492

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΚΟΚΚΙΝΑΚΗΣ

©

2010

ΔΗΛΩΣΗ

- Η παρούσα πτυχιακή έχει προκύψει αποκλειστικά μέσω δικής μου εργασίας
- Η παρούσα πτυχιακή δεν έχει υποβληθεί σε οποιοδήποτε άλλο ίδρυμα στο πλαίσιο απόκτησης εκπαιδευτικού τίτλου
- Όλες οι δευτερογενείς πηγές έχουν αναγνωριστεί πλήρως μέσω αντίστοιχων βιβλιογραφικών αναφορών

Γαλανάκη Ζωή

Ιεράπετρα Νοέμβρης 2010

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Μανώλη Κοκκινάκη για την πολύτιμη βοήθεια του, την συνεχή επαφή μαζί μου, το ενδιαφέρον του για την έκβαση της πτυχιακής εργασίας μου και για την προθυμία του να με βοηθήσει με το μοίρασμα των ερωτηματολογίων στις Δημόσιες Υπηρεσίες.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω την κ. Κατερίνα Κοκκινάκη για την ψυχολογική υποστήριξη και την προθυμία της να με βοηθήσει με την δομή της πτυχιακής εργασίας μου.

Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου και όλους αυτούς που με βοήθησαν περισσότερο ψυχολογικά για να μπορέσω να ολοκληρώσω την πτυχιακή εργασία.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Ιεράπετρα είναι μία μεσογειακή πόλη που χαρακτηρίζεται από την έντονη αγροτική δραστηριότητα των κατοίκων και έχει ως αποτέλεσμα η οικονομία της να στηρίζεται σχεδόν σε ένα μεγάλο βαθμό στην παραγωγή των οπωροκηπευτικών που καλλιεργούνται στα θερμοκήπια. Τα θερμοκήπια είναι κλειστοί χώροι από ξύλινο ή μεταλλικό σκελετό και γυάλινο ή πλαστικό κάλυμμα. Με την βοήθεια της θερμότητας που δημιουργείτε μέσα στον χώρο αυτό, η ανάπτυξη των φυτών που καλλιεργούνται εκεί είναι πιο γρήγορη. Επίσης το θερμοκήπιο είναι κατάλληλο για την ανάπτυξη και εκτός εποχής φυτών. Στα οπωροκηπευτικά προϊόντα που παράγονται στα θερμοκήπια εφαρμόζονται πιστοποιήσεις οι οποίες είναι δύσκολο να εφαρμοστούν αλλά απαραίτητο για την διακίνηση των κηπευτικών στην αγορά και ιδιαίτερα στις εξαγωγές. Επίσης η πιστοποίηση είναι απαραίτητη για την ασφάλεια των καταναλωτών και την διασφάλιση της ποιότητας των κηπευτικών.

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην γεωργία αρχικά γενικά για την γεωργία από την αρχαιότητα μέχρι και σήμερα, στην γεωργία στην Ελλάδα και στη συνέχεια γίνεται πιο συγκεκριμένη στην γεωργία στην Κρήτη και τέλος στην γεωργία στην Ιεράπετρα.

Το δεύτερο κεφάλαιο θα ασχοληθεί με τον πρωτογενή τομέα και τα θερμοκήπια. Πιο συγκεκριμένα για τα θερμοκήπια, τα Υδροπονικά θερμοκήπια, τα προβλήματα στον πρωτογενή τομέα και ειδικότερα στην Ελλάδα. Στις προοπτικές του πρωτογενή τομέα, στην Βιολογική γεωργία και τέλος στα οπωροκηπευτικά της Ιεράπετρας.

Στη συνέχεια το τρίτο κεφάλαιο θα ασχοληθεί με την πιστοποίηση στον πρωτογενή τομέα, τα συστήματα ποιότητας Agro 2.1 και 2.2 και το σύστημα GLOBALGAP. Επίσης τα πλεονεκτήματα της εφαρμογής των συστημάτων πιστοποίησης και τέλος το παρόν και το μέλλον της πιστοποίησης.

Στο τέταρτο κεφάλαιο θα αναλυθεί η μεθοδολογία της έρευνας στην οποία αρχικά θα γίνει η παρουσίαση του σκοπού και του στόχου της, θα οριστεί το είδος της έρευνας, οι περιορισμοί της έρευνας, η μέθοδος συλλογής στοιχείων, ο σχεδιασμός και η επεξεργασία των ερωτηματολογίων, η κωδικοποίηση και τέλος ο πληθυσμός στον οποίο έγινε η έρευνα.

Το πέμπτο κεφάλαιο θα περιλαμβάνει τα αποτελέσματα τη έρευνας και οι αναλύσεις των διαγραμμάτων των τριών ερωτηματολογίων τα οποία θα προκύψουν με βάση την έρευνα.

Στο έκτο κεφάλαιο θα παρουσιαστούν τα συμπεράσματα και οι προτάσεις που θα είναι αποτελέσματα από την έρευνα μέσω των ερωτηματολογίων.

ΛΙΣΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΔΗΛΩΣΗ	1
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	2
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	4
ΛΙΣΤΑ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	9

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ.....	13
ΕΞΕΛΙΞΗ ΓΕΩΡΓΙΑΣ.....	13
1.1.Εισαγωγή.....	13
1.1.1 Γενικά.....	14
1.1.2 Εξέλιξη της γεωργίας στην Ελλάδα.....	15
1.1.2.1 Η γεωργία στην Κρήτη.....	17
1.1.2.2 Ιεράπετρα.....	17
1.1.2.2.1 Ανταγωνιστικότητα.....	18
1.1.2.2.2 Περιβάλλον	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ.....	20
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	20
2.1 Πρωτογενής τομέας και θερμοκήπιο.....	20
2.1.1 Η ιστορία του θερμοκηπίου.....	21
2.1.2 Υδροπονικά θερμοκήπια	22
2.2 Οπωροκηπευτικά.....	23
2.2.1 Προβλήματα τομέα κηπευτικών στην Ελλάδα.....	25
2.2.2 Προοπτικές τομέα κηπευτικών στην Ελλάδα.....	25

2.3 Βιολογική γεωργία.....	27
2.4 Κηπευτικά Ιεράπετρας.....	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ.....	29
ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ.....	29
3.1 Πιστοποίηση στον πρωτογενή τομέα.....	29
3.1.1 Περιγραφή Συστημάτων Ποιότητας πρωτογενούς παραγωγής.....	30
3.1.1.1 Agro 2.1 και 2.2.....	30
3.1.1.1.1 Πρότυπο AGRO 2.1.....	30
3.1.1.1.2 Πρότυπο AGRO 2.2.....	31
3.1.1.2 GLOBALGAP.....	31
3.1.2 Πλεονεκτήματα από την εφαρμογή των Συστημάτων Ποιότητας.....	33
3.1.3 Το παρόν και το μέλλον της πιστοποίησης.....	35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ.....	36
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	36
4.1 Εισαγωγή.....	36
4.2 Καθορισμός Ερευνητικού Σκοπού.....	36
4.3 Καθορισμός Ερευνητικού Στόχου.....	37
4.4 Είδος Έρευνας.....	37
4.5 Περιορισμός έρευνας.....	38
4.6 Μέθοδος Συλλογής Στοιχείων.....	39
4.7 Σχεδιασμός ερωτηματολογίων.....	39
4.8 Επεξεργασία Ερωτηματολογίου.....	42
4.9 Κωδικοποίηση.....	42
4.10 Πληθυσμός της έρευνας.....	42
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ.....	43
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	43
5.1 Απαντήσεις Ερωτηματολογίων Γεωπόνων.....	43
Διάγραμμα 1: Εφαρμογή πιστοποίησης στην περιοχή της Ιεράπετρα.....	43
Διάγραμμα 2: Εφαρμογή πιστοποίησης από παραγωγούς.....	44
Διάγραμμα 3: Ποσοστό πιστοποιημένων παραγωγών.....	44
Διάγραμμα 4: Πηγές ενημέρωσης γεωπόνων.....	45

Διάγραμμα 5: Χρησιμότητα πιστοποίησης οπωροκηπευτικών.....	46
Διάγραμμα 6: Τα άμεσα και τα έμμεσα οφέλη της πιστοποίησης.....	46
Διάγραμμα 7: Ποσοστό παραγωγών που τηρούν τους ανόνες πιστοποίησης.....	47
Διάγραμμα 8: Ενδιαφέρων παραγωγών για την ποιότητα των οπωροκηπευτικών.....	48
Διάγραμμα 9: Ενημέρωση παραγωγών για τις πιστοποιήσεις.....	48
Διάγραμμα 10: Απαιτήσεις πιστοποίησης από παραγωγούς.....	49
Διάγραμμα 11: Επιλογή καλλιέργειας και βαθμός δυσκολίας.....	50
Διάγραμμα 12: Οικονομικά παραγωγών και πιστοποίηση.....	50
Διάγραμμα 13: Χαρακτηριστικά πιστοποιημένου προϊόντος.....	51
Διάγραμμα 14: Λόγοι πιστοποίησης προϊόντων.....	52
Διάγραμμα 15: Συχνότητα ελέγχου οπωροκηπευτικών.....	53
Διάγραμμα 16: Τρόποι ελέγχου προϊόντων.....	53
Διάγραμμα 17: Ποσοστό παραγωγών που ενδιαφέρονται για τον έλεγχο των προϊόντων τους.....	54
Διάγραμμα 18: Ασφάλεια εγκεκριμένων φυτοφαρμάκων.....	55
Διάγραμμα 19: Περιβαλλοντικό όφελος από την χρήση εγκεκριμένων φυτοφαρμάκων.....	55
Διάγραμμα 20: Έλεγχοι πιστοποίησης και οικονομικά παραγωγών.....	56
Διάγραμμα 21: Προβλήματα πρωτογενή τομέα.....	57
Διάγραμμα 22: Επιλύονται ή εντείνονται τα προβλήματα με την πιστοποίηση.....	58
Διάγραμμα 23: Προτάσεις για αναβάθμιση τομέα.....	59
5.2 Απαντήσεις ερωτηματολογίων εταιριών πιστοποίησης.....	60
Διάγραμμα 1: Εφαρμογή της πιστοποίησης στην περιοχή της Ιεράπετρας.....	60
Διάγραμμα 2: Ευκολία εφαρμογής πιστοποίησης.....	61
Διάγραμμα 3: Ποσοστό πιστοποιημένων παραγωγών.....	61
Διάγραμμα 4: Χρησιμότητα πιστοποίησης οπωροκηπευτικών.....	62
Διάγραμμα 5: Άμεσα και έμμεσα οφέλη της πιστοποίησης για τους παραγωγούς.....	63
Διάγραμμα 6: Ποσοστό παραγωγών που τηρούν τους κανόνες πιστοποίησης.....	64
Διάγραμμα 7: Ενδιαφέρων παραγωγών για την ποιότητα των οπωροκηπευτικών τους.....	64
Διάγραμμα 8: Ενημέρωση παραγωγών για τις πιστοποιήσεις.....	65
Διάγραμμα 9: Εφικτότητα απαιτήσεων της πιστοποίησης από τους παραγωγούς.....	66
Διάγραμμα 10: Επιροή βαθμού δυσκολίας πιστοποίησης σε σχέση με την επιλογή καλλιέργειας του παραγωγού.....	66
Διάγραμμα 11: Οικονομικά παραγωγών και οικονομικά.....	67
Διάγραμμα 12: Οικονομικό όφελος από την πιστοποίηση των οπωροκηπευτικών.....	68

Διάγραμμα 13: Τρόποι αναγνώρισης πιστοποιημένων προϊόντων.....	68
Διάγραμμα 14: Λόγοι που δεν είναι πιστοποιημένοι όλοι οι παραγωγοί.....	69
Διάγραμμα 15: Διασφάλιση ιχνηλασιμότητας προϊόντων.....	69
Διάγραμμα 16: Λόγοι πιστοποίησης προϊόντων.....	70
Διάγραμμα 17: Συχνότητα ελέγχου οπωροκηπευτικών από τους υπεύθυνους των πιστοποιήσεων.....	71
Διάγραμμα 18: Τρόποι ελέγχου οπωροκηπευτικών.....	71
Διάγραμμα 19: Ποσοστό ενδιαφέροντος παραγωγών για τον έλεγχο των προϊόντων τους.....	72
Διάγραμμα 20: Επιροή αγοραστικής συμπεριφοράς με τον έλεγχο των οπωροκηπευτικών.....	73
Διάγραμμα 21: Διαφάνεια στον έλεγχο των οπωροκηπευτικών.....	73
Διάγραμμα 22: Οικονομικά παραγωγών και έλεγχοι προϊόντων.....	74
Διάγραμμα 23: Φορέας ελέγχων πιστοποίησης.....	75
Διάγραμμα 24: Οικονομική ενίσχυση από το κράτος και την Ευρωπαϊκή Ένωση για την επίλυση των προβλημάτων.....	75
Διάγραμμα 25: Επιλύονται ή εντείνονται τα προβλήματα με την πιστοποίηση.....	76
Διάγραμμα 26: Προτάσεις για αναβάθμιση τομέα.....	77
5.3 Απαντήσεις ερωτηματολογίου Δημόσιου Φορέα.....	78
Διάγραμμα 1: Ευκολία εφαρμογής διαδικασίας πιστοποίησης.....	78
Διάγραμμα 2: Ποσοστό παραγωγών του Νομού που είναι πιστοποιημένοι.....	78
Διάγραμμα 3: Ενημέρωση καταναλωτών για τα πιστοποιημένα προϊόντα.....	79
Διάγραμμα 4: Χαρακτηριστικά πιστοποιημένων προϊόντων.....	80
Διάγραμμα 5: Λόγος μη πιστοποίησης όλων των παραγωγών.....	80
Διάγραμμα 6: Τρόπος διασφάλισης της ιχνηλασιμότητας των προϊόντων.....	81
Διάγραμμα 7: Τρόποι ελέγχου των προϊόντων.....	81
Διάγραμμα 8: Επιροή αγοραστικής συμπεριφοράς από τον έλεγχο των οπωροκηπευτικών.....	82
Διάγραμμα 9: Ασφάλεια εγκεκριμένων από την Ευρωπαϊκή Ένωση φυτοφαρμάκων για τον ανθρώπινο οργανισμό.....	83
Διάγραμμα 10: Περιβαλλοντικό όφελος από την χρήση των εγκεκριμένων από την Ευρωπαϊκή Ένωση φυτοφαρμάκων.....	84
Διάγραμμα 11: Φορέας πιστοποίησης προϊόντων.....	85
Διάγραμμα 12: Οικονομική ενίσχυση από το κράτος και την Ευρωπαϊκή Ένωση για την επίλυση των προβλημάτων.....	85
Διάγραμμα 13: Προτάσεις για αναβάθμιση τομέα.....	86

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ.....	87
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	87
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	90
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ.....	91
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ.....	91
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΠΡΟΕΡΧΟΜΕΝΗ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ.....	91
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	93

ΛΙΣΤΑ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Απαντήσεις Ερωτηματολογίων Γεωπόνων.....	43
Διάγραμμα 1: Εφαρμογή πιστοποίησης στην περιοχή της Ιεράπετρα.....	43
Διάγραμμα 2: Εφαρμογή πιστοποίησης από παραγωγούς.....	44
Διάγραμμα 3: Ποσοστό πιστοποιημένων παραγωγών.....	44
Διάγραμμα 4: Πηγές ενημέρωσης γεωπόνων.....	45
Διάγραμμα 5: Χρησιμότητα πιστοποίησης οπωροκηπευτικών.....	46
Διάγραμμα 6: Τα άμεσα και τα έμμεσα οφέλη της πιστοποίησης.....	46
Διάγραμμα 7: Ποσοστό παραγωγών που τηρούν τους ανόνες πιστοποίησης.....	47
Διάγραμμα 8: Ενδιαφέρων παραγωγών για την ποιότητα των οπωροκηπευτικών.....	48
Διάγραμμα 9: Ενημέρωση παραγωγών για τις πιστοποιήσεις.....	48
Διάγραμμα 10: Απαιτήσεις πιστοποίησης από παραγωγούς.....	49
Διάγραμμα 11: Επιλογή καλλιέργειας και βαθμός δυσκολίας.....	50
Διάγραμμα 12: Οικονομικά παραγωγών και πιστοποίηση.....	50
Διάγραμμα 13: Χαρακτηριστικά πιστοποιημένου προϊόντος.....	51
Διάγραμμα 14: Λόγοι πιστοποίησης προϊόντων.....	52
Διάγραμμα 15: Συχνότητα ελέγχου οπωροκηπευτικών.....	53
Διάγραμμα 16: Τρόποι ελέγχου προϊόντων.....	53
Διάγραμμα 17: Ποσοστό παραγωγών που ενδιαφέρονται για τον έλεγχο των προϊόντων τους.....	54
Διάγραμμα 18: Ασφάλεια εγκεκριμένων φυτοφαρμάκων.....	55
Διάγραμμα 19: Περιβαλλοντικό όφελος από την χρήση εγκεκριμένων φυτοφαρμάκων.....	55
Διάγραμμα 20: Έλεγχοι πιστοποίησης και οικονομικά παραγωγών.....	56
Διάγραμμα 21: Προβλήματα πρωτογενή τομέα.....	57
Διάγραμμα 22: Επιλύονται ή εντείνονται τα προβλήματα με την πιστοποίηση.....	58
Διάγραμμα 23: Προτάσεις για αναβάθμιση τομέα.....	59
Απαντήσεις ερωτηματολογίων εταιριών πιστοποίησης.....	60
Διάγραμμα 1: Εφαρμογή της πιστοποίησης στην περιοχή της Ιεράπετρας.....	60
Διάγραμμα 2: Ευκολία εφαρμογής πιστοποίησης.....	61
Διάγραμμα 3: Ποσοστό πιστοποιημένων παραγωγών.....	61
Διάγραμμα 4: Χρησιμότητα πιστοποίησης οπωροκηπευτικών.....	62

Διάγραμμα 5: Άμεσα και έμμεσα οφέλη της πιστοποίησης για τους παραγωγούς.....	63
Διάγραμμα 6: Ποσοστό παραγωγών που τηρούν τους κανόνες πιστοποίησης.....	64
Διάγραμμα 7: Ενδιαφέρον παραγωγών για την ποιότητα των οπωροκηπευτικών τους.....	64
Διάγραμμα 8: Ενημέρωση παραγωγών για τις πιστοποιήσεις.....	65
Διάγραμμα 9: Εφικτότητα απαιτήσεων της πιστοποίησης από τους παραγωγούς.....	66
Διάγραμμα 10: Επιροή βαθμού δυσκολίας πιστοποίησης σε σχέση με την επιλογή καλλιέργειας του παραγωγού.....	66
Διάγραμμα 11: Οικονομικά παραγωγών και οικονομικά.....	67
Διάγραμμα 12: Οικονομικό όφελος από την πιστοποίηση των οπωροκηπευτικών.....	68
Διάγραμμα 13: Τρόποι αναγνώρισης πιστοποιημένων προϊόντων.....	68
Διάγραμμα 14: Λόγοι που δεν είναι πιστοποιημένοι όλοι οι παραγωγοί.....	69
Διάγραμμα 15: Διασφάλιση ιχνηλασιμότητας προϊόντων.....	69
Διάγραμμα 16: Λόγοι πιστοποίησης προϊόντων.....	70
Διάγραμμα 17: Συχνότητα ελέγχου οπωροκηπευτικών από τους υπεύθυνους των πιστοποιήσεων.....	71
Διάγραμμα 18: Τρόποι ελέγχου οπωροκηπευτικών.....	71
Διάγραμμα 19: Ποσοστό ενδιαφέροντος παραγωγών για τον έλεγχο των προϊόντων τους...	72
Διάγραμμα 20: Επιροή αγοραστικής συμπεριφοράς με τον έλεγχο των οπωροκηπευτικών..	73
Διάγραμμα 21: Διαφάνεια στον έλεγχο των οπωροκηπευτικών.....	73
Διάγραμμα 22: Οικονομικά παραγωγών και έλεγχοι προϊόντων.....	74
Διάγραμμα 23: Φορέας ελέγχων πιστοποίησης.....	75
Διάγραμμα 24: Οικονομική ενίσχυση από το κράτος και την Ευρωπαϊκή Ένωση για την επίλυση των προβλημάτων.....	75
Διάγραμμα 25: Επιλύονται ή εντείνονται τα προβλήματα με την πιστοποίηση.....	76
Διάγραμμα 26: Προτάσεις για αναβάθμιση τομέα.....	77
Απαντήσεις ερωτηματολογίου Δημόσιου Φορέα.....	78
Διάγραμμα 1: Ευκολία εφαρμογής διαδικασίας πιστοποίησης.....	78
Διάγραμμα 2: Ποσοστό παραγωγών του Νομού που είναι πιστοποιημένοι.....	78
Διάγραμμα 3: Ενημέρωση καταναλωτών για τα πιστοποιημένα προϊόντα.....	79
Διάγραμμα 4: Χαρακτηριστικά πιστοποιημένων προϊόντων.....	80
Διάγραμμα 5: Λόγος μη πιστοποίησης όλων των παραγωγών.....	80
Διάγραμμα 6: Τρόπος διασφάλισης της ιχνηλασιμότητας των προϊόντων.....	81
Διάγραμμα 7: Τρόποι ελέγχου των προϊόντων.....	81

Διάγραμμα 8: Επιροή αγοραστικής συμπεριφοράς από τον έλεγχο των οπωροκηπευτικών.....	82
Διάγραμμα 9: Ασφάλεια εγκεκριμένων από την Ευρωπαϊκή Ένωση φυτοφαρμάκων για τον ανθρώπινο οργανισμό.....	83
Διάγραμμα 10: Περιβαλλοντικό όφελος από την χρήση των εγκεκριμένων από την Ευρωπαϊκή Ένωση φυτοφαρμάκων.....	84
Διάγραμμα 11: Φορέας πιστοποίησης προϊόντων.....	85
Διάγραμμα 12: Οικονομική ενίσχυση από το κράτος και την Ευρωπαϊκή Ένωση για την επίλυση των προβλημάτων.....	85
Διάγραμμα 13: Προτάσεις για αναβάθμιση τομέα.....	86

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΕΞΕΛΙΞΗ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

1.1.Εισαγωγή

Η Ιεράπετρα είναι μία αγροτική περιοχή στην οποία το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της ασχολείται με τον πρωτογενή τομέα και πιο συγκεκριμένα με την καλλιέργεια των οπωροκηπευτικών στα θερμοκήπια. Η οικονομία της Ιεράπετρας στηρίζεται κυρίως στον αγροτικό τομέα και κατά δεύτερον στον τουρισμό.

Η Ιεράπετρα είναι η περιοχή με τα περισσότερα θερμοκήπια σε σχέση με την έκταση και τον πληθυσμό της, στον Νομό, στην Κρήτη αλλά και σε όλη την Ελλάδα. Τα θερμοκήπια άρχισαν να εξαπλώνονται το 1965 χάρη στον Ολλανδό γεωπόνο Πωλ Κούπερ. Πίστευε πως το κλίμα στην περιοχή της Ιεράπετρας είναι το ιδανικό για την καλλιέργεια οπωροκηπευτικών σε θερμοκήπια και έτσι κατασκεύασε το πρώτο θερμοκήπιο στην περιοχή Ψαρή Φοράδα. Το θερμοκήπιο είναι ένας κλειστός χώρος με ξύλινο ή μεταλλικό σκελετό και σκεπάζεται με διαφανή υλικό είτε γυάλινο είτε πλαστικό. Μέσα στο χώρο αυτό δημιουργούνται κατάλληλες συνθήκες για ευαίσθητα φυτά εκτός εποχής (όπως ντομάτες και αγγούρια το χειμώνα) και φυτά τα οποία δεν ευδοκιμούν στο κλίμα της Ιεράπετρας και γενικά της Ελλάδας (όπως μπανάνες).

Τα οπωροκηπευτικά που καλλιεργούνται στα θερμοκήπια είναι η κύρια ασχολία στον Πρωτογενή τομέα της Κρήτης αλλά σε μεγαλύτερο βαθμό στην Ιεράπετρα. Η πιστοποίηση στα κηπευτικά προϊόντα κρίνεται απαραίτητη κυρίως για την ασφάλεια των καταναλωτών. Επίσης είναι απαραίτητη διότι οι απαιτήσεις των καταναλωτών αλλά και της αγοράς είναι μεγάλες και θα πρέπει να ικανοποιούνται διότι ο ανταγωνισμός είναι μεγάλος.

Οι απαιτήσεις των καταναλωτών και της αγοράς έχουν αναγκάσει πολλούς παραγωγούς να πιστοποιήσουν τα οπωροκηπευτικά προϊόντα τους. Η πιστοποίηση των κηπευτικών στα επόμενα χρόνια θα είναι απαραίτητη για την διακίνηση τους στην αγορά και χωρίς την πιστοποίηση κανένα προϊόν δεν θα διακινείται στην αγορά. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την συνεχή ενημέρωση των παραγωγών, των καταναλωτών και γενικά της αγοράς.

1.1.1 Γενικά.

Η γεωργία εμφανίστηκε από τότε που ο άνθρωπος σταμάτησε να συλλέγει έτοιμες τροφές από διάφορα αυτοφυή φυτά και να κυνηγά διάφορα άγρια ζώα και στράφηκε στην καλλιέργεια της γης. Έτσι σταδιακά απομακρύνθηκε από την νομαδική ζωή και εγκαταστάθηκε σε συγκεκριμένο τόπο όπου και τον έκανε πατρίδα του. Η μεγάλη αυτή αλλαγή σύμφωνα με την ιστορία τοποθετείται γύρω στο 10.000 π.χ. Αυτή η εποχή χαρακτηρίστηκε ως “γεωργική επανάσταση”. Έκτοτε η γεωργία άρχισε βαθμιαία να βελτιώνεται. Κατά τον 16^ο αιώνα παρατηρείται μία αναγέννηση της γεωργίας λόγω της πείρας και κάποιας εκπαίδευσης των γεωργών σε συνδυασμό με την ανάπτυξη της γεωπονικής επιστήμης.

«Η πιο στενή έννοια της γεωργίας αναφέρεται στην καλλιέργεια της γεωργικής γης με σκοπό την παραγωγή αγαθών χρήσιμων για τους ανθρώπους.» (Ζιωγανας, Χ. Μ., 2003). Πρόκειται για την καλλιέργεια της γης με διάφορα καλλιεργούμενα φυτά. Δηλαδή τα φυτά όπου ο ίδιος ο άνθρωπος επιλέγει να καλλιεργήσει προκειμένου να είναι χρήσιμα για την επιβίωση του. Σε αυτά σπάνια περιλαμβάνονται τα αυτοφυή φυτά τα οποία φυτρώνουν και αναπτύσσονται μόνα τους και η μόνη συμμετοχή του ανθρώπου είναι η συγκομιδή τους. Σε αυτά τα φυτά περιλαμβάνονται τα αρωματικά και φαρμακευτικά φυτά τα οποία αναπτύσσονται σε άγονες ορεινές περιοχές. Αξίζει να σημειωθεί πως ο άνθρωπος τα πρώτα χρόνια καλλιεργούσε κυρίως διάφορα είδη διατροφής. Με την πάροδο των χρόνων όμως επεκτάθηκε και στην καλλιέργεια και άλλων φυτών μη διατροφικής κατεύθυνσης όπως τα βαμβάκι, τον καπνό, τα κτηνοτροφικά φυτά κ.α.

«Η πιο ευρεία έννοια της γεωργίας αναφέρεται στην καλλιέργεια φυτών και την εκτροφή ζώων, με σκοπό την παραγωγή αγαθών χρήσιμων για την ικανοποίηση των αναγκών του ανθρώπου.» (Ζιωγανας, Χ. Μ., 2003). Η φυτική παραγωγή έχει προσδιοριστεί παραπάνω. Η ζωική παραγωγή περιλαμβάνει την εκτροφή και περιποίηση των ζώων τα οποία έχουν εξημερωθεί και ελέγχονται από τον άνθρωπο.

«Η πολύ ευρεία έννοια της γεωργίας είναι εκείνη, η οποία περιλαμβάνει τις καλλιέργειες, την κτηνοτροφία, τα δάση, τη θύρα και την αλιεία» (Ζιωγανας, Χ. Μ., 2003).

Η διεθνή επιστημονική κοινότητα ως γεωργία έχει καθιερωθεί να θεωρείται η φυτική και ζωική παραγωγή για τους εξής δύο λόγους: πρώτων διότι σε πολλές γεωργικές εκμεταλλεύσεις χρησιμοποιούνται μαζί οι κλάδοι φυτικής και ζωικής παραγωγής και δεύτερων αυτοί οι δύο κλάδοι είναι σε υψηλό βαθμό αλληλοεξαρτούμενοι ο ένας από τον άλλο.

Από την αρχή της γεωργίας και μέχρι τον 20^ο αιώνα η γεωργία ασκείται από τους γεωργούς και την οικογένεια τους με την μορφή της κλειστής οικονομίας. Παράγουν δηλαδή προϊόντα για τις δικές τους ανάγκες ή για ανταλλαγή αυτών των προϊόντων με άλλα. Μετά από μεγάλη καθυστέρηση οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις παίρνουν την μορφή της ανοιχτής οικονομίας. Οι γεωργοί παράγουν προϊόντα για την αγορά. Δηλαδή για τους άλλους και όχι πλέον για τους ίδιους και τις οικογένειες τους.

1.1.2 Εξέλιξη της γεωργίας στην Ελλάδα

«Η Ελλάδα έχει συνολική έκταση 131.944.000 στρέμματα. Από αυτά τα 29,5% καλλιεργούνται, τα 41,7% είναι βοσκοτόπια και βουνά, τα 21,4% είναι δάση και θαμνότοποι, τα 2% καλύπτονται από νερά-ποτάμια, λίμνες και τέλματα και τα 5,4% ορεινές εκτάσεις.» (Live-Pedia, 2010)

«Για πρώτη φορά φυτευτήκαν σπόροι το έτος 1410 π.Χ., άρα από τότε αρχίζει η ανάπτυξη της γεωργίας, στην Ελευσίνα από τη Δήμητρα (την μετέπειτα ανακηρυχθείσα θεά). Αποτέλεσμα του γεγονότος αυτού ήταν:

α) Να γίνουν οι πρώτες μόνιμες κατοικίες, κυρίως στα πεδινά μέρη), β) Να μπουν σύνορα. γ) Να δημιουργηθούν οι πρώτοι οργανωμένοι στρατοί, για τη διαφύλαξη της σοδιάς και της γης, δ) Να εμφανιστούν πολιτιστικά στοιχεία - πρώτος μεγάλος πολιτισμός ο Μινωικός. ε) Να εμφανιστούν οι πρώτοι δούλοι στ) Να εμφανιστεί το εμπόριο, αλλά και η εκμετάλλευση και οι μεγάλοι πόλεμοι κλπ.» (Κρασσανάκης, Α.Γ., 2010)

Η Ελλάδα ήταν κατ' εξοχήν αγροτική χώρα. Οι περισσότεροι ασχολούνταν με την γεωργία αρχικά για να τρέφονται οι ίδιοι και οι οικογένειες τους. Αργότερα που οι άνθρωποι άρχισαν να ζουν ο ένας κοντά στον άλλο και να δημιουργούν τα πρώτα χωριά, άρχισαν να δημιουργούνται νέα επαγγέλματα και οι αγρότες πλέον άρχισαν να φυτεύουν περισσότερα προϊόντα για να τα πουλήσουν στην αγορά. Έτσι σιγά-σιγά άρχισε να αναπτύσσεται η οικονομία της Ελλάδας.

Έτσι φτάνουμε στο 1981 όπου έχουμε την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) και την εφαρμογή της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής.

Το 2001 Στην Ελλάδα ο αγροτικός τομέας αποτελούσε το 6,7% του Ακαθάριστου εγχώριου Προϊόντος. Ποσοστό το οποίο ήταν το υψηλότερο στην Ε.Ε. Το κατώτερο ποσοστό ήταν 0,6% για το Ην. Βασίλειο, την Σουηδία και το Λουξεμβούργο και το υψηλότερο ήταν 3,6% για την

Ισπανία. Ο μέσος όρος των κρατών-μελών ήταν 1,7%. Έτσι η Ε.Ε. άρχισε να δίνει πιο μεγάλη βαρύτητα στον αγροτικό τομέα και στην ανάπτυξη του.

«Η γεωργία παίζει ουσιαστικό ρόλο

- Η ελληνική γεωργία παράγει το 21 % του πλούτου της χώρας (Α.Ε.Π.).
- Απασχολεί το 23 % των εργαζομένων (600 000 άτομα από τα οποία το 14 % είναι μισθωτοί).
- 3 500 000 εκτάρια γης χρησιμοποιούνται από τους αγρότες από τα οποία το 27% νοικιάζεται.
- Υπάρχουν 821 000 εκμεταλλεύσεις, και μόνον το 0,1 % απ' αυτές ξεπερνούν τα 100 εκτάρια.
- Το μέγεθος, κατά μέσο όρο, των εκμεταλλεύσεων είναι 4,5 εκτάρια (ΕΕ : 18,5 εκτάρια)."(Αποστολή Γαία, 2010)

Προϊόντα	Εθνική παραγωγή	Σύνολο Ευρωπαϊκής Ένωσης
Τυπικά μεσογειακές παραγωγές		
Ρύζι	220 000 τόνοι	2 400 000 τόνοι
Ελιές	2 227 000 τόνοι	9 724 000 τόνοι
Ελαιόλαδο	430 000 τόνοι	.
Κρασί	4 000 000 εκατόλιτρα	155 000 000 εκατόλιτρα
Εσπεριδοειδή	1 039 000 τόνοι	8 710 000 τόνοι
Φρούτα	2 500 000 τόνοι	
Φρέσκα λαχανικά	3 980 000 τόνοι	52 700 000 τόνοι
Βαμβάκι (ίνες)	380 000 τόνοι	.
Καπνός	140 000 τόνοι	.
Οι μεγάλες καλλιέργειες		
Σιτάρι	2 000 000 τόνοι	105 000 000 τόνοι
Καλαμπόκι	2 000 000 τόνοι	36 000 000 τόνοι
Κριθάρι	350 000 τόνοι	53 000 000 τόνοι
Εκτροφείς προβάτων		
Βοοειδή	1 000 000 κεφάλια	82 000 000 κεφάλια
Γιδοπρόβατα	9 000 000 κεφάλια	95 000 000 κεφάλια
Χοιροειδή	1 000 000 κεφάλια	123 000 000 κεφάλια
Πουλερικά (κρέας)	170 000 τόνοι	.
Μαλλί	10 000 τόνοι	.
Αυγά	110 000 τόνοι	.

Η ξυλεία		
Ακατέργαστο ξύλο	1 600 000 κ.μ.	.
Η αλιεία		
Αλιεία	150 000 τόνοι	5 975 000 τόνοι

(Αποστολή Γαία, 2010)

1.1.2.1 Η γεωργία στην Κρήτη

Η Κρήτη είναι το μεγαλύτερο νησί της Ελλάδας. Είναι μια αγροτική περιοχή αλλά η οικονομική της ανάπτυξη περιοριζόταν λόγω του ανάγλυφου της το οποίο είναι βραχώδες, της έλλειψης συγκέντρωσης φυσικών πόρων και της γεωργικής απομόνωσης από την υπόλοιπη Ελλάδα. Από την δεκαετία το 1970 είχε αναπτυχθεί ραγδαία με τον εκσυγχρονισμό των παραγωγικών δομών και την οικονομική υποστήριξη της Ε.Ε.

Τα κύρια γεωργικά προϊόντα που παράγει η Κρήτη είναι: λάδι, ελιές, πορτοκάλια, σιτηρά, σταφίδες, πατάτες μήλα κ.α., πρώιμα κηπευτικά (αγγούρια, πιπεριές κ.τ.λ.) και μπανάνες. Επίσης παράγει σχεδόν τη μισή ποσότητα λαδιού της χώρας, το σύνολο σχεδόν της σουλτανίνας και μεγάλες ποσότητες κρασιού, φρούτων και κηπευτικών.

Ένα μεγάλο μέρος της οικονομίας της Κρήτης αποτελείται από τα οπωροκηπευτικά προϊόντα τα οποία καλλιεργούνται μέσα στα θερμοκήπια.

1.1.2.2 Ιεράπετρα

Η Ιεράπετρα είναι η νοτιότερη πολύ της Κρήτης αλλά και της Ελλάδας. Ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού της Ιεράπετρας ασχολείται με τα θερμοκήπια. Επίσης ασχολούνται με τις ελιές και τα αμπέλια. Πολλοί την αποκαλούν “Plastic City” αφού αν κοιτάξει κανείς την πόλη από ψηλά θα νομίσει ότι είναι καλυμμένη ολόκληρη από πλαστικό.

Τα ιδιαίτερα θέματα που αντιμετωπίζει η Ελληνική Γεωργία σήμερα, είναι:

- ❖ Μικρός και πολυτεμαχισμένος κλήρος
- ❖ Δυσμενείς γεωμορφολογικές συνθήκες
- ❖ Ανισομερής κατανομή μεταξύ φυτικής και ζωικής παραγωγής
- ❖ Υψηλή εξάρτηση από επιδοτήσεις για μια σειρά αγροτικών προϊόντων
- ❖ Περιορισμένη εφαρμογή νέας τεχνολογίας, σύγχρονων μεθόδων παραγωγής και οργάνωσης-διοίκησης των αγροτικών εκμεταλλεύσεων
- ❖ Χαμηλό ποσοστό αρδευόμενων εκτάσεων και ανομοιογενής γεωγραφική χωροταξική διασπορά των υδατικών πόρων
- ❖ Δυσμενής δημογραφική σύνθεση
- ❖ Χαμηλό μορφωτικό επίπεδο
- ❖ Ελλείψεις σε μηχανισμούς ενημέρωσης, κατάρτισης, ευαισθητοποίησης του αγροτικού πληθυσμού γενικά και των παραγωγών ειδικά
- ❖ Ελλείψεις σε κρίσιμες παραμέτρους για τη σύγκλιση της ποιότητας ζωής μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών

1.1.2.2.1 Ανταγωνιστικότητα

- ❖ Χαμηλή παραγωγικότητα παρά τη συνεχή αύξηση της τα τελευταία χρόνια
- ❖ Απουσία «επώνυμων» πιστοποιημένων ποιοτικών προϊόντων
- ❖ Μείωση των ιδιωτικών επενδύσεων επί σειρά ετών
- ❖ Χαμηλός βαθμός μεταποίησης της πρωτογενούς παραγωγής
- ❖ Χαμηλό ποσοστό παραγωγής «βιολογικών» προϊόντων παρά τους εκρηκτικούς ρυθμούς αύξησης της παραγωγής και ζήτησης τους τα τελευταία χρόνια

1.1.2.2.2 Περιβάλλον

- ❖ Πιέσεις στο δασικό πλούτο
- ❖ Υφαλμύρωση υδάτων σε παράκτιες περιοχές

- ❖ Επιβάρυνση υπογείων υδάτων και εδαφών σε συγκεκριμένες περιοχές
- ❖ Πιέσεις στη γεωργική γη από αστική και τουριστική ανάπτυξη
- ❖ Μη άσκηση της γεωργικής δραστηριότητας ιδιαίτερα στις ορεινές περιοχές με αποτέλεσμα την αλλοίωση του τοπίου
- ❖ Άναρχη οικιστική ανάπτυξη που αλλοιώνει το αγροτικό ανθρωπογενές και φυσικό περιβάλλον

(Υπουργείο Γεωργίας, 2010)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

2.1 Πρωτογενής τομέας και θερμοκήπιο

Ως πρωτογενής τομέας παραγωγής ορίζεται «ο παραγωγικός τομέας στον οποίο η παραγωγή προέρχεται κατ' ευθείαν από την φύση (γεωργία, αλιεία, κτηνοτροφία)» (ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ, 2009)

Με τον πρωτογενή τομέα ασχολείται ένα μεγάλο τμήμα του παγκόσμιου πληθυσμού.

Ο πρωτογενής τομέας παραγωγής χωρίζεται στους παρακάτω συντελεστές παραγωγής: εργασία, γη (έδαφος), κεφάλαιο και για κάποιους και η επιχειρηματικότητα.

«1) Εργασία: Η καταβολή ανθρώπινης προσπάθειας, σωματικής και πνευματικής, για την παραγωγή κάποιου προϊόντος. 2) Έδαφος (ή Γη ή Φύση): Όλα τα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή των αγαθών, π.χ. μια εδαφική έκταση που καλλιεργείται, ο αέρας που κινεί μια ανεμογεννήτρια, τα ορυκτά. 3) Κεφάλαιο: τα προϊόντα που χρησιμοποιούνται στην παραγωγική διαδικασία για την παραγωγή άλλων προϊόντων. Είναι δηλαδή τα παραχθέντα μέσα παραγωγής, π.χ. μηχανήματα, εργαλεία, κτίρια. Ορισμένοι θεωρούν σαν χωριστό παραγωγικό συντελεστή την επιχειρηματικότητα, δηλαδή την ανθρώπινη ικανότητα συνδυασμού των άλλων τριών παραγωγικών συντελεστών με σκοπό το κέρδος.» (ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ, 2010)

«Το **θερμοκήπιο** είναι ένας στεγασμένος και περιφραγμένος χώρος, που σκοπό του έχει να προφυλάξει τα φυτά από το κρύο του χειμώνα.» (ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ, 2010)

Το θερμοκήπιο είναι κλειστή διαφανής κατασκευή όπου ο σκελετός του είναι από ξύλο ή από σίδηρο. Καλύπτεται από πλαστικό ή από γυαλί. Αυτό γιατί θέλουμε να δημιουργήσουμε συγκεκριμένο και ελεγχόμενο περιβάλλον για την καλλιέργεια εκτός εποχής φυτών ή την

καλλιέργεια κάποιου είδους που δεν είναι ενδεδειγμένες οι επικρατούσες φυσικές περιβαλλοντικές συνθήκες.

Με τη χρήση των θερμοκηπίων η παραγωγή των φυτών μπορεί να αυξηθεί ποσοτικά, να βελτιωθεί ποιοτικά και να προγραμματιστεί χρονικά.

2.1.1 Η ιστορία του θερμοκηπίου

Από τη αρχαιότητα ο άνθρωπος ασχολήθηκε με την καλλιέργεια των φυτών για την διατροφή του. Όμως το πρόβλημα του ήταν οι κλιματολογικές συνθήκες που δεν ευνοούσαν κάθε εποχή για την καλλιέργεια των φυτών. Έτσι μετά από κάποια χρόνια οι Κινέζοι ήταν οι πρώτοι που άρχισαν να καλλιεργούν φυτά έξω από το φυσικό τους περιβάλλον.

Στη συνέχεια ακολούθησαν οι Αιγύπτιοι, οι Πέρσες, οι Ρωμαίοι και οι Έλληνες.

Το πρώτο θερμοκήπιο που αναφέρεται στην ιστορία κατασκευάστηκε το 42μ.Χ. όπου ο αυτοκράτορας Νέρων διάταξε να κατασκευαστεί με την επίβλεψη ενός γιατρού, θερμαινόμενος χώρος με υλικά τάλκη* και μίκα** με σκοπό να χρησιμοποιηθεί το χειμώνα για την ανάπτυξη αγγουριών.

Ο συγγραφέας London αναφέρει ότι το πρώτο συστηματικό γυάλινο θερμοκήπιο με την μορφή που έχει τώρα κατασκευάστηκε το 1611 από τον Solomon de Caus of Heidelberg για την προστασία των δέντρων πορτοκαλιάς από το κρύο.

*Τάλκης: Είναι ένυδρο πυριτικό μαγνήσιο του τύπου $Mg_3H_2Si_4O_{12}$ ή $Mg_3H_2(SiO_3)_4$ ή $3MgO_4SiO_2H_2O$. Μπορεί να βρίσκεται σε κοκκίωδη, πεπλατυσμένη ή ινώδη μορφή. Στην Ελλάδα βρίσκεται με άλλα ορυκτά στην Άνδρο, Σίφνο, Εύβοια, Ιεράπετρα και Τήνο.

**Μίκα ή μαρμαρυγιάς: Είναι ορυκτό μονωτικό υλικό. Εξορύσσεται σε διάφορες ποιότητες και συναντάται σε καθαρή μορφή που είναι διαφανής ή με προσμίξεις σε αποχρώσεις του καφέ χρώματος. Μετά την εξόρυξη, καθαρίζεται και κόβεται στο πάχος και το μέγεθος που χρειάζεται για την κάθε εφαρμογή. Έχει καλές μονωτικές ιδιότητες, είναι άφλεκτος, αντέχει σε κρούσεις, πιέσεις και ψηλές θερμοκρασίες. Χρησιμοποιείται στην κατασκευή: μονώσεων θερμαντικών αντιστάσεων, πυκνωτών, συλλεκτών ηλεκτρικών μηχανών, στηριγμάτων ηλ. αντιστάσεων και τρανζίστορ, επενδύσεως πηνίων κλπ.

Στην Ελλάδα τα πρώτα θερμοκήπια κατασκευάστηκαν το 1955. Ήταν υαλόφρακτα θερμοκήπια για την παραγωγή καλλωπιστικών φυτών. Αργότερα άρχισαν να χρησιμοποιούν πλαστικό φύλλο πολυαιθυλενίου για την κάλυψη των θερμοκηπίων. Λόγο του χαμηλού κόστους και της ευκολίας προσαρμογής του εξαπλώθηκε σημαντικά η κατασκευή θερμοκηπίων το 1961.

Από τότε τα θερμοκήπια έχουν βελτιωθεί κατά πολύ και έχουν εφευρεθεί νέες τεχνικές. Η πιο πρόσφατη είναι η υδροπονία. Η δημιουργία υδροπονικών θερμοκηπίων. «Υδροπονία χαρακτηρίζουμε την μέθοδο της καλλιέργειας φυτών πάνω σε αδρανή ανόργανα υποστρώματα (εκτός εδάφους) στα οποία προστίθεται θρεπτικό διάλυμα αλλά και την μέθοδο σε σκέτο θρεπτικό διάλυμα (υδροκαλλιέργεια)» (Υπουργείο Εξωτερικών, 2010)

2.1.2 Υδροπονικά θερμοκήπια

Η υδροπονία έχει κάποια πλεονεκτήματα σε σχέση με τα άλλα θερμοκήπια.

«Τα κύρια πλεονεκτήματα Υδροπονικών καλλιέργειών είναι:

- 4 Αύξηση, βελτίωση και πρωιμότητα της παραγωγής
- 5 Εξοικονόμηση νερού, λιπασμάτων και προστασία του περιβάλλοντος με περιορισμό των χημικών αποβλήτων
- 6 Αποτελεσματική αντιμετώπιση εδαφογενών ασθενειών χωρίς απολύμανση εδάφους με βρωμιούχο μεθύλιο.
- 7 Η καλλιέργεια δεν εξαρτάται από την γονιμότητα του εδάφους»

(Υπουργείο Εξωτερικών, 2010)

Επίσης ένα ακόμα σημαντικό πλεονέκτημα είναι ότι στο πιάτο του καταναλωτή φτάνουν τα προϊόντα απαλλαγμένα από τις ασθένειες του εδάφους, τα ζιζάνια και τα φυτοφάρμακα. Όσο αναφορά τα οφέλη προς το περιβάλλον είναι ότι δημιουργούνται υγιή φυτά και το έδαφος καθαρίζει σιγά-σιγά λόγω της μικρότερης χρήσης φυτοφαρμάκων.

Από τον 18^ο αιώνα μέχρι και τον 20^ο η Ιεράπετρα ήταν μια φτωχή πόλη. Το 1965 έφτασε στην Ιεράπετρα ο Ολλανδός γεωπόνος Πολ Κούπερς (**Paul Herman Felix Kuijpers**). Απ την αρχή

πίστεψε πως η Ιεράπετρα είναι μία πόλη η οποία είναι η πιο κατάλληλη για να χρησιμοποιήσει κάποιες πρωτοποριακές, για την εποχή, μεθόδους καλλιέργειας σε θερμοκήπια. Αρχικά συνάντησε πολλές αντιδράσεις. Αργότερα όμως, ακόμα και οι πιο δύσπιστοι ντόπιοι υιοθέτησαν τη μέθοδο αυτή και η καλλιέργεια οπωροκηπευτικών σε θερμοκήπια εξαπλώθηκε σε πολλά μέρη της Κρήτης.

Σήμερα, η Ιεράπετρα διαθέτει τα περισσότερα θερμοκήπια στην Κρήτη, που αποτελούν τον πιο σημαντικό πόρο εισοδημάτων για την πόλη.

Το πρώτο είδος που καλλιεργήθηκε μέσα στα θερμοκήπια είναι το αγγούρι διότι πίστευαν πως οι ντομάτες δεν είχαν την ανάγκη του θερμοκηπίου.

Δεν είναι τυχαίο που η Ιεράπετρα έχει τις περισσότερες θερμοκηπιακές καλλιέργειες. Αυτό οφείλετε στο ότι:

1. Δεν μαστίζεται από πολύ ισχυρούς ανέμους
2. Έχει αυξημένη ηλιοφάνεια
3. Η θερμοκρασίες το χειμώνα δεν είναι πολύ χαμηλές
4. Δεν συμβαίνουν ποτέ παγετοί
5. Πέφτει σπάνια χαλάζι το οποίο καταστρέφει τα υλικά κάλυψης.

Τα συνήθη φυτά που φυτεύονται στα θερμοκήπια είναι τα οπωροκηπευτικά. Αυτά είναι: ντομάτα, αγγούρι, πιπεριά, κολοκύθι, πιπεριά κέρατο, μελιτζάνα, φασόλι, καυτερή πιπεριά, λάχανο και πεπόνι.

2.2 Οπωροκηπευτικά

Τα οπωροκηπευτικά προϊόντα είναι φυτά τα οποία μετά την ανάπτυξη τους συλλέγονται και καταναλώνονται από τον άνθρωπο. Παράγονται τους θερμούς μήνες αλλά μέσα στα θερμοκήπια μπορούμε να έχουμε οπωροκηπευτικά όλο το χρόνο.

Η καλλιέργεια των οπωροκηπευτικών είχε αρχίσει από την αρχαιότητα. Από ανασκαφές έχουν βρεθεί υπολείμματα φυτών, σπόρων, καθώς και παραστάσεις με κηπευτικά.

Τα κηπευτικά είναι μια αρκετά μεγάλη κατηγορία ποωδών φυτών, κατά το πλείστον

μονοετών αλλά και πολυετών. Οι αρχαίοι συγγραφείς δίνουν λεπτομερείς περιγραφές για τις ποικιλίες, την καλλιέργεια τους, την χρησιμότητα τους σαν είδη διατροφής και επίσης των φαρμακευτικών ιδιοτήτων τους.

Αρχικά ο αριθμός τους ήταν περιορισμένος αλλά τα τελευταία 60 χρόνια η παραγωγή τους αυξήθηκε ραγδαία. Αυτό οφείλεται στα βελτιωμένα μέσα παραγωγής, στην διατήρηση και διακίνηση, τους στην γενετική βελτίωση των λαχανικών, στην εκπαίδευση επιστημόνων γεωπόνων, καθώς επίσης και στην ενημέρωση του πληθυσμού για την σημασία των κηπευτικών στην διατροφή τους.

«Τα κηπευτικά καλλιεργούνται είτε υπαίθρια (π.χ. σπαράγγι, παντζάρια κλπ), είτε σε θερμοκήπια (π.χ. κολοκυθάκια, ντομάτες, αγγούρια κλπ.) είτε υπό χαμηλή κάλυψη (π.χ. μελιτζάνες, πιπεριές, μαρούλια, πεπόνια κλπ.).

Στη χώρα μας, η συνολικά καλλιεργούμενη έκταση, με κηπευτικά, ανέρχεται περίπου σε 1.820.000 στρέμματα που αντιπροσωπεύουν το 5,2% του συνόλου των καλλιεργούμενων εκτάσεων. Από αυτά τα 60.000 στρέμματα περίπου καλλιεργούνται στα θερμοκήπια (υπολογίζεται ότι το 50% των θερμοκηπίων βρίσκονται στην Κρήτη) ως πρώτη και δεύτερη καλλιέργεια και τα 70.000 στρέμματα περίπου σαν χαμηλή κάλυψη.» (ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΤΡΟΦΙΜΩΝ, ΓΡΑΦΕΙΟ ΓΕΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ, 2010).

Τα κηπευτικά είναι τα σπουδαιότερα και σημαντικότερα καλλιεργούμενα φυτά διότι αποτελούν βασικό είδος της διατροφής του ανθρώπου. Η ύπαρξη νωπών κηπευτικών όλες τις εποχές του χρόνου οφείλεται κατά κύριο λόγο στην βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του ανθρώπου και στην αλλαγή των διατροφικών του συνηθειών.

Η συνήθεις μορφές κατανάλωσης των κηπευτικών είναι σαν:

- ❖ Φρέσκα σε σαλάτες
- ❖ Κονσερβοποιημένα
- ❖ Κατεψυγμένα
- ❖ Αποξηραμένα

Το εμπόριο των οπωροκηπευτικών στο σύνολο των ευρωπαϊκών χωρών, πραγματοποιείται μέσω των Οργανώσεων Παραγωγών. Αν και οι Οργανώσεις Παραγωγών αποτελούν το κύριο κομμάτι του τομέα παρουσιάζεται μια έντονη διαφοροποίηση στην οργάνωση του ανάμεσα στις χώρες του Βορρά και του Νότου. Η σπουδαιότερη οργάνωση του τομέα παρατηρείται στο Βέλγιο και στις Κάτω Χώρες (80%) και η χαμηλότερης σπουδαιότητας οργάνωση παρατηρείται στην Πορτογαλία κι στην Ελλάδα (αντιστοίχως 5% και 13%).

2.2.1 Προβλήματα τομέα κηπευτικών στην Ελλάδα

Τα κυριότερα προβλήματα του τομέα των κηπευτικών συνοψίζονται στα κάτωθι:

- ❖ Το μικρό μέγεθος των Ελληνικών εξαγωγικών επιχειρήσεων.
- ❖ Υψηλό κόστος θέρμανσης θερμοκηπίων
- ❖ Αυξημένο κόστος εισροών (φυτοφάρμακα, λιπάσματα, σπόροι κλπ.).
- ❖ Μικρός αριθμός Οργανώσεων Παραγωγών νωπών κηπευτικών προϊόντων.
- ❖ Μεγάλο άνοιγμα των τιμών των παραγωγών με τις τιμές στον καταναλωτή.
- ❖ Ευπαθή προϊόντα στις καιρικές συνθήκες και στις συνθήκες συντήρησης.
- ❖ Ισχυρός ανταγωνισμός από την παγκόσμια αγορά.
- ❖ Διακίνηση των κηπευτικών στην εσωτερική αγορά εντός παλετοκιβωτίων και κλουβιών χωρίς σήμανση και χωρίς να έχουν επεξεργασθεί σε συσκευαστήρια (αδυναμία εφαρμογής κανόνων τυποποίησης, συσκευασίας και ποιότητας).
- ❖ Έλλειψη οργάνωσης και συντονισμού αρμόδιων φορέων για θέματα όπως η διάθεση των προϊόντων, ο προσανατολισμός της παραγωγής, κλπ.

2.2.2 Προοπτικές τομέα κηπευτικών στην Ελλάδα

Οι ευκαιρίες και προοπτικές ανάπτυξης του τομέα συνοψίζονται στα ακόλουθα:

- ❖ Δυνατότητα διεύρυνσης της εμπορικής περιόδου και αύξηση των εξαγωγών ποιοτικών προϊόντων μέσω της εφαρμογής καλλιεργητικών προγραμμάτων και τη δημιουργία ζωνών καλλιέργειας ανά προϊόν και περιφέρεια.
- ❖ Ευκαιρίες καλλιέργειας και καλύτερης διάθεσης της παραγωγής βιολογικών προϊόντων, λόγω της αυξημένης ζήτησης τους από την εγχώρια, κοινοτική αλλά και διεθνή αγορά.
- ❖ Προοπτική εδραίωσης των προϊόντων μας στις δυτικές αγορές βασιζόμενοι στην ποιότητα και στην παραγωγή νέων προϊόντων που έχουν ζήτηση.
- ❖ Αξιοποιώντας τις ευνοϊκές κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν στη χώρα μας, υφίσταται η προοπτική επέκτασης των υπαίθριων αλλά και των

θερμοκηπιακών καλλιιεργειών κηπευτικών προϊόντων.

❖ Βάσει της νέας Κοινής Οργάνωσης Αγοράς (Κ.Ο.Α), παρέχονται κίνητρα για την καλύτερη λειτουργία των Οργανώσεων Παραγωγών σαν κυρίαρχη κινητήρια δύναμη του τομέα και δυνατότητα δράσεων μέσω αυτών, σχετικών με την προστασία του περιβάλλοντος.

❖ Αύξηση της κατανάλωσης των οπωροκηπευτικών λόγω εφαρμογής της νέας Κ.Ο.Α και των σύγχρονων διατροφικών συνηθειών.

❖ Τα πλεονεκτήματα και η δυναμική που προδιαγράφονται από την εφαρμογή της νέας Κ.Ο.Α είναι:

1. να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα του τομέα των οπωροκηπευτικών και ο προσανατολισμός του προς την αγορά, τόσο της Κοινότητας όσο και του εξωτερικού
2. να περιοριστούν, οι λόγω των κρίσεων διακυμάνσεις του εισοδήματος των παραγωγών οπωροκηπευτικών
3. να συνεχιστούν οι προσπάθειες που καταβάλλονται ήδη στον τομέα για τη διαφύλαξη και την προστασία του περιβάλλοντος
4. να απλοποιηθούν και αν είναι δυνατόν να περιοριστούν οι διοικητικές διατυπώσεις για όλους τους ενδιαφερόμενους.”

(ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΤΡΟΦΙΜΩΝ, ΓΡΑΦΕΙΟ ΓΕΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ, 2010).

Μετά από αρκετά χρόνια από την αρχή της καλλιέργειας των φυτών εμφανίζονται οι μεγάλες τεχνολογικές, κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές. Αυτή η εξέλιξη άλλαξε δραματικά πολλούς τομείς της οικονομίας. Ένας εξ' αυτών ήταν οι καλλιέργειες των φυτών. Αυτό γιατί η αστικοποίηση που δημιουργήθηκε έφερε μεγάλα περιβαλλοντικά προβλήματα. Έτσι η καλλιέργειες άλλαξαν και άρχισαν να γίνονται βιολογικές. Οι πρώτες προσπάθειες βιολογικής καλλιέργειας εμφανίζονται στην Ελλάδα στις αρχές της δεκαετίας του '80. Ξεκίνησε από παραγωγούς που είχαν ευαισθησία σε θέματα του περιβάλλοντος ή και της υγιεινής διατροφής. Αρχικά οι καλλιέργειες αυτές προορίζονται για αυτοκατανάλωση και σπανιότερα για πώληση.

2.3 Βιολογική γεωργία

«Με τον όρο βιολογική ή οικολογική γεωργία εννοούμε την ήπια, φιλική προς το περιβάλλον γεωργία, η οποία δε χρησιμοποιεί χημικά φυτοφάρμακα και λιπάσματα.» (Βιοκαλλιέργειες, 2010).

Με την βιολογική καλλιέργεια επιτυγχάνουμε:

- ❖ τη διατήρηση της γονιμότητας του εδάφους και την επαρκή θρέψη των φυτών,
- ❖ τον έλεγχο των εχθρών, ασθενειών και ζιζανίων των καλλιεργειών. Οι βιοκαλλιεργητές επιτυγχάνουν τα παραπάνω χωρίς να χρειάζεται να καταφεύγουν στα συνθετικά χημικά φυτοφάρμακα και λιπάσματα.

2.4 Κηπευτικά Ιεράπετρας

Η Ιεράπετρα είναι στενά συνδεδεμένη με την καλλιέργεια των εκτός εποχής κηπευτικών. Είναι η πιο σημαντική πηγή εισοδήματος για τους κατοίκους της περιοχής. Χαρακτηρίζεται η πιο πλούσια περιοχή της Ελλάδας. Η καλλιέργεια των οπωροκηπευτικών ξεκίνησε στα μέσα της δεκαετίας του '30. Οι πρώτοι καλλιεργητές ήταν οι πρόσφυγες από την Μικρά Ασία και στην συνέχεια ακολούθησαν και οι ντόπιοι. Αρχικά ξεκίνησαν με την καλλιέργεια της ντομάτας. Η καλλιέργεια ξεκινούσε στα τέλη Οκτωβρίου και τελείωνε τον Απρίλιο με την συγκομιδή. Το μεγάλο άλμα έγινε στις αρχές της δεκαετίας του '50. Την δεκαετία εκείνη δημιουργήθηκε η ανάγκη κάλυψης των καλλιεργειών λόγω των κακών καιρικών συνθηκών. Έτσι στα μέσα της δεκαετίας το '50 και συγκεκριμένα το 1956 δημιουργήθηκε το πρώτο θερμοκήπιο.

Η Ιεράπετρα είναι γνωστή σε όλη την Ελλάδα για τις ντομάτες της. Έτσι οι περισσότεροι παραγωγοί έχουν πιστοποιήσει τις ντομάτες αλλά και γενικότερα τα κηπευτικά προϊόντα τους. Έτσι ο καταναλωτής αλλά και το κράτος γνωρίζουν ότι είναι διασφαλισμένη η ποιότητα τους.

Η άσκηση της γεωργίας από την αρχή σχεδόν της εμφάνισης της γίνεται με την μορφή της συμβατικής γεωργίας χρησιμοποιώντας αλόγιστα τους φυσικούς πόρους, μεγάλες ποσότητες φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων και βελτιωμένες ποικιλίες. Η Ε.Ε. μέχρι και πριν λίγα χρόνια

ενθάρρυνε την ποσοτική παραγωγή αγροτικών προϊόντων με διάφορες επιδοτήσεις στους παραγωγούς δημιουργώντας με αυτόν των τρόπο πολλά προβλήματα. Αυτή η συμπεριφορά των παραγωγών αλλά και έμμεσα της Ε.Ε. είχε σαν αποτέλεσμα την αδυναμία της παραγωγικότητας του εδάφους, στην καταστροφή της άγριας ζωής, στην εμφάνιση τοξικών καταλοίπων στα υπόγεια ύδατα και στα χημικά υπολείμματα στα αγροτικά προϊόντα, στην επιβάρυνση της υγείας των παραγωγών αλλά και των καταναλωτών.

Μετά από όλα αυτά τα καταστροφικά γεγονότα η Ε.Ε. αποφασίζει την επιτακτική ανάγκη ασφαλούς και υγιεινής παραγωγής αγροτικών προϊόντων.

Η Ε.Ε. με την αναθεώρηση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) ενθαρρύνει πλέον τους παραγωγούς να παράγουν προϊόντα υψηλής ποιότητας που να ικανοποιούν τις ανάγκες των καταναλωτών και να σέβονται το περιβάλλον.

Πλέον μία από τις βασικές επιδιώξεις της Ε.Ε. είναι η εφαρμογή εναλλακτικών και καινοτόμων μορφών γεωργίας, όπως είναι η παραγωγή πιστοποιημένων προϊόντων ποιότητας. Με τον τρόπο αυτό η Ε.Ε. επιδιώκει την παραγωγή ανταγωνιστικών προϊόντων στις διεθνείς αγορές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

3.1 Πιστοποίηση στον πρωτογενή τομέα

«Στην Ελλάδα εφαρμόζονται επίσημα δύο συστήματα ποιότητας που αφορούν την γεωργική παραγωγή.

Το πρώτο είναι το Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης το οποίο εφαρμόζεται σύμφωνα με το πρότυπο AGRO 2.1 & 2.2 του Οργανισμού Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων ΟΠΕΓΕΠ και αφορά τη πιστοποίηση του συστήματος παραγωγής των γεωργικών προϊόντων.

“Με τον όρο Ολοκληρωμένη Διαχείριση Καλλιεργειών εννοούμε τον καλύτερο συνδυασμό βιολογικών, καλλιεργητικών και χημικών μεθόδων καταπολέμησης των εχθρών και ασθενειών της καλλιέργειας, με στόχο την παραγωγή ασφαλών προϊόντων για τον καταναλωτή. Μία από τις κυριότερες αρχές της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης είναι η ελαχιστοποίηση των εισροών δηλαδή των φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων, έτσι ώστε να επιτυγχάνεται το οικονομικότερο δυνατό αποτέλεσμα με την ελάχιστη δυνατή περιβαλλοντική επιβάρυνση.»

(Καλτσής, Ι., & Τσίνας, Δ., 2005).

«Το δεύτερο σύστημα αφορά την παραγωγή προϊόντων σύμφωνα με το ευρωπαϊκό πρωτόκολλο GLOBALGAP. Η GLOBALGAP είναι ένας φορέας ιδιωτικού τομέα ο οποίος θέτει εθελοντικά πρότυπα για την πιστοποίηση των αγροτικών προϊόντων σε όλο τον κόσμο. Ο σκοπός είναι η εγκαθίδρυση ΕΝΟΣ προτύπου για την Ορθή Γεωργική Πρακτική (Ο.Γ.Π.) με ξεχωριστές εφαρμογές ανά προϊόν ικανό να ταιριάζει στην παγκόσμια γεωργία.

Η GLOBALGAP είναι ένα πρότυπο φάρμας αποκλειστικά, που σημαίνει ότι το πιστοποιητικό καλύπτει τη διεργασία του πιστοποιημένου προϊόντος από τις εισροές στη φάρμα όπως η ζωοτροφή ή τα σποριόφυτα και όλες τις δραστηριότητες της φάρμας μέχρι το προϊόν να φύγει

από τη φάρμα. Η GLOBALGAP είναι μία διεπιχειρησιακή (business-to-business) σήμανση και συνεπώς δε γίνεται ορατή στους καταναλωτές.» (GLOBALGAP, 2009).

3.1.1 Περιγραφή Συστημάτων Ποιότητας πρωτογενούς παραγωγής

3.1.1.1 Agro 2.1 και 2.2

Η Ολοκληρωμένη Διαχείριση έχει ως στόχο το σεβασμό προς το περιβάλλον, την παραγωγή ασφαλών και υψηλής ποιότητας προϊόντων, την ασφάλεια των εργαζομένων, την ιγνηλασιμότητα και την εφαρμογή φιλοπεριβαλλοντικών δράσεων.

3.1.1.1.1 Πρότυπο AGRO 2.1

Η εφαρμογή της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης μπορεί να γίνεται σε ατομικό επίπεδο από μεμονωμένους παραγωγούς, είναι όμως προτιμότερο να πραγματοποιείται με τη σύμπραξη μικρών γεωργικών εκμεταλλεύσεων με τη μορφή κοινοπραξίας. Και οι δύο περιπτώσεις προϋποθέτουν την επιστημονική υποστήριξη και παρακολούθηση από επιβλέποντα τεχνικό σύμβουλο.

Το πρότυπο **AGRO 2.1** περιλαμβάνει τις γενικές απαιτήσεις που μπορούν να επιθεωρηθούν, με σκοπό των πιστοποίηση του Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης. Έχει εφαρμογή σε κάθε γεωργική εκμετάλλευση ανεξάρτητα από το είδος των γεωργικών προϊόντων που παράγει. Βάση εκκίνησης αποτελεί η ικανοποίηση των νομικών απαιτήσεων ενώ οι λοιπές απαιτήσεις μπορούν να αποτελέσουν στόχους για τη συνεχή βελτίωση.

3.1.1.1.2 Πρότυπο AGRO 2.2

Το πρότυπο **AGRO 2-2** περιλαμβάνει τις νομικές και τεχνικές απαιτήσεις του Συστήματος της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης, που συνοδεύουν το πρότυπο AGRO 2-1. Σκοπός του είναι να συμπεριλάβει σε ένα κείμενο την ορθή θέση, σύμφωνα με την τρέχουσα επιστημονική γνώση, ως προς το σύνολο των δραστηριοτήτων της γεωργικής εκμετάλλευσης, ώστε αφενός μεν να παράγονται ασφαλή και ποιοτικά προϊόντα, αφετέρου δε να επιτυγχάνεται η άριστη διαχείριση του περιβάλλοντος.

Η γεωργική εκμετάλλευση που επιθυμεί να εφαρμόσει ολοκληρωμένη διαχείριση:

1. Υποχρεούται να εφαρμόζει τις νομικές απαιτήσεις.
2. Πρέπει να συμμορφώνεται με τις κύριες απαιτήσεις του Συστήματος και τις πολύ σοβαρές τεχνικές απαιτήσεις
3. Συνιστάται να εφαρμόζει κατ' επιλογή της μέτρα, τα οποία κρίνει πρόσφορα για την υλοποίηση της συνεχούς βελτίωσης που αποτελεί την πιο καίρια απαίτηση του Συστήματος της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης.

Η εφαρμογή ενός Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης σύμφωνα με τα πρότυπα **AGRO 2-1 & 2-2**, προϋποθέτει την ορθολογική χρήση φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων με άμεσα φιλοπεριβαλλοντικά αποτελέσματα.»

(Priority business intelligence, 2010).

3.1.1.2 GLOBALGAP

«Η GLOBALGAP είναι ένα μοναδικό ολοκληρωμένο πρότυπο με εφαρμογές κατά ενότητες για διαφορετικές ομάδες προϊόντος, που εκτείνεται από την παραγωγή φυτών και ζωικού κεφαλαίου έως την παραγωγή πολλαπλασιαστικού υλικού φυτών και σύνθετων ζωοτροφών.

Το πρότυπο χρησιμεύει ως παγκόσμιο σύστημα αναφοράς για άλλα υπάρχοντα συστήματα και μπορεί επίσης εύκολα και άμεσα να εφαρμοστεί από όλα τα μέρη του πρωτογενούς τομέα τροφίμων. Με άλλα λόγια: η GLOBALGAP λειτουργεί όπως ένα δορυφορικό σύστημα πλοήγησης. Εφοδιάζει τα μέλη με μια αξιόπιστη εργαλειοθήκη, η οποία επιτρέπει σε κάθε

εταίρο στην αλυσίδα εφοδιασμού να τοποθετηθεί στην παγκόσμια αγορά με σεβασμό στις απαιτήσεις του καταναλωτή.» (GLOBALGAP, 2009).

«Η εφαρμογή των παραπάνω προτύπων βασίζεται στις εξής αρχές:

1. Προστασία του καταναλωτή και της δημόσιας υγείας

- τεκμηριωμένο σύστημα παραγωγής (οδηγίες-καταγραφές εφαρμογής)
- αποτελέσματα εργαστηριακών αναλύσεων χημικών υπολειμμάτων
- κωδικοποίηση του τελικού προϊόντος που παραπέμπει στον παραγωγό, το αγροτεμάχιο και τον τρόπο παραγωγής του προϊόντος

2. Προστασία του περιβάλλοντος από την μείωση των εισροών

- ορθολογική εφαρμογή φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων με συγκεκριμένες ποσότητες χωρίς να γίνεται υπέρβαση των μέγιστων επιτρεπόμενων ορίων για την περιοχή
- εκπαίδευση του παραγωγού για τον τρόπο καταστροφής των κενών δοχείων φυτοφαρμάκων, τον τρόπο έκπλυσης του ψεκαστικού μηχανήματος, την ορθή αποθήκευση των φυτοπροστατευτικών σκευασμάτων κ.ο.κ.
- θέσπιση συγκεκριμένων σκοπών και στόχων για τη προστασία του περιβάλλοντος
- μείωση εισροών που προέρχονται από την ορθή εφαρμογή του συστήματος

3. Προστασία της υγείας του παραγωγού

- χρήση προστατευτικού ρουχισμού και εξοπλισμού κατά τη διάρκεια των φυτοπροστατευτικών επεμβάσεων
- εκπαίδευση στην ορθή χρήση των φυτοπροστατευτικών σκευασμάτων
- δημιουργία αποθηκευτικών χώρων που να πληρούν τις προδιαγραφές ασφάλειας για την αποθήκευση φυτοπροστατευτικών προϊόντων»

(Καλτσής, Ι., & Τσίνας, Δ., 2005).

Οι Ελάχιστες Απαιτήσεις για Πιστοποίηση Παραγωγού κατά GLOBALGAP είναι οι παρακάτω:

- ❖ Τεκμηριωμένη απόδειξη εσωτερικής αυτοαξιολόγησης ανά έτος σύμφωνα με το πρότυπο (λίστες AF, CB, FV). Πρέπει να είναι συμπληρωμένες και με παρατηρήσεις κατά την επιθεώρηση του φορέα.
- ❖ Γραπτή εκτίμηση επικινδυνότητας για ασφαλείς και υγιεινές συνθήκες εργασίας. Η εκτίμηση συνεκτιμά την πιθανότητα και την σοβαρότητα. Από αυτή προκύπτουν η γραπτή πολιτική για

την υγεία, την ασφάλεια και την υγιεινή και οι διαδικασίες ατυχήματος, επειγόντων καταστάσεων και διαδικασίες υγιεινής.

- ❖ Αρχείο εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων με αποδεικτικό παρακολούθησης
- ❖ Τεκμηριωμένη διαδικασία ανάκλησης
- ❖ Εκτίμηση επικινδυνότητας για ρύπανση του νερού άρδευσης
- ❖ Τεκμηριωμένη απόδειξη που δείχνει συμμόρφωση με διαδικασίες δειγματοληψίας
- ❖ Αποτελέσματα ετήσιας ανάλυσης υπολείμματος φυτοπροστατευτικών
- ❖ Κατάλογος με πρόσφατα MRL
- ❖ Τεκμηριωμένη και αναθεωρημένη ετησίως ανάλυση επικινδυνότητας για τη διεργασία της συγκομιδής και της μεταφοράς προς τη φάρμα
- ❖ Διαδικασίες υγιεινής που προκύπτουν από την ανάλυση

Βασικές διαδικασίες που επίσης θα πρέπει να έχουν αναπτυχθεί και να τεκμηριώνονται κατά τον έλεγχο μιας ομάδας παραγωγών για πιστοποίηση θα πρέπει να είναι: Ιχνηλασιμότητα, Έλεγχος εγγράφων, Εσωτερικός έλεγχος – επιθεωρήσεις, Διορθωτικές ενέργειες – μη συμμορφώσεις, Εξοπλισμός (συντήρηση, βαθμονόμηση), Προμήθειες (σπόροι, φυτά, λιπάσματα, φυτοπροστατευτικά), Χειρισμός παραπόνων, Εκπαίδευση, Οδηγίες Εργασίας. Τα κέρδη που μπορεί να έχει ο παραγωγός κάνοντας πιστοποίηση με GLOBALGAP αφορούν την διασφάλιση της ικανοποίησης των απαιτήσεων των αγοραστών – καταναλωτών και την εξασφάλιση αγοράς και καλύτερης τιμής. Είναι γεγονός ότι μη πιστοποιημένα προϊόντα αδυνατούν να εξαχθούν σε Ευρωπαϊκές χώρες. Η έλλειψη της πιστοποίησης αδυνατεί να αποδείξει τη συμβατότητα των προϊόντων με τις απαιτήσεις του προτύπου, πελάτη, και καταναλωτή και υποδηλώνει ότι ο παραγωγός φαίνεται να αδιαφορεί για τις ανησυχίες του καταναλωτή ως προς την ασφάλεια των τροφίμων, όσο και για το περιβάλλον του.

3.1.2 Πλεονεκτήματα από την εφαρμογή των Συστημάτων Ποιότητας

Η εφαρμογή των Συστημάτων Ποιότητας παρουσιάζει μια σειρά από πλεονεκτήματα για τον παραγωγό, για τον τυποποιητή – μεταποιητή, και φυσικά για τον τελικό καταναλωτή.

Παρακάτω αναφέρονται επιγραμματικά τα πλεονεκτήματα και τα οφέλη της εφαρμογής των συστημάτων ποιότητας.

α. παραγωγός

- Μείωση των χρησιμοποιούμενων φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων στην καλλιέργεια.
- Οργάνωση των παραγωγών, συνεχή εκπαίδευση, ενημέρωση και επώνυμη αναγνώριση γεωργικής εκμετάλλευσης.
- Δημιουργία ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος στο παραγόμενο προϊόν.
- Διασφάλιση της παραγωγής από φορέα πιστοποίησης
- Διασφάλιση των επιδοτήσεων από την Ε.Ε.

β. τυποποιητής- μεταποιητής

- Αγορά πιστοποιημένων γεωργικών προϊόντων
- Τα προϊόντα είναι ιχνηλάσιμα-κωδικοποιημένα
- Για να περάσει από εμπορικές προδιαγραφές που είναι απαιτούμενες από την αγορά μπορεί να χρησιμοποιήσει το σύστημα ποιότητας της εκμετάλλευσης.
- Η χρησιμοποίηση πιστοποιημένων προϊόντων ως πρώτη ύλη δημιουργεί ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και έτσι είναι πιο εύκολα να εισέλθει σε νέες αγορές.

γ. καταναλωτής

Για τον καταναλωτή το μοναδικό αλλά και πιο σημαντικό όφελος είναι ότι αγοράζει ασφαλές προϊόντα χωρίς φυτοφάρμακα και λιπάσματα. Του δίνεται η δυνατότητα μέσω της ιχνηλασιμότητας να αναγνωρίζει τον τόπο προέλευσης του προϊόντος και να είναι σίγουρος ότι το προϊόν το οποίο καταναλώνει είναι πιστοποιημένο και έχει παραχθεί με τρόπο φιλικό προς το περιβάλλον.

Για τον καταναλωτή είναι πάρα πολύ σημαντικά τα πιστοποιημένα κηπευτικά διότι του παρέχουν την δυνατότητα να γνωρίζει την προέλευση αλλά και τον τόπο παραγωγής των οπωροκηπευτικών που αγοράζει.

Επίσης οι καταναλωτές προτιμούν λαχανικά ελληνικά, φρέσκα, ασφαλή, συσκευασμένα και με σήμα ποιότητας. Ζητούν να υπάρχει μια ετικέτα στην οποία να αναφέρονται οι πληροφορίες παραγωγής.

3.1.3 Το παρόν και το μέλλον της πιστοποίησης

Αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα η διαδικασία πιστοποίησης των γεωργικών προϊόντων υστερεί στο κομμάτι του marketing δηλαδή της προώθησης και της διαφήμισης. Αυτό γιατί η ελληνική αγορά δεν μπορεί ακόμα να διαχωρίσει τα πιστοποιημένα προϊόντα από τα προϊόντα συμβατικής καλλιέργειας. Το μόνιμο παράπονο των παραγωγών είναι ότι τα πιστοποιημένα προϊόντα δίνονται για τυποποίηση και αναμιγνύονται με τα προϊόντα συμβατικής καλλιέργειας και δεν απολαμβάνουν τις καλύτερες τιμές από τα ιχνηλάσιμα προϊόντα τους.

Φυσικά το πρόβλημα δεν περιορίζεται σε ένα μόνο κλάδο της παραγωγικής διαδικασίας. Το μεγαλύτερο πρόβλημα είναι στο κομμάτι της ενημέρωσης. Υπάρχει πλήρης έλλειψη ενημέρωσης των καταναλωτών για τα πιστοποιημένα προϊόντα και τα οφέλη τους. Όταν καταλάβουν την σπουδαιότητα τους τότε θα δώσουν ένα ισχυρό μήνυμα στους άμεσα εμπλεκόμενους.

Για να γίνουν όλα αυτά εφικτά θα πρέπει να υπάρχει μια ενιαία σήμανση για τα πιστοποιημένα προϊόντα έτσι ώστε όταν το βλέπει ο καταναλωτής να το αναγνωρίζει αμέσως.. Επίσης θα πρέπει το κράτος να βοηθήσει στην προώθηση των πιστοποιημένων κηπευτικών έτσι ώστε να τα εμπιστεύεται πιο εύκολα ο καταναλωτής.

Με αυτόν τον τρόπο θα είναι σίγουροι και οι καταναλωτές αλλά και το κράτος ότι διασφαλίζεται η υγεία των καταναλωτών και η προστασία του περιβάλλοντος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

4.1 Εισαγωγή

Σκοπός μίας έρευνας είναι ο εντοπισμός συγκεκριμένων καταστάσεων, η διεξαγωγή συμπερασμάτων και προτάσεων και μέσω αυτών των αποτελεσμάτων είναι η εξεύρεση λύσεων για τον εντοπισμό προβλημάτων και την επίλυση τους.

Είναι λοιπόν αναγκαίο να χρησιμοποιήσουμε συγκεκριμένη μεθοδολογία έρευνας για την ορθή επιλογή εξεύρεσης λύσης

Στο κεφάλαιο αυτό θα παρουσιαστούν ο καθορισμός ερευνητικού στόχου, ο καθορισμός ερευνητικού στόχου, το είδος της έρευνας, ο περιορισμός της έρευνας, η μέθοδος συλλογής στοιχείων, ο σχεδιασμός των ερωτηματολογίων, η επεξεργασία των ερωτηματολογίων, η κωδικοποίηση και ο πληθυσμός της έρευνας.

4.2 Καθορισμός Ερευνητικού Σκοπού

Σκοπός της έρευνας αυτής είναι η διερεύνηση των απόψεων και της κατάστασης που επικρατεί στην ευρύτερη περιοχή της Ιεράπετρας που αφορά την πιστοποίηση των οπωροκηπευτικών κατά πόσο αυτή εφαρμόζεται και πόσο ορθά από τους παραγωγούς σύμφωνα με τους κανόνες της αγοράς, τα χαρακτηριστικά των πιστοποιημένων προϊόντων, τα φυτοφάρμακα, την συμβολή

του κράτους και την Ευρωπαϊκής Ένωσης και τέλος τις προτάσεις τους για την αναβάθμιση του τομέα.

4.3 Καθορισμός Ερευνητικού Στόχου

Για την επίτευξη του παραπάνω σκοπού έπρεπε να τεθούν κάποιοι συγκεκριμένοι στόχοι ώστε με τα αποτελέσματα να μπορούν να βοηθήσουν στην εύρεση ορθών αποτελεσμάτων αλλά και λύσεων σε όποιο πρόβλημα εντοπιστεί.

Σε αυτήν την πτυχιακή εργασία στόχος των αποτελεσμάτων της έρευνας είναι να ερευνηθούν:

- A. Η πιστοποίηση των οπωροκηπευτικών
- B. Πόσο εφαρμόζεται η πιστοποίηση από τους παραγωγούς
- Γ. Πόσο ορθά εφαρμόζεται η πιστοποίηση σύμφωνα με τους κανόνες της αγοράς
- Δ. Τα χαρακτηριστικά των πιστοποιημένων προϊόντων
- E. Τα φυτοφάρμακα
- Στ. Η συμβολή του κράτους και την Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Z. Οι προτάσεις τους για την αναβάθμιση του τομέα.

4.4 Είδος Έρευνας

Υπάρχουν δύο είδη έρευνας:

- A. Η ποσοτική η οποία γίνεται με την βοήθεια ερωτηματολογίων τα οποία μπορούν να μοιραστούν σε μεγάλο αριθμό ερωτώμενων. Η συλλογή στοιχείων είναι πιο εύκολη και γρήγορα με την ποσοτική έρευνα διότι οι απαντήσεις είναι συγκεκριμένες και περιορισμένες.
- B. Η ποιοτική η οποία γίνεται με την βοήθεια συνεντεύξεων οι οποίες γίνονται με την συνάντηση του ερωτηθέντα και του ερωτώμενου και μέσα από μια κουβέντα και θέτοντας συγκεκριμένα ερωτήματα απαντώνται ερωτήσεις και βγαίνει ένα συμπέρασμα. Η ποιοτική

έρευνα είναι πιο χρονοβόρα και πιο δύσκολη στην συλλογή και την συγκέντρωση στοιχείων διότι οι απαντήσεις δεν είναι συγκεκριμένες.

Η έρευνα η οποία πραγματοποιήθηκε είναι ποσοτική. Η έρευνα έγινε σε συγκεκριμένο επιλεγμένο δείγμα. (σε γεωπόνου, εταιρίες πιστοποίησης και σε Δημόσιους Φορείς οι οποίοι δραστηριοποιούνται στην ευρύτερη περιοχή της Ιεράπετρας).

4.5 Περιορισμός έρευνας

Στην έρευνα που πραγματοποιήθηκε υπήρχαν και κάποιοι περιορισμοί που δυσκόλεψαν την διεκπεραίωση της έρευνας

Αυτοί οι περιορισμοί ήταν οι εξής:

1^ο ερωτηματολόγιο: Οι δυσκολίες που αντιμετωπίστηκαν ήταν η μεγάλη καθυστέρηση στην επιστροφή των ερωτηματολογίων από τους γεωπόνους. Επίσης από μερικούς έγινε εμφανή μια αδιαφορία και ειδικά για της ερωτήσεις ανοιχτού τύπου από τις οποίες αρκετές δεν ήταν συμπληρωμένες και ενέθεταν την συμπλήρωση σε άλλους.

2^ο ερωτηματολόγιο: Οι δυσκολίες που αντιμετωπίστηκαν ήταν ο μικρός αριθμός εταιριών πιστοποίησης που δραστηριοποιούνται στην περιοχή της Ιεράπετρας. Έτσι ο αριθμός των ερωτηματολογίων ήταν μικρός ένα εκ των οποίων η απάντηση είχε σταλεί σε άγνωστη μορφή και ένα μία εταιρία το επέστρεψε χωρίς να είναι συμπληρωμένο διότι όπως επισήμανε δεν δραστηριοποιούνται στην πιστοποίηση των κηπευτικών.

3^ο ερωτηματολόγιο: Η δυσκολία που αντιμετωπίστηκε ήταν η έλλειψη αρμόδιων Δημόσιων Φορέων για να μπορέσουν να μου απαντήσουν στο ερωτηματολόγιο. Ακόμα ένα πρόβλημα που αντιμετωπίστηκε ήταν σε ένα Δημόσιο Φορέα που ενώ δέχθηκαν αρχικά να το συμπληρώσουν στην συνέχεια αρνήθηκαν λέγοντας πως δεν είναι οι αρμόδιοι για την ορθή συμπλήρωση του ερωτηματολογίου.

4.6 Μέθοδος Συλλογής Στοιχείων

Σε αυτήν την πτυχιακή εργασία έγινε μία πρωτογενής έρευνα με την προσωπική διανομή ερωτηματολογίων σε 3 διαφορετικές ομάδες ανθρώπων σε Γεωπόνους, σε Εταιρίες Πιστοποίησης και σε Δημόσιους Φορείς. Συντάχθηκαν 3 ερωτηματολόγια ένα για κάθε ομάδα. Η ανάλυση τους πραγματοποιείται στην ενότητα 4.7 Σχεδιασμός ερωτηματολογίων.

4.7 Σχεδιασμός ερωτηματολογίων

Ο σχεδιασμός του ερωτηματολογίου έγινε με αυτόν τον τρόπο ώστε να γίνει ο καθορισμός του ερευνητικού σκοπού και στόχου. Συντάχθηκαν τρία ερωτηματολόγια όπου μοιράστηκαν σε τρεις ομάδες ανθρώπων σε Γεωπόνους, σε Εταιρίες Πιστοποίησης και σε Δημόσιους Φορείς.

Πιο συγκεκριμένα:

1^η ομάδα: Σε γεωπόνους που δραστηριοποιούνται στην περιοχή της Ιεράπετρας. Έγινε με την βοήθεια ερωτηματολογίων και στόχο είχε να συλλεχθούν κάποια στοιχεία για να σχηματιστεί μια εικόνα για την κατάσταση που επικρατεί στην περιοχή σε σχέση

A. με τους παραγωγούς και την εφαρμογή της πιστοποίησης

B. Γενικά για την πιστοποίηση

Γ. Έλεγχοι κηπευτικών

Δ. Φυτοφάρμακα

E. Προβλήματα πρωτογενή τομέα και επίλυση αυτών

Πιο αναλυτικά:

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 23 ερωτήσεις ανοιχτού και κλειστού τύπου. Στο πρώτο μέρος ρωτώνται τα προσωπικά στοιχεία του ερωτώμενου. Οι ερωτήσεις στο δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου αφορούσαν την εφαρμογή της πιστοποίησης στην Ιεράπετρα και την ευκολία εφαρμογής της. Επίσης πόσοι παραγωγοί είναι πιστοποιημένοι και ποιες είναι οι πηγές ενημέρωσης των γεωπόνων για την πιστοποίηση. Ακόμα ρωτώνται για την χρησιμότητα της

πιστοποίησης και τα άμεσα και έμμεσα οφέλη της. Ένα άλλο θέμα είναι πόσο παραγωγοί πιστοποιούν τα προϊόντα τους, αν ενδιαφέρονται για την ποιότητα τους και πόσο ενημερωμένοι είναι για την πιστοποίηση. Επίσης αν μπορούν να ανταπεξέλθουν οικονομικά αλλά και πρακτικά στην πιστοποίηση και αν ο βαθμός δυσκολίας της πιστοποίησης επηρεάζει το είδος καλλιέργειας. Ακόμα ποια είναι τα βασικά χαρακτηριστικά του πιστοποιημένου προϊόντος και τον λόγο που πιστοποιούν οι παραγωγοί τα προϊόντα τους. Ένα άλλο θέμα είναι η συχνότητα και ο τρόπος ελέγχου των προϊόντων και αν ενδιαφέρει ο έλεγχος του παραγωγού. Επίσης ένα θέμα είναι η ασφάλεια και το περιβαλλοντικό όφελος από τα εγκεκριμένα από την Ευρωπαϊκή Ένωση φυτοφάρμακα και κατά πόσο μπορούν να ανταπεξέλθουν οικονομικά οι παραγωγοί σε όλους τους απαιτούμενους ελέγχους. Ερωτώνται επίσης για τα προβλήματα του πρωτογενή τομέα και αν αυτά επιλύονται ή εντείνονται με την πιστοποίηση και τις δικές τους προτάσεις για την αναβάθμιση του.

Τα ερωτηματολόγια που μοιράστηκαν ήταν 19 και επιστράφηκαν όλα πίσω συμπληρωμένα. Κάποια ήταν πλήρως συμπληρωμένα και κάποια άλλα ήταν συμπληρωμένες κάποιες από τις ερωτήσεις.

2^η ομάδα: Σε εταιρίες πιστοποίησης που δραστηριοποιούνται στην περιοχή της Ιεράπετρας. Έγινε με την βοήθεια ερωτηματολογίων και στόχο είχε να συλλεχθούν κάποια στοιχεία για να σχηματιστεί μια εικόνα για την κατάσταση που επικρατεί στην περιοχή σε σχέση

A. με τους παραγωγούς και την εφαρμογή της πιστοποίησης

B. Γενικά για την πιστοποίηση

Γ. Έλεγχοι κηπευτικών

Δ. Βοήθεια από κρατικούς και ευρωπαϊκούς φορείς

E. Προβλήματα πρωτογενή τομέα και επίλυση αυτών

Πιο αναλυτικά:

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 26 ερωτήσεις ανοιχτού και κλειστού τύπου. Στο πρώτο μέρος ρωτώνται τα προσωπικά στοιχεία του ερωτώμενου. Οι ερωτήσεις στο δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου αφορούσαν την εφαρμογή της πιστοποίησης στην Ιεράπετρα και την ευκολία εφαρμογής της. Επίσης πόσοι παραγωγοί είναι πιστοποιημένοι και ποια είναι η χρησιμότητα της πιστοποίησης και τα άμεσα και έμμεσα οφέλη της. Ένα άλλο θέμα είναι πόσοι παραγωγοί τηρούν τους κανόνες πιστοποίησης και αν ενδιαφέρονται για την ποιότητα των προϊόντων που παράγουν και πόσο ενημερωμένοι είναι για την πιστοποίηση. Επίσης αν μπορούν να ανταπεξέλθουν οικονομικά αλλά και πρακτικά στην πιστοποίηση και αν ο βαθμός δυσκολίας της πιστοποίησης επηρεάζει το είδος καλλιέργειας. Ένα άλλο θέμα είναι αν υπάρχει οικονομικό

όφελος από την πιστοποίηση και πως αναγνωρίζεται ένα πιστοποιημένο προϊόν. Ακόμα για ποιό λόγο δεν είναι όλοι οι παραγωγοί πιστοποιημένοι, ποια είναι τα βασικά χαρακτηριστικά του πιστοποιημένου προϊόντος και τον λόγο που πιστοποιούν οι παραγωγοί τα προϊόντα τους. Ένα άλλο θέμα είναι η συχνότητα και ο τρόπος ελέγχου των προϊόντων και αν ενδιαφέρει ο έλεγχος του παραγωγού. Επίσης πόσο επηρεάζει ο έλεγχος των οπωροκηπευτικών την αγοραστική συμπεριφορά των καταναλωτών, αν οι έλεγχοι γίνονται με διαφάνεια και πόσο μπορούν να ανταπεξέλθουν οικονομικά οι παραγωγοί στους ελέγχους. Επίσης ένα άλλο θέμα είναι αν ο φορέα πιστοποίησης είναι ιδιωτικός ή κρατικός, αν υπάρχει οικονομική ενίσχυση από την Ευρωπαϊκή Ένωση και αν τα προβλήματα επιλύονται ή εντείνονται με την πιστοποίηση. Και τέλος ποιες είναι οι δικές τους προτάσεις για την αναβάθμιση του τομέα.

Τα ερωτηματολόγια που μοιράστηκαν ήταν 9 και επιστράφηκαν όλα πίσω συμπληρωμένα. Κάποια ήταν πλήρως συμπληρωμένα και κάποια άλλα ήταν συμπληρωμένες κάποιες από τις ερωτήσεις.

3^η ομάδα: Σε Δημόσιους Φορείς που δραστηριοποιούνται στην περιοχή της Ιεράπετρας. Έγινε με την βοήθεια ερωτηματολογίων και στόχο είχε να συλλεχθούν κάποια στοιχεία για να σχηματιστεί μια εικόνα για την κατάσταση που επικρατεί στην περιοχή σε σχέση

A. με τους παραγωγούς και την εφαρμογή της πιστοποίησης

B. Γενικά για την πιστοποίηση

Γ. Έλεγχοι κηπευτικών

Δ. Φυτοφάρμακα

E. Βοήθεια από κρατικούς και ευρωπαϊκούς φορείς

Z. Προτάσεις για την επίλυση των προβλημάτων

Πιο αναλυτικά:

Το ερωτηματολόγιο αποτελείτε από 13 ερωτήσεις ανοιχτού και κλειστού τύπου. Στο πρώτο μέρος ρωτώνται τα προσωπικά στοιχεία του ερωτώμενου. Οι ερωτήσεις στο δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου αφορούσαν την διαδικασία της πιστοποίησης και πόσο εφαρμόσιμη είναι, επίσης πόσοι παραγωγοί είναι πιστοποιημένοι και πόσο ενημερωμένοι είναι σχετικά με την πιστοποίηση. Ακόμα ποια είναι τα χαρακτηριστικά των πιστοποιημένων προϊόντων και για ποιό λόγο δεν είναι πιστοποιημένοι όλοι οι παραγωγοί. Ένα θέμα ακόμα είναι η διασφάλιση της ιχνηλασιμότητας, οι τρόποι ελέγχου των προϊόντων και κατά πόσο επηρεάζει την αγοραστική συμπεριφορά των καταναλωτών ο έλεγχος των προϊόντων. Επίσης αν είναι ασφαλή τα εγκεκριμένα από την Ευρωπαϊκή Ένωση φυτοφάρμακα, αν υπάρχει περιβαλλοντικό όφελος από την χρήση αυτών και αν υπάρχει οικονομική ενίσχυση από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ακόμα αν

είναι ιδιωτικός ή κρατικός ο φορέας πιστοποίησης. Και τέλος ποιες είναι οι προτάσεις τους για την αναβάθμιση του πρωτογενή τομέα.

Το ερωτηματολόγιο που μοιράστηκε ήταν 1 και επιστράφηκε πίσω συμπληρωμένο.

4.8 Επεξεργασία Ερωτηματολογίου

«Σε μια έρευνα αγοράς, είναι σπάνιο το φαινόμενο όλα τα ερωτηματολόγια να είναι σωστά συμπληρωμένα. Τις περισσότερες φορές κάποια δεν ενδείκνυται να συμπεριληφθούν στην έρευνα. Σ' αυτό λοιπόν το στάδιο γίνεται ένα ξεκαθάρισμα των ερωτηματολογίων που είναι κατάλληλα για να συμμετάσχουν στην έρευνα» (Σταθακόπουλος, 2005: 232).

4.9 Κωδικοποίηση

«Η κωδικοποίηση αφορά τη διαδικασία με την οποία τα δεδομένα ταξινομούνται σε κατηγορίες. Για το σκοπό αυτό χρησιμοποιούνται σύμβολα, συνήθως αριθμοί, που μπορούν να ταξινομηθούν και να αναλυθούν» (Σταθακόπουλος, 2005: 233).

4.10 Πληθυσμός της έρευνας

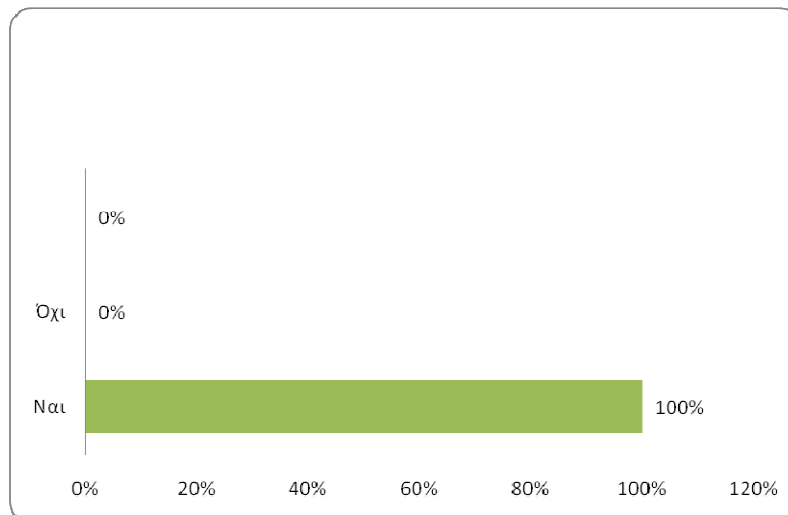
Η έρευνα πραγματοποιήθηκε από τις αρχές Σεπτεμβρίου του 2010 έως το τέλος Νοέμβρη στην ευρύτερη περιοχή της Ιεράπετρας της Κρήτης. Συνολικά μοιραστήκαν 30 ερωτηματολόγια όπου το κοινό χαρακτηριστικό τους ήταν ότι όλοι τους δραστηριοποιούνται στην ευρύτερη περιοχή της Ιεράπετρας. Από τα 30 ερωτηματολόγια τα 3 δεν συμπεριελήφθησαν διότι τα δύο επιστράφηκαν χωρίς να είναι συμπληρωμένα λόγω ακατάλληλης αρμοδιότητας και το ένα το απέστειλαν ηλεκτρονικά σε άγνωστη μορφή και δεν έγινε η ανάγνωση του άρα και η μη καταγραφή του. Τα υπόλοιπα 27 καταχωρήθηκαν στο πρόγραμμα Excel της Microsoft προκειμένου να αναλυθούν και να διεξαχθούν τα αποτελέσματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1 Απαντήσεις Ερωτηματολογίων Γεωπόνων

Ερώτηση 1: Εφαρμόζεται η πιστοποίηση στην ευρύτερη περιοχή της Ιεράπετρας;

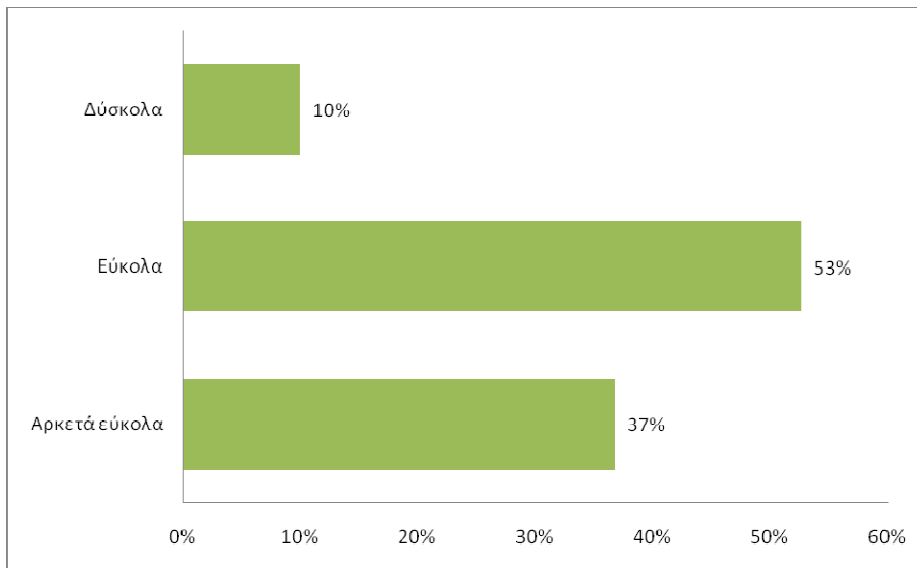

Διάγραμμα 1: Εφαρμογή πιστοποίησης στην περιοχή της Ιεράπετρα

Στην ερώτηση «Εφαρμόζεται η πιστοποίηση στην ευρύτερη περιοχή της Ιεράπετρας;» το

- 100% απάντησε «Ναι»
- 0% απάντησε «Όχι»

Ερώτηση 2: Είναι εύκολο να εφαρμοστεί η πιστοποίηση;

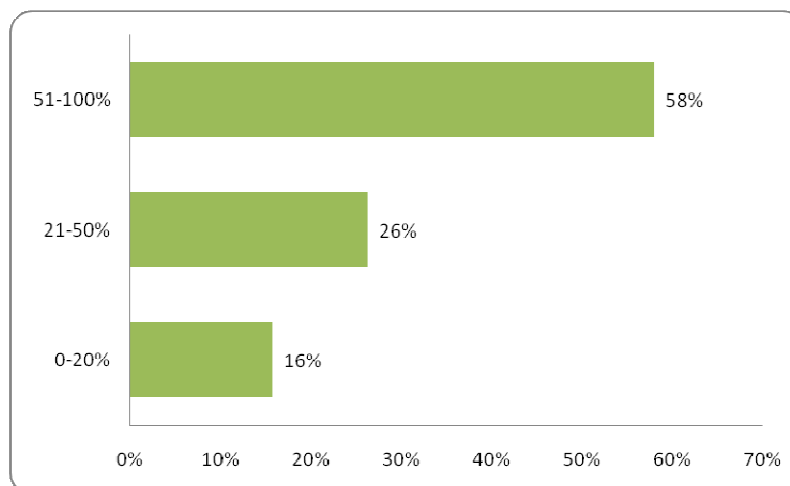

Διάγραμμα 2: Εφαρμογή πιστοποίησης από παραγωγούς

Στην ερώτηση «Είναι εύκολο να εφαρμοστεί η πιστοποίηση;» το

- 37% απάντησε «Αρκετά εύκολα»
- 53% απάντησε «Εύκολα»
- 10% απάντησε «Δύσκολα»

Ερώτηση 3: Πόσοι από τους παραγωγούς είναι πιστοποιημένοι;

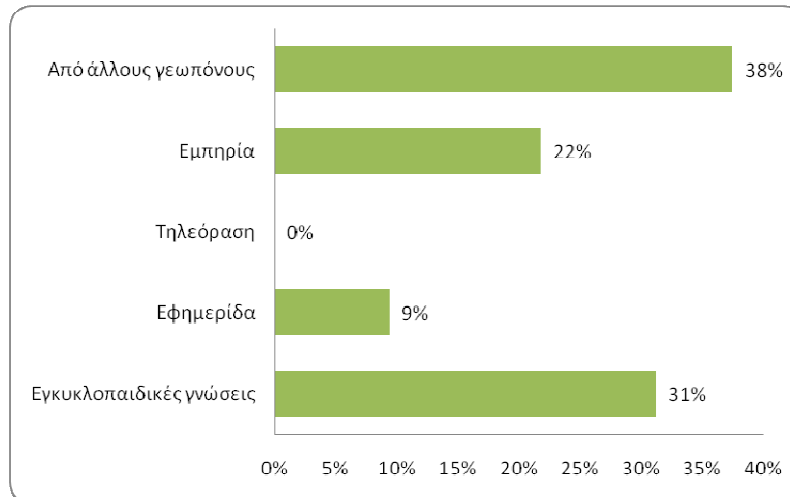

Διάγραμμα 3: Ποσοστό πιστοποιημένων παραγωγών

Στην ερώτηση «Πόσοι από τους παραγωγούς είναι πιστοποιημένοι;» το

- 16% απάντησε «0-20%»
- 26% απάντησε «21-50%»
- 58% απάντησε «51-100%»

Ερώτηση 4: Ποιες είναι οι πηγές ενημέρωσης σας για την πιστοποίηση των οπωροκηπευτικών;

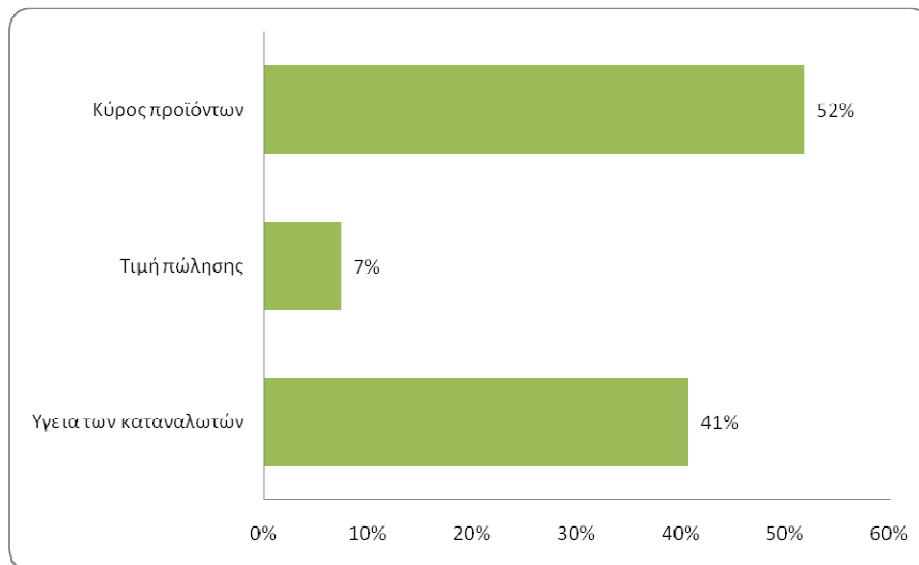

Διάγραμμα 4: Πηγές ενημέρωσης γεωπόνων

Στην ερώτηση «Ποιες είναι οι πηγές ενημέρωσης σας για την πιστοποίηση των οπωροκηπευτικών;» το

- 31% απάντησε «Εγκυκλοπαιδικές γνώσεις»
- 9% απάντησε «Εφημερίδα»
- 0% απάντησε «Τηλεόραση»
- 22% απάντησε «Εμπειρία»
- 38% απάντησε «Από άλλους γεωπόνους»

Ερώτηση 5: Κατά την γνώμη σας ποια είναι η χρησιμότητα της πιστοποίησης των οπωροκηπευτικών;

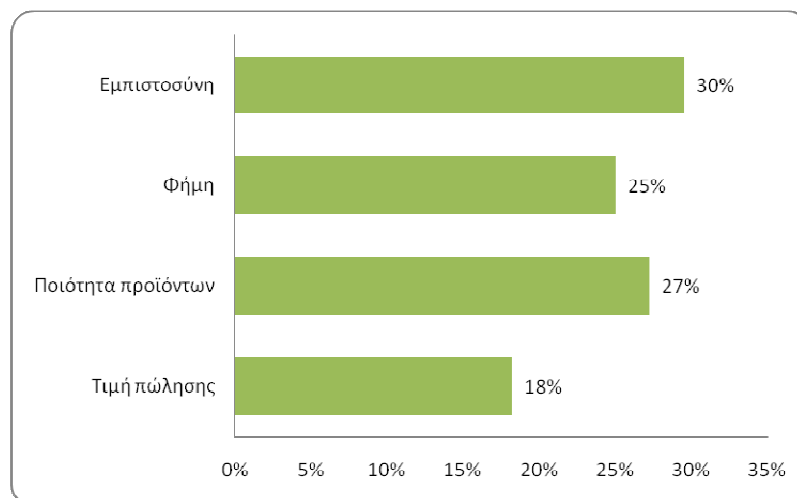

Διάγραμμα 5: Χρησιμότητα πιστοποίησης οπωροκηπευτικών

Στην ερώτηση «Κατά την γνώμη σας ποια είναι η χρησιμότητα της πιστοποίησης των οπωροκηπευτικών;» το

- 41% απάντησε «Υγεία των καταναλωτών»
- 7% απάντησε «Τιμή πώλησης»
- 52% απάντησε «Κύριος προϊόντων»

Ερώτηση 6: Ποια είναι τα άμεσα και ποια τα έμμεσα οφέλη της πιστοποίησης για τους παραγωγούς;

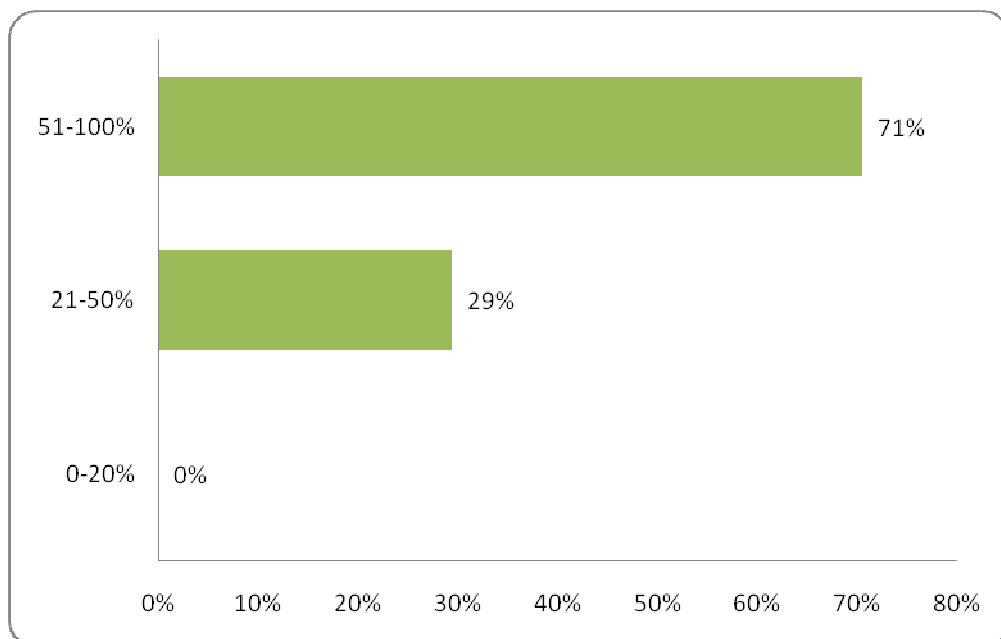
Διάγραμμα 6: Τα άμεσα και τα έμμεσα οφέλη της πιστοποίησης

Στην ερώτηση «Ποια είναι τα άμεσα και ποια τα έμμεσα οφέλη της πιστοποίησης για τους παραγωγούς;» το

- 18% απάντησε «Τιμή πώλησης»
- 27% απάντησε «Ποιότητα προϊόντων»
- 25% απάντησε «Φήμη»
- 30% απάντησε «Εμπιστοσύνη»

Ερώτηση 7: Ποιο ποσοστό των παραγωγών με τους οποίους συνεργάζεσται τηρούν τους κανόνες πιστοποίησης;

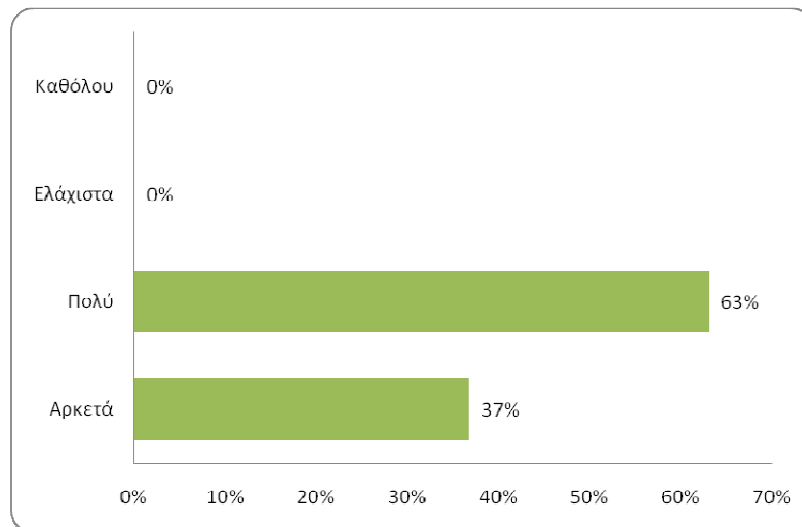

Διάγραμμα 7: Ποσοστό παραγωγών που τηρούν τους κανόνες πιστοποίησης

Στην ερώτηση «Ποιο ποσοστό των παραγωγών με τους οποίους συνεργάζεσται τηρούν τους κανόνες πιστοποίησης;» το

- 0% απάντησε «0-20%»
- 29% απάντησε «21-50%»
- 71% απάντησε «51-100%»

Ερώτηση 8: Ενδιαφέρονται οι παραγωγοί για την ποιότητα των οπωροκηπευτικών που παράγουν;

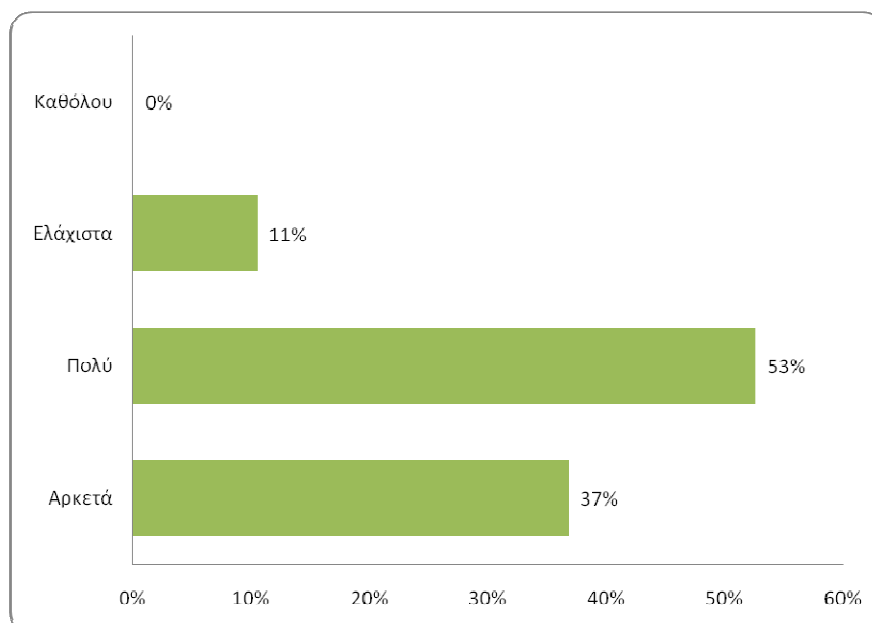

Διάγραμμα 8: Ενδιαφέρον παραγωγών για την ποιότητα των οπωροκηπευτικών

Στην ερώτηση «Ενδιαφέρονται οι παραγωγοί για την ποιότητα των οπωροκηπευτικών που παράγουν;» το

- 37% απάντησε «Αρκετά»
- 63% απάντησε «Πολύ»
- 0% απάντησε «Ελάχιστα»
- 0% απάντησε «Καθόλου»

Ερώτηση 9: Πόσο ενημερωμένοι είναι οι παραγωγοί για τις πιστοποιήσεις;

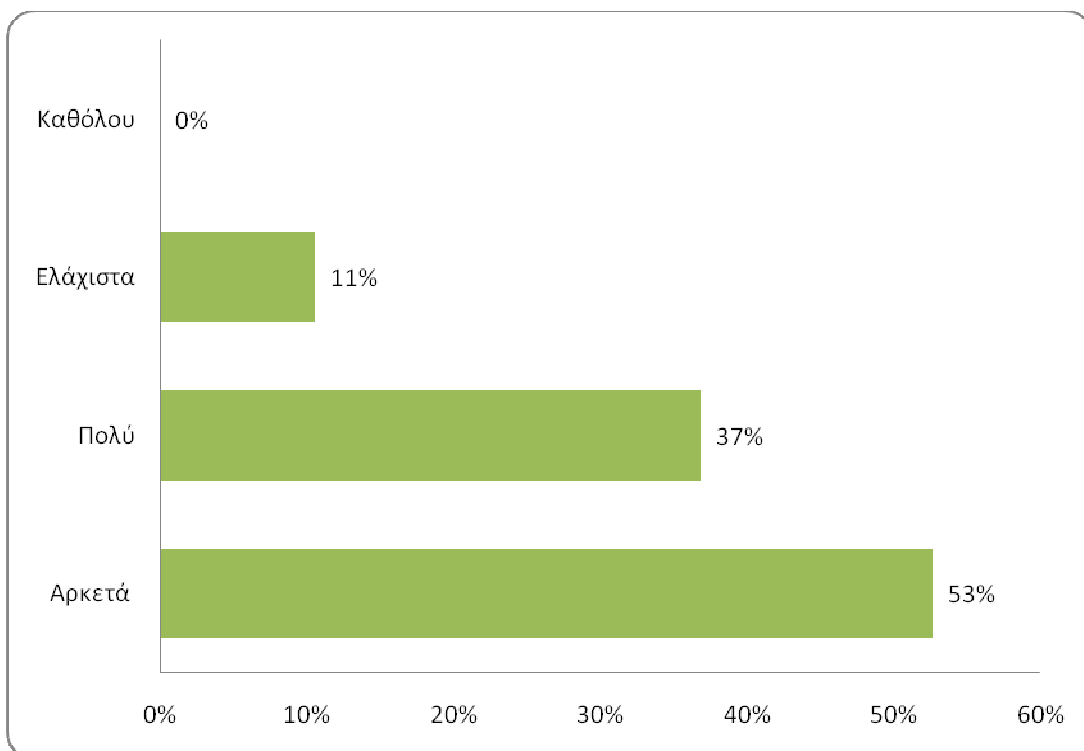

Διάγραμμα 9: Ενημέρωση παραγωγών για τις πιστοποιήσεις

Στην ερώτηση «Πόσο ενημερωμένοι είναι οι παραγωγοί για τις πιστοποιήσεις;» το

- 37% απάντησε «Αρκετά»
- 53% απάντησε «Πολύ»
- 11% απάντησε «Ελάχιστα»
- 0% απάντησε «Καθόλου»

Ερώτηση 10: Πόσο εφικτές είναι οι απαιτήσεις της πιστοποίησης από τους παραγωγούς;

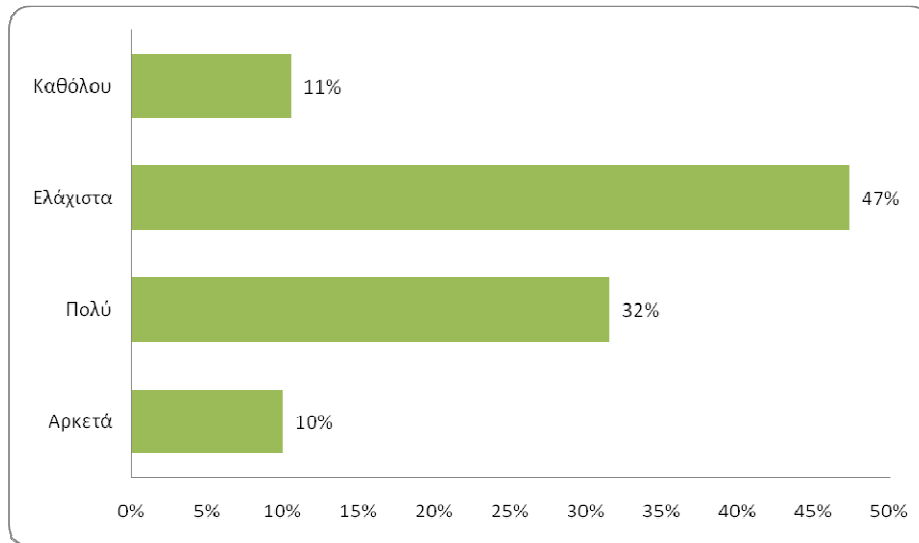

Διάγραμμα 10: Απαιτήσεις πιστοποίησης από παραγωγούς

Στην ερώτηση «Πόσο ενημερωμένοι είναι οι παραγωγοί για τις πιστοποιήσεις;» το

- 53% απάντησε «Αρκετά»
- 37% απάντησε «Πολύ»
- 11% απάντησε «Ελάχιστα»
- 0% απάντησε «Καθόλου»

Ερώτηση 11: Ο βαθμός δυσκολίας της πιστοποίησης επηρεάζει την επιλογή καλλιέργειας του παραγωγού;

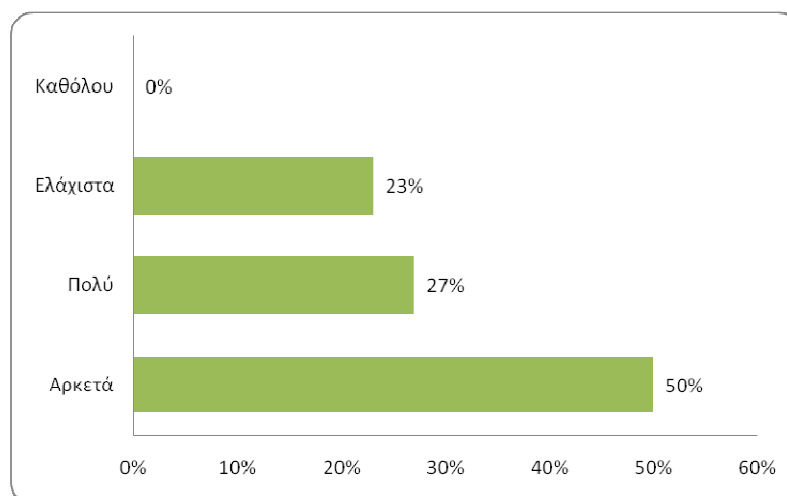

Διάγραμμα 11: Επιλογή καλλιέργειας και βαθμός δυσκολίας

Στην ερώτηση «Ο βαθμός δυσκολίας της πιστοποίησης επηρεάζει την επιλογή καλλιέργειας του παραγωγού;» το

- 10% απάντησε «Αρκετά»
- 32% απάντησε «Πολύ»
- 47% απάντησε «Ελάχιστα»
- 11% απάντησε «Καθόλου»

Ερώτηση 12: Μπορούν να ανταπεξέλθουν οικονομικά οι παραγωγοί ώστε να πιστοποιήσουν τα προϊόντα τους;

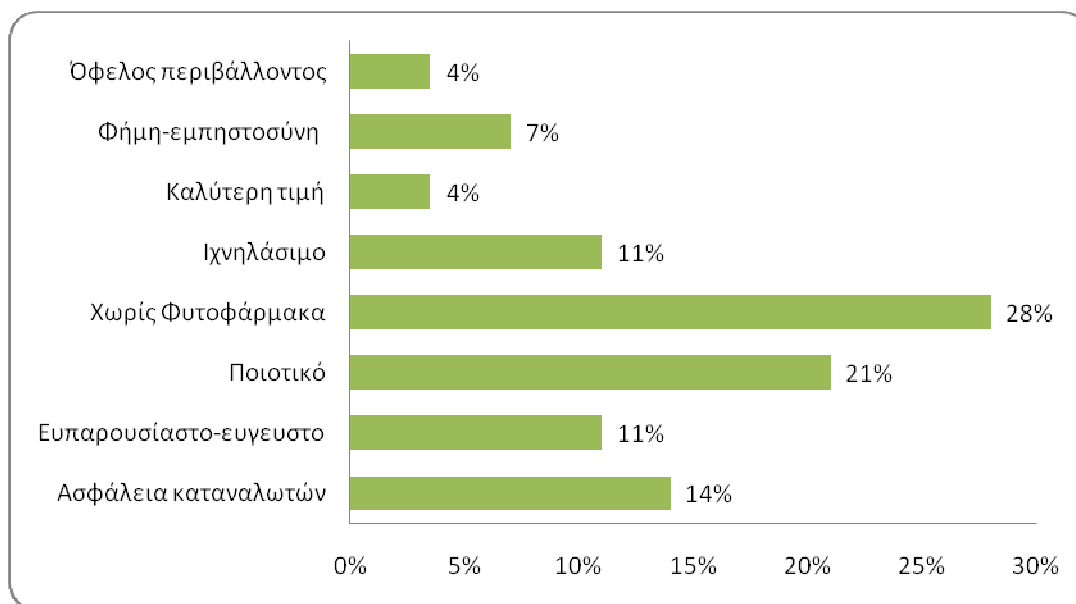

Διάγραμμα 12: Οικονομικά παραγωγών και πιστοποίηση

Στην ερώτηση «Μπορούν να ανταπεξέλθουν οικονομικά οι παραγωγοί ώστε να πιστοποιήσουν τα προϊόντα τους;» το

- 50% απάντησε «Αρκετά»
- 27% απάντησε «Πολύ»
- 23% απάντησε «Ελάχιστα»
- 0% απάντησε «Καθόλου»

Ερώτηση 13: Ποια είναι τα βασικά χαρακτηριστικά ενός πιστοποιημένου προϊόντος;

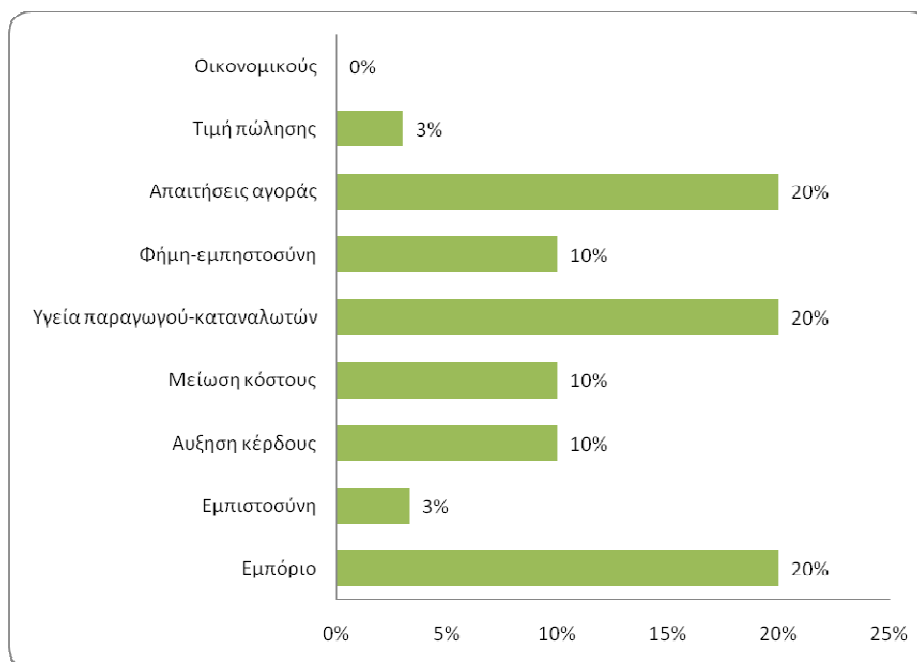

Διάγραμμα 13: Χαρακτηριστικά πιστοποιημένου προϊόντος

Στην ερώτηση «Ποια είναι τα βασικά χαρακτηριστικά ενός πιστοποιημένου προϊόντος;» το

- 14% απάντησε «Ασφάλεια καταναλωτών»
- 11% απάντησε «Ευπαρουσίαστο-εύγευστο»
- 21% απάντησε «Ποιοτικό»
- 28% απάντησε «Χωρίς Φυτοφάρμακα»
- 11% απάντησε «Ιχνηλάσιμο»
- 4% απάντησε «Καλύτερη τιμή»
- 7% απάντησε «Φήμη-εμπιστοσύνη»
- 4% απάντησε «Όφελος περιβάλλοντος»

Ερώτηση 14: Για ποιους λόγους ο παραγωγός πιστοποιεί τα προϊόντα του;

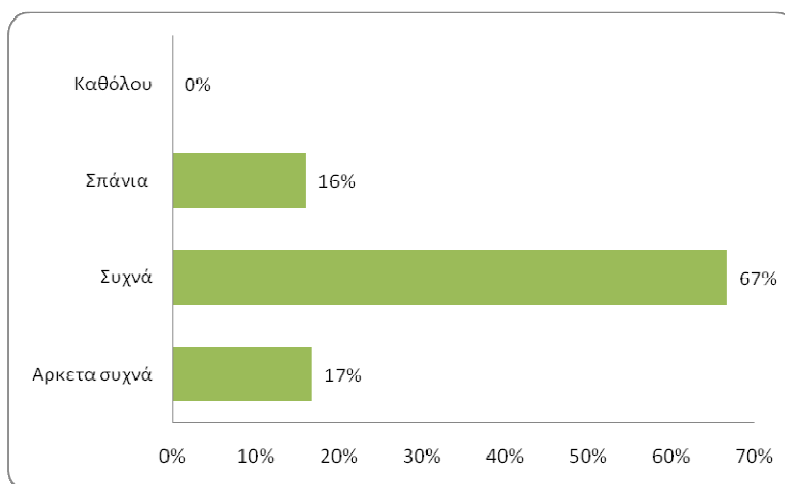

Διάγραμμα 14: Λόγοι πιστοποίησης προϊόντων

Στην ερώτηση «Για ποιους λόγους ο παραγωγός πιστοποιεί τα προϊόντα του;» το

- 20% απάντησε «Εμπόριο»
- 3% απάντησε «Εμπιστοσύνη»
- 10% απάντησε «Αύξηση κέρδους»
- 10% απάντησε «Μείωση κόστους»
- 20% απάντησε «Υγεία παραγωγού-καταναλωτών»
- 10% απάντησε «Φήμη-εμπιστοσύνη»
- 20% απάντησε «Απαιτήσεις αγοράς»
- 3% απάντησε «Τιμή πώλησης»
- 0% απάντησε «Οικονομικούς»

Ερώτηση 15: Πόσο συχνά γίνεται έλεγχος στα οπωροκηπευτικά προϊόντα από τους υπεύθυνους των πιστοποιήσεων;

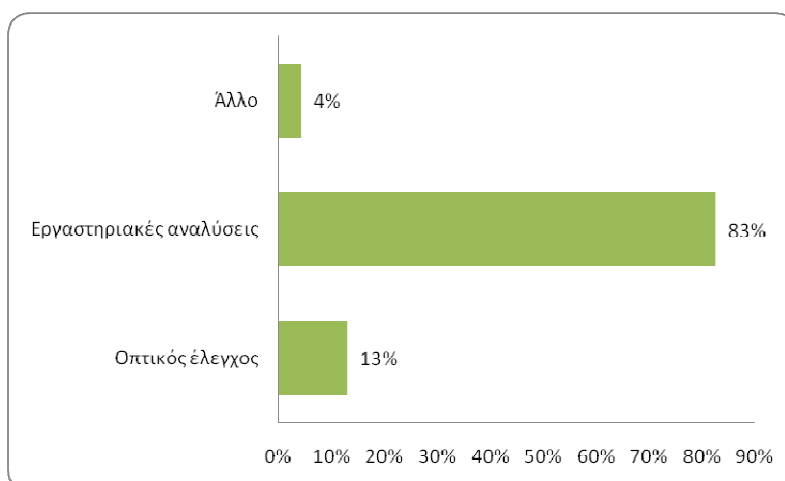

Διάγραμμα 15: Συχνότητα ελέγχου οπωροκηπευτικών

Στην ερώτηση «Πόσο συχνά γίνεται έλεγχος στα οπωροκηπευτικά προϊόντα από τους υπεύθυνους των πιστοποιήσεων;» το

- 17% απάντησε «Αρκετά συχνά»
- 67% απάντησε «Συχνά»
- 16% απάντησε «Σπάνια»
- 0% απάντησε «Καθόλου»

Ερώτηση 16: Ποιοι είναι οι τρόποι ελέγχου των προϊόντων;

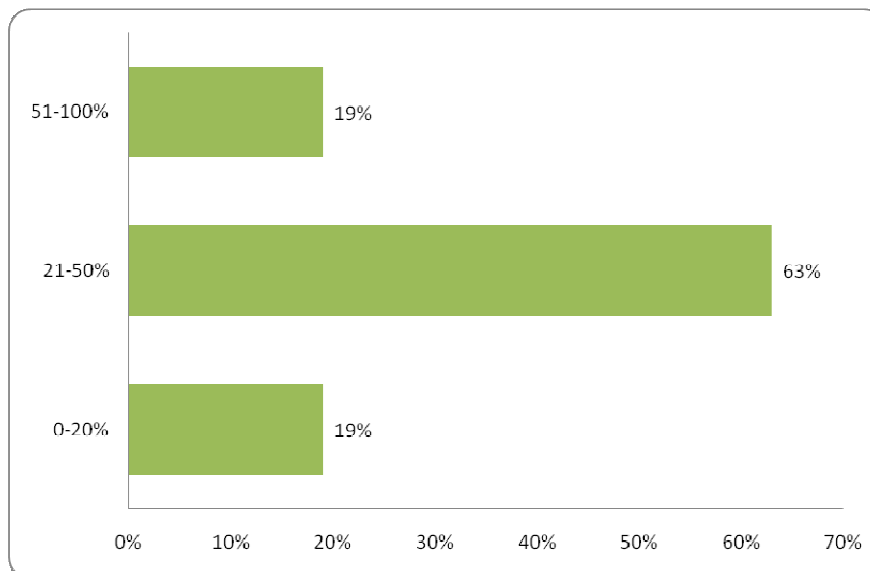

Διάγραμμα 16: Τρόποι ελέγχου προϊόντων

Στην ερώτηση «Ποιοι είναι οι τρόποι ελέγχου των προϊόντων;» το

- 13% απάντησε «Οπτικός έλεγχος»
- 83% απάντησε «Εργαστηριακές αναλύσεις»
- 4% απάντησε «Άλλο»

Ερώτηση 17: Σε ποιο ποσοστό οι παραγωγοί ενδιαφέρονται για να ελεγχθούν τα προϊόντα τους;

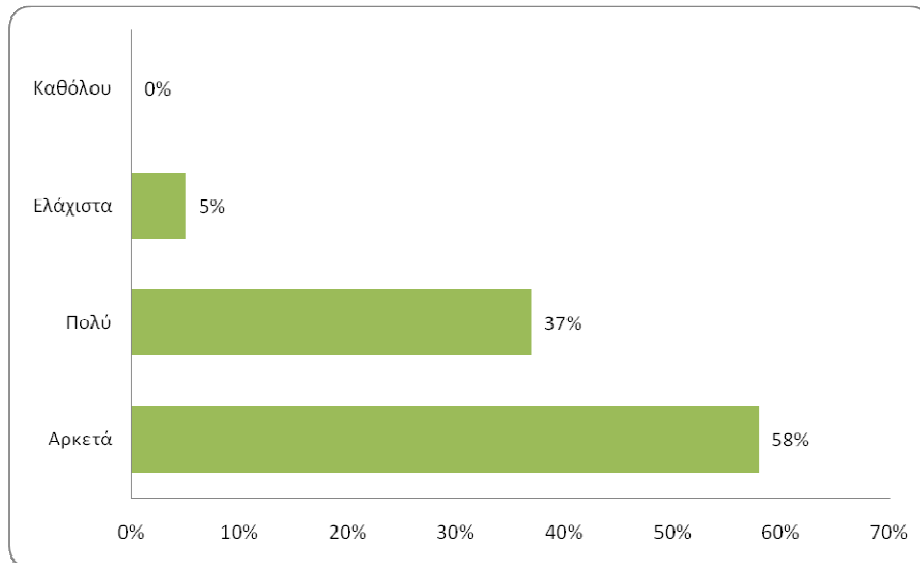
Διάγραμμα 17: Ποσοστό παραγωγών που ενδιαφέρονται για τον έλεγχο των προϊόντων τους

Στην ερώτηση «Σε ποιο ποσοστό οι παραγωγοί ενδιαφέρονται για να ελεγχθούν τα προϊόντα τους;» το

- 19% απάντησε «0-20%»
- 63% απάντησε «21-50%»
- 19% απάντησε «51-100%»

Ερώτηση 18: Πόσο ασφαλή είναι τα εγκεκριμένα από την Ευρωπαϊκή Ένωση φυτοφάρμακα για τον ανθρώπινο οργανισμό;

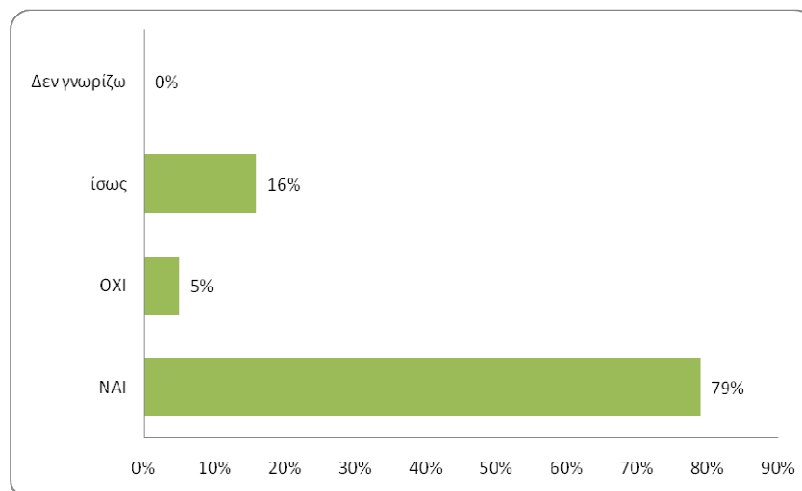

Διάγραμμα 18: Ασφάλεια εγκεκριμένων φυτοφαρμάκων

Στην ερώτηση «Πόσο ασφαλή είναι τα εγκεκριμένα από την Ευρωπαϊκή Ένωση φυτοφάρμακα για τον ανθρώπινο οργανισμό;» το

- 58% απάντησε «Αρκετά»
- 37% απάντησε «Πολύ»
- 5% απάντησε «Ελάχιστα»
- 0% απάντησε «Καθόλου»

Ερώτηση 19: Υπάρχει περιβαλλοντικό όφελος από την χρήση των εγκεκριμένων από την Ευρωπαϊκή Ένωση φυτοφαρμάκων;

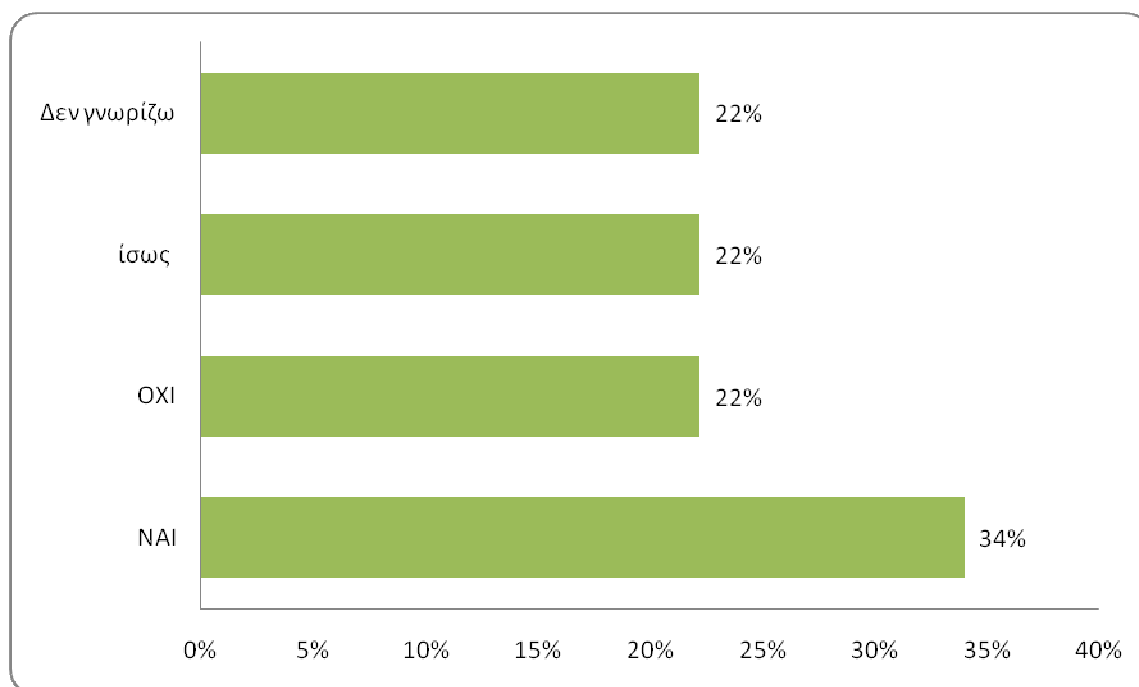

Διάγραμμα 19: Περιβαλλοντικό όφελος από την χρήση εγκεκριμένων φυτοφαρμάκων

Στην ερώτηση «Υπάρχει περιβαλλοντικό όφελος από την χρήση των εγκεκριμένων από την Ευρωπαϊκή Ένωση φυτοφαρμάκων;» το

- 79% απάντησε «Ναι»
- 5% απάντησε «Όχι»
- 16% απάντησε «ίσως»
- 0% απάντησε «Δεν γνωρίζω»

Ερώτηση 20: Μπορούν να ανταπεξέλθουν οικονομικά οι παραγωγοί ώστε να κάνουν όλους τους απαραίτητους ελέγχους στα προϊόντα τους;

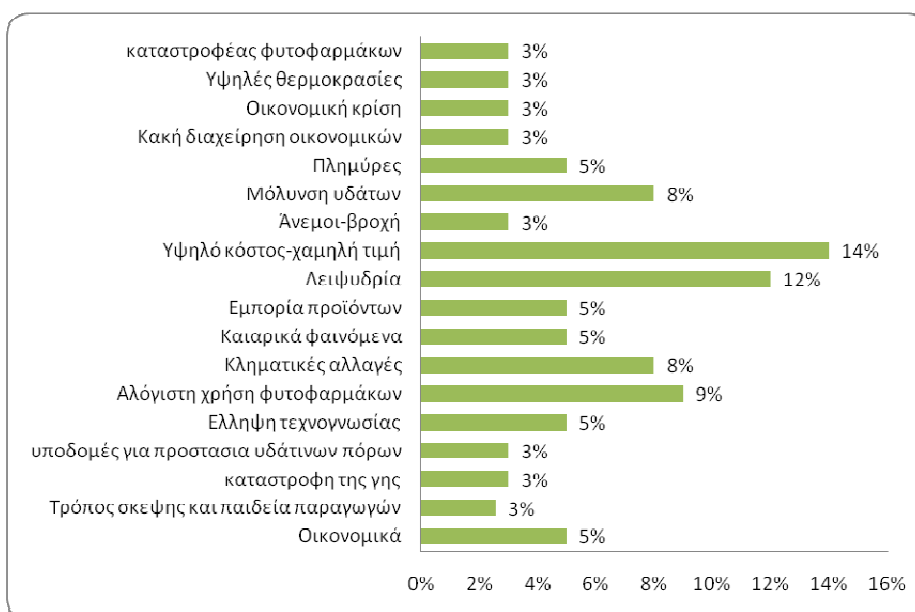

Διάγραμμα 20: Έλεγχοι πιστοποίησης και οικονομικά παραγωγών

Στην ερώτηση «Μπορούν να ανταπεξέλθουν οικονομικά οι παραγωγοί ώστε να κάνουν όλους τους απαραίτητους ελέγχους στα προϊόντα τους;» το

- 34% απάντησε «Ναι»
- 22% απάντησε «Όχι»
- 22% απάντησε «ίσως»
- 22% απάντησε «Δεν γνωρίζω»

Ερώτηση 21: Ποια προβλήματα αντιμετωπίζονται στον πρωτογενή τομέα;

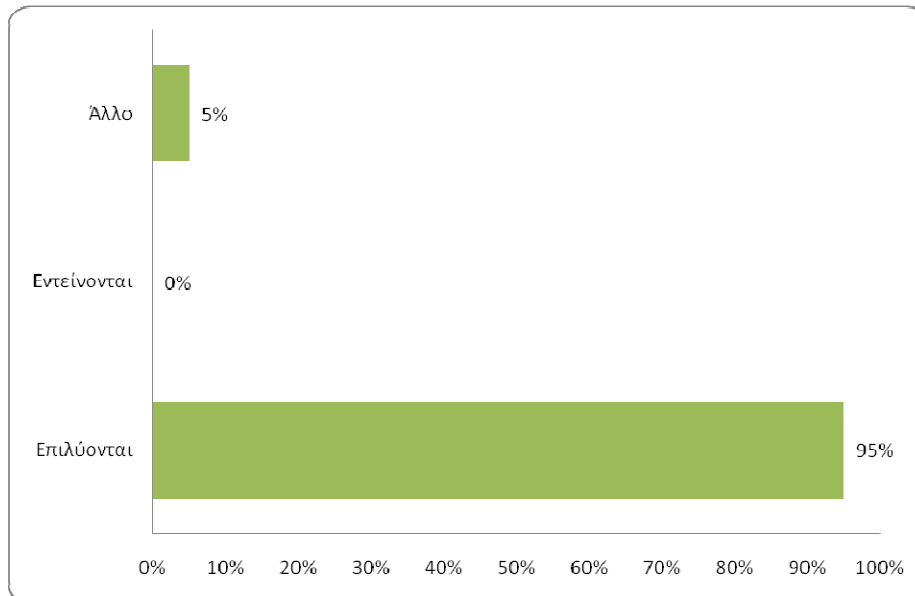
Διάγραμμα 21: Προβλήματα πρωτογενή τομέα

Στην ερώτηση «Ποια προβλήματα αντιμετωπίζονται στον πρωτογενή τομέα;» το

- 5% απάντησε «Οικονομικά»
- 3% απάντησε «Τρόπος σκέψης και παιδεία παραγωγών»
- 3% απάντησε «καταστροφή της γης»
- 3% απάντησε «υποδομές για προστασία υδάτινων πόρων»
- 5% απάντησε «Έλλειψη τεχνογνωσίας»
- 9% απάντησε «Αλόγιστη χρήση φυτοφαρμάκων»
- 8% απάντησε «Κλιματικές αλλαγές»
- 5% απάντησε «Καιρικά φαινόμενα»
- 5% απάντησε «Εμπορία προϊόντων»
- 12% απάντησε «Λειψυδρία»
- 14% απάντησε «Υψηλό κόστος-χαμηλή τιμή»
- 3% απάντησε «Άνεμοι-βροχή»
- 8% απάντησε «Μόλυνση υδάτων»
- 5% απάντησε «Πλημύρες»
- 3% απάντησε «Κακή διαχείριση οικονομικών»
- 3% απάντησε «Οικονομική κρίση»
- 3% απάντησε «Υψηλές θερμοκρασίες»

- 3% απάντησε «καταστροφέας φυτοφαρμάκων»

Ερώτηση 22: Με την πιστοποίηση επιλύονται ή εντείνονται κάποια από τα προβλήματα;

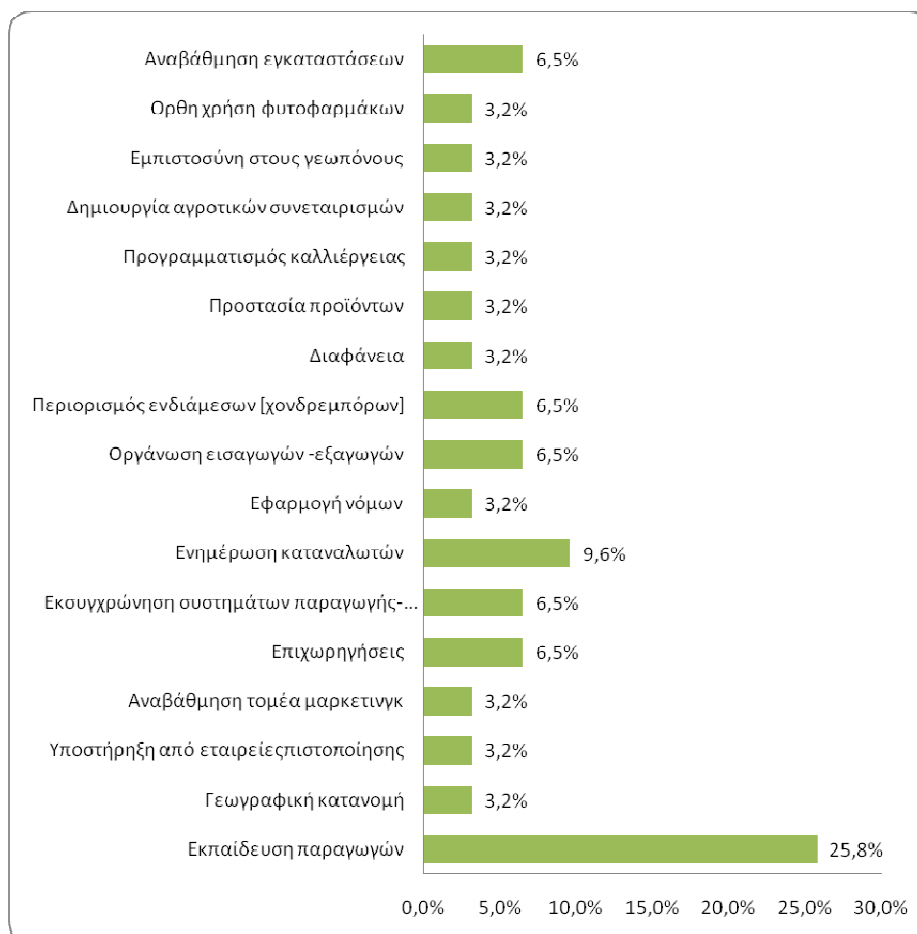

Διάγραμμα 22: Επιλύονται ή εντείνονται τα προβλήματα με την πιστοποίηση

Στην ερώτηση «Με την πιστοποίηση επιλύονται ή εντείνονται κάποια από τα προβλήματα;» το

- 95% απάντησε «Επιλύονται»
- 0% απάντησε «Εντείνονται»
- 5% απάντησε «Άλλο»

Ερώτηση 23: Οι προτάσεις σας για την αναβάθμιση του πρωτογενή τομέα

Διάγραμμα 23: Προτάσεις για αναβάθμιση τομέα

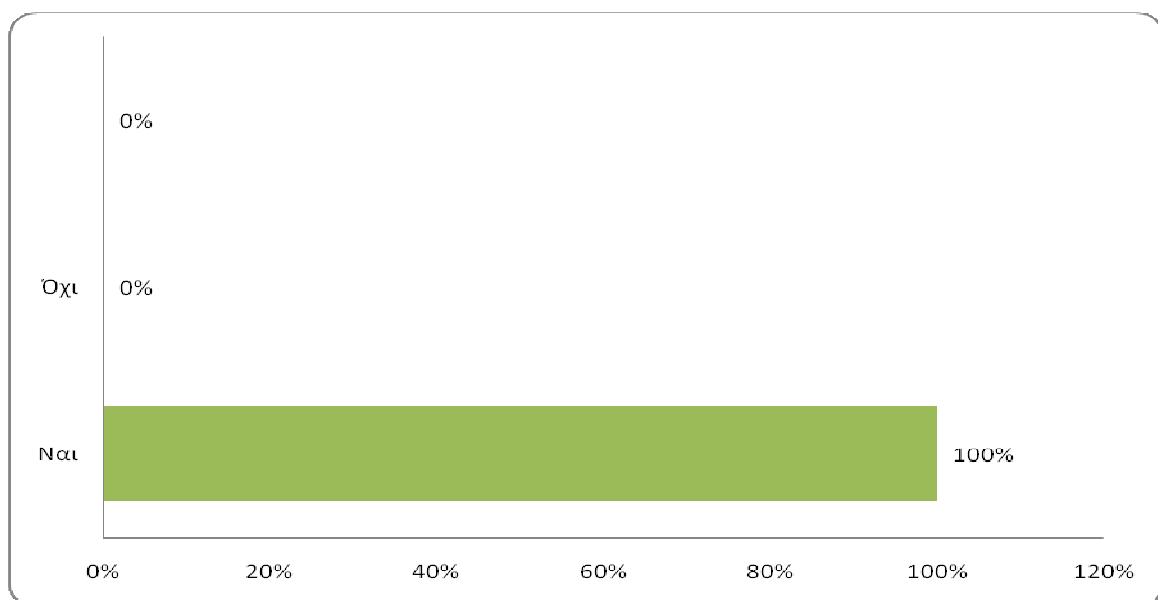
Στην ερώτηση «Οι προτάσεις σας για την αναβάθμιση του πρωτογενή τομέα» το

- 25,8% απάντησε «Εκπαίδευση παραγωγών»
- 3,2% απάντησε «Γεωγραφική κατανομή»
- 3,2% απάντησε «Υποστήριξη από εταιρείες πιστοποίησης»
- 3,2% απάντησε «Αναβάθμιση τομέα μάρκετινγκ»
- 6,5% απάντησε «Επιχωρηγήσεις»
- 6,5% απάντησε «Εκσυγχρόνιση συστημάτων παραγωγής-τυποποίησης-διανομής»
- 9,6% απάντησε «Ενημέρωση καταναλωτών»
- 3,2% απάντησε «Εφαρμογή νόμων»
- 6,5% απάντησε «Οργάνωση εισαγωγών -εξαγωγών»
- 6,5% απάντησε «Περιορισμός ενδιάμεσων [χονδρεμπόρων]»
- 3,2% απάντησε «Διαφάνεια»
- 3,2% απάντησε «Προστασία προϊόντων»

- 3,2% απάντησε «Προγραμματισμός καλλιέργειας»
- 3,2% απάντησε «Δημιουργία αγροτικών συνεταιρισμών»
- 3,2% απάντησε «Εμπιστοσύνη στους γεωπόνους»
- 3,2% απάντησε «Ορθή χρήση φυτοφαρμάκων»
- 6,5% απάντησε «Αναβάθμιση εγκαταστάσεων»

5.2 Απαντήσεις ερωτηματολογίων εταιριών πιστοποίησης

Ερώτηση 1: Εφαρμόζεται η πιστοποίηση στην ευρύτερη περιοχή της Ιεράπετρας;

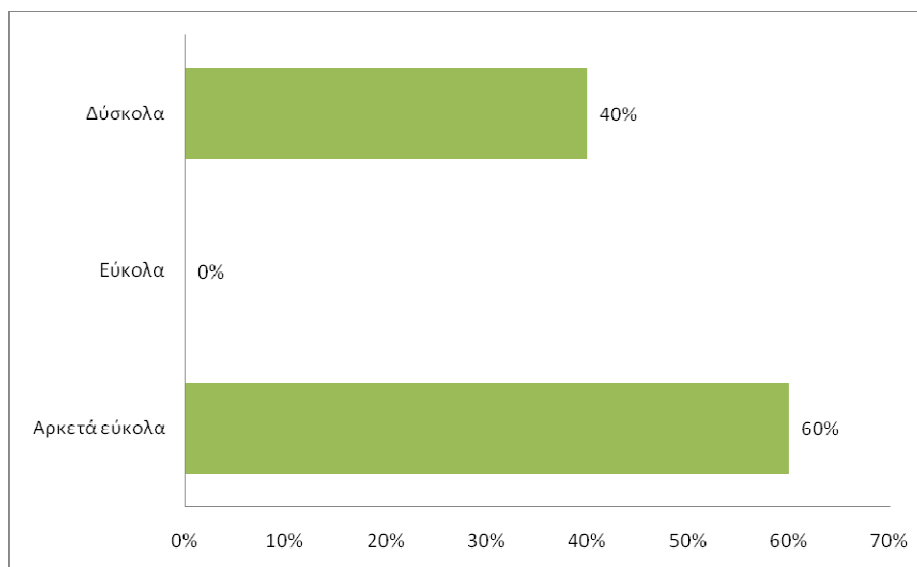

Διάγραμμα 1: Εφαρμογή της πιστοποίησης στην περιοχή της Ιεράπετρας

Στην ερώτηση «Εφαρμόζεται η πιστοποίηση στην ευρύτερη περιοχή της Ιεράπετρας;» το

- 100% απάντησε «Ναι»
- 0% απάντησε «Όχι»

Ερώτηση 2: Είναι εύκολο να εφαρμοστεί η πιστοποίηση;

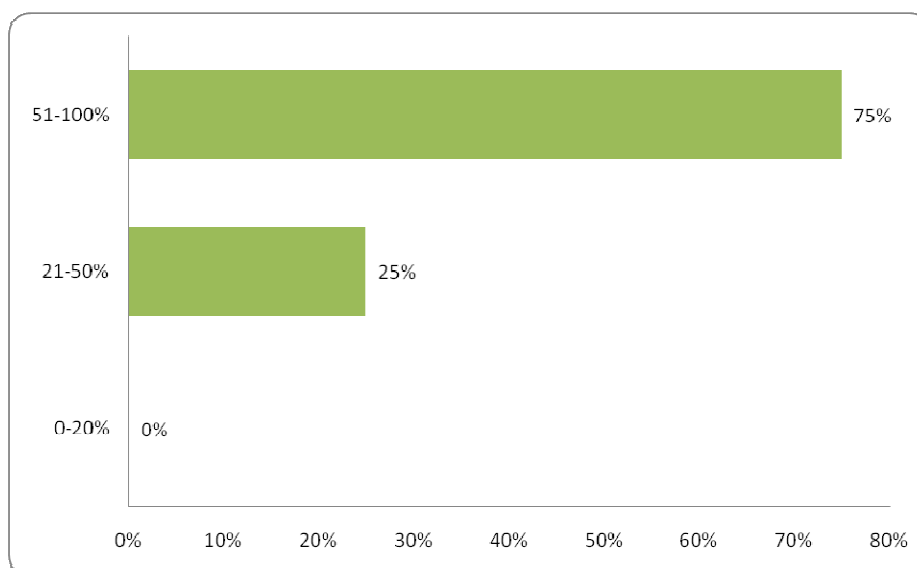

Διάγραμμα 2: Ευκολία εφαρμογής πιστοποίησης

Στην ερώτηση «Είναι εύκολο να εφαρμοστεί η πιστοποίηση;» το

- 60% απάντησε «Αρκετά εύκολα»
- 0% απάντησε «Εύκολα»
- 40% απάντησε «Δύσκολα»

Ερώτηση 3: Πόσοι από τους παραγωγούς είναι πιστοποιημένοι;

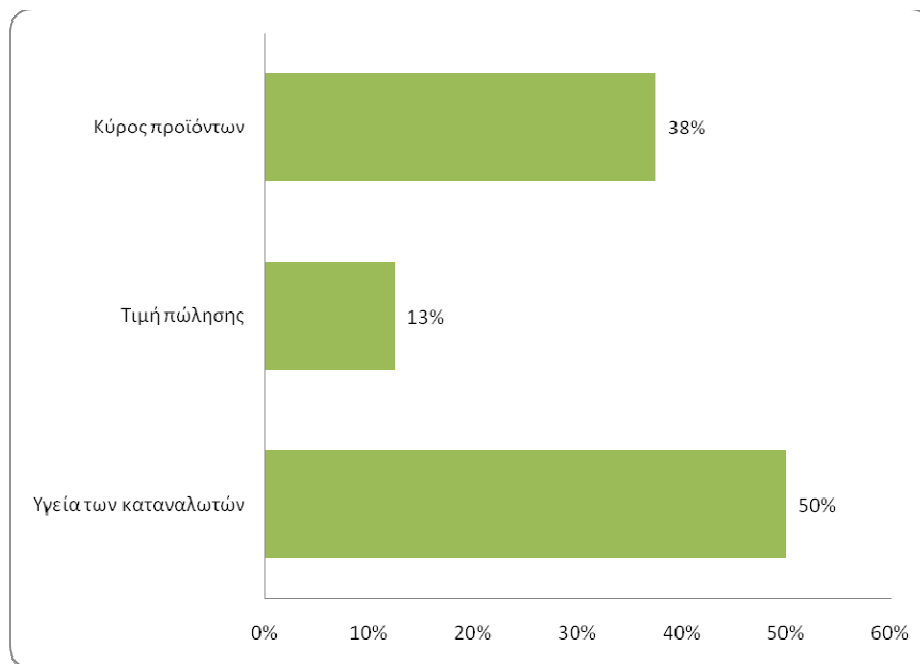

Διάγραμμα 3: Ποσοστό πιστοποιημένων παραγωγών

Στην ερώτηση «Πόσοι από τους παραγωγούς είναι πιστοποιημένοι;» το

- 0% απάντησε «0-20%»
- 25% απάντησε «21-50%»
- 75% απάντησε «51-100%»

Ερώτηση 4: Κατά την γνώμη σας ποια είναι η χρησιμότητα της πιστοποίησης των οπωροκηπευτικών;

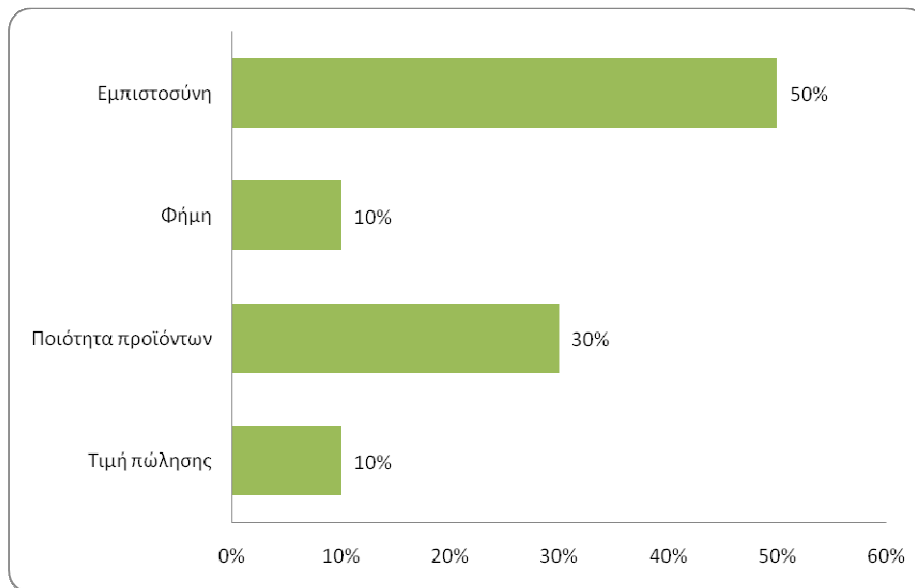
Διάγραμμα 4: Χρησιμότητα πιστοποίησης οπωροκηπευτικών

Στην ερώτηση «Κατά την γνώμη σας ποια είναι η χρησιμότητα της πιστοποίησης των οπωροκηπευτικών;» το

- 50% απάντησε «Υγεία καταναλωτών»
- 13% απάντησε «Τιμή πώλησης»
- 38% απάντησε «Κύρος προϊόντος»

Ερώτηση 5: Ποια είναι τα άμεσα και ποια τα έμμεσα πρακτικά οφέλη της πιστοποίησης για τους παραγωγούς;

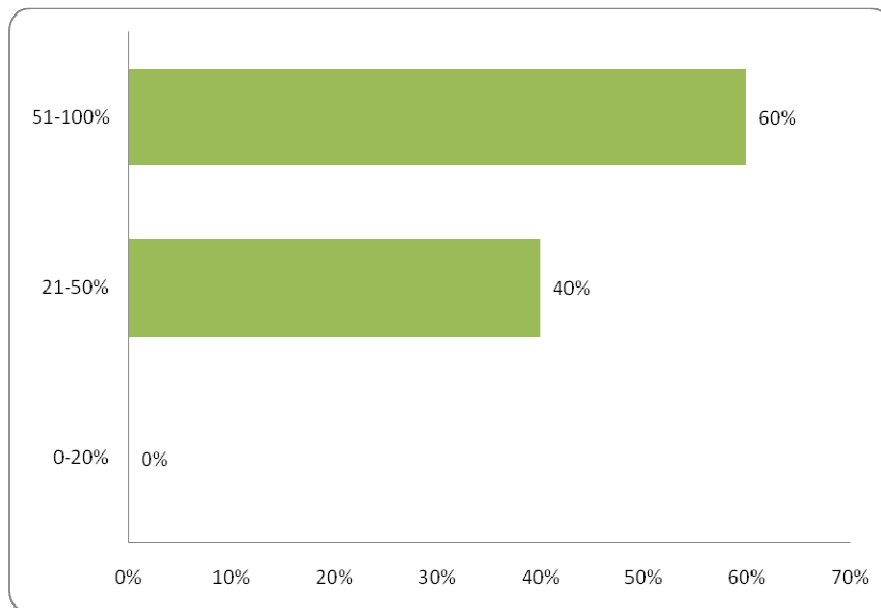

Διάγραμμα 5: Άμεσα και έμμεσα οφέλη της πιστοποίησης για τους παραγωγούς

Στην ερώτηση «Ποια είναι τα άμεσα και ποια τα έμμεσα πρακτικά οφέλη της πιστοποίησης για τους παραγωγούς;» το

- 10% απάντησε «Τιμή πώλησης»
- 30% απάντησε «Ποιότητα προϊόντων»
- 10% απάντησε «Φήμη»
- 50% απάντησε «Εμπιστοσύνη»

Ερώτηση 6: Ποιο ποσοστό των παραγωγών με τους οποίους συνεργάζεστε τηρούν τους κανόνες πιστοποίησης;

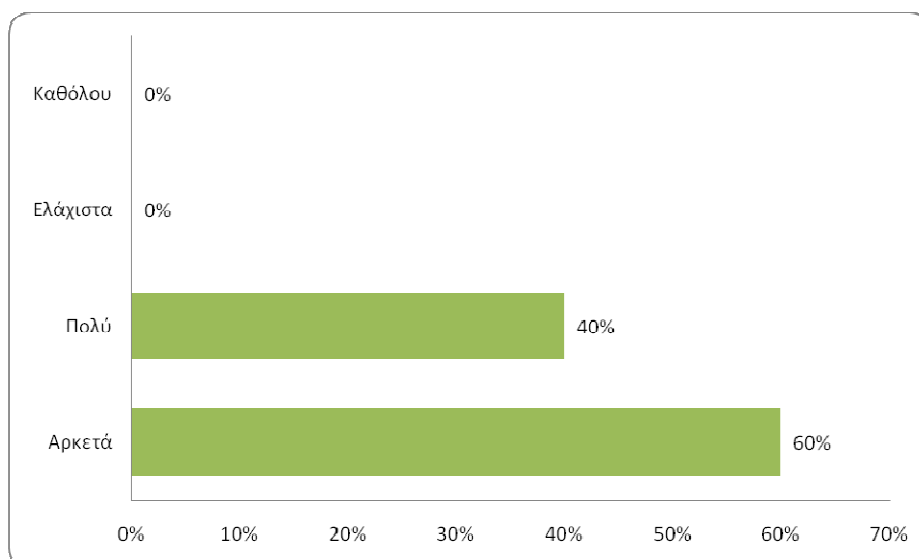

Διάγραμμα 6: Ποσοστό παραγωγών που τηρούν τους κανόνες πιστοποίησης

Στην ερώτηση «Ποιο ποσοστό των παραγωγών με τους οποίους συνεργάζεστε τηρούν τους κανόνες πιστοποίησης;» το

- 0% απάντησε «0-20%»
- 40% απάντησε «21-50%»
- 60% απάντησε «51-100%»

Ερώτηση 7: Ενδιαφέρονται οι παραγωγοί για την ποιότητα των οπωροκηπευτικών που παράγουν;

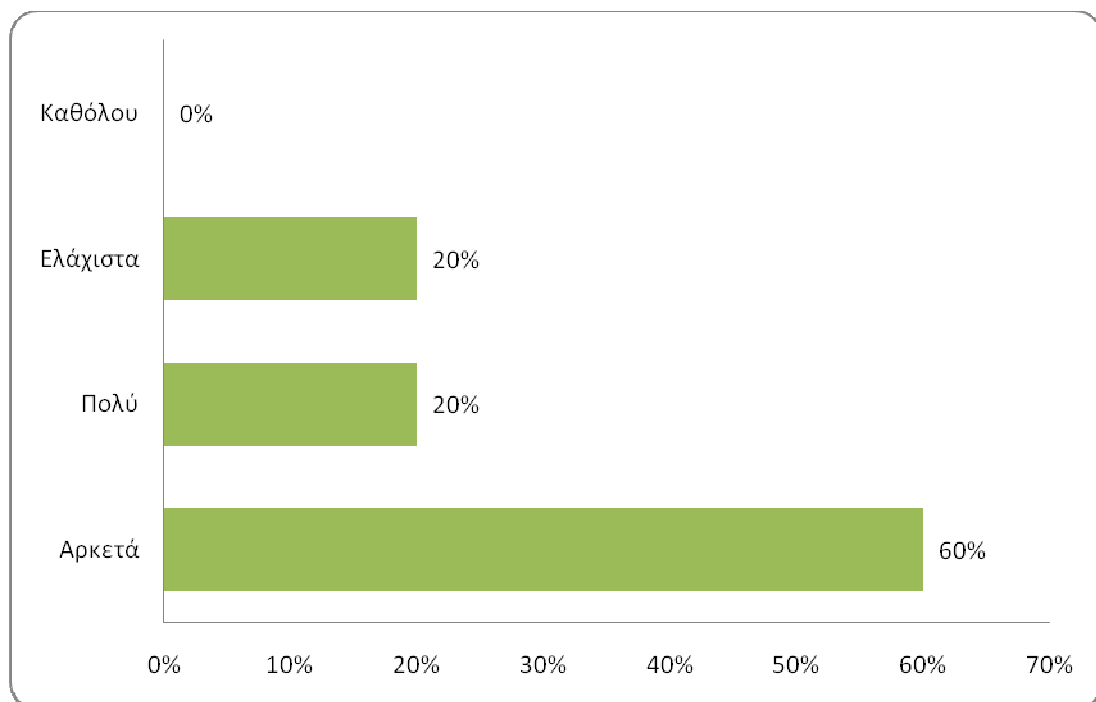

Διάγραμμα 7: Ενδιαφέρον παραγωγών για την ποιότητα των οπωροκηπευτικών τους

Στην ερώτηση «Ενδιαφέρονται οι παραγωγοί για την ποιότητα των οπωροκηπευτικών που παράγουν;» το

- 60% απάντησε «Αρκετά»
- 40% απάντησε «Πολύ»
- 0% απάντησε «Ελάχιστα»
- 0% απάντησε «Καθόλου»

Ερώτηση 8: Πόσο ενημερωμένοι είναι οι παραγωγοί για τις πιστοποιήσεις;

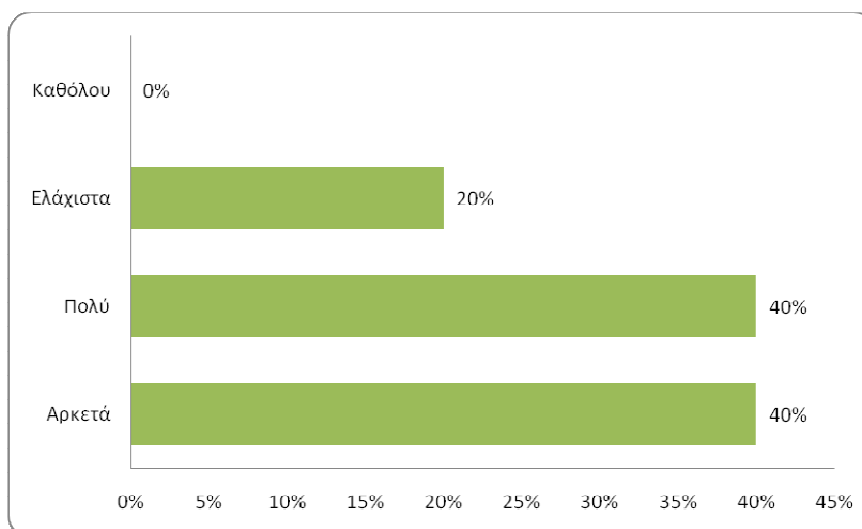

Διάγραμμα 8: Ενημέρωση παραγωγών για τις πιστοποιήσεις

Στην ερώτηση «Πόσο ενημερωμένοι είναι οι παραγωγοί για τις πιστοποιήσεις;» το

- 60% απάντησε «Αρκετά»
- 20% απάντησε «Πολύ»
- 20% απάντησε «Ελάχιστα»
- 0% απάντησε «Καθόλου»

Ερώτηση 9: Πόσο εφικτές είναι οι απαιτήσεις της πιστοποίησης από τους παραγωγούς;

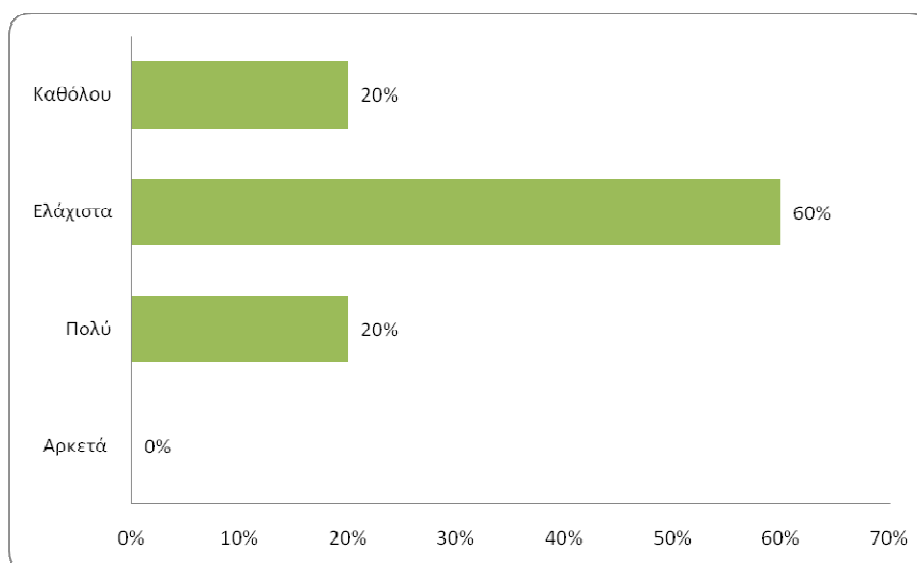

Διάγραμμα 9: Εφικτότητα απαιτήσεων της πιστοποίησης από τους παραγωγούς

Στην ερώτηση «Πόσο εφικτές είναι οι απαιτήσεις της πιστοποίησης από τους παραγωγούς;» το

- 40% απάντησε «Αρκετά»
- 40% απάντησε «Πολύ»
- 20% απάντησε «Ελάχιστα»
- 0% απάντησε «Καθόλου»

Ερώτηση 10: Ο βαθμός δυσκολίας της πιστοποίησης επηρεάζει την επιλογή καλλιέργειας του παραγωγού;

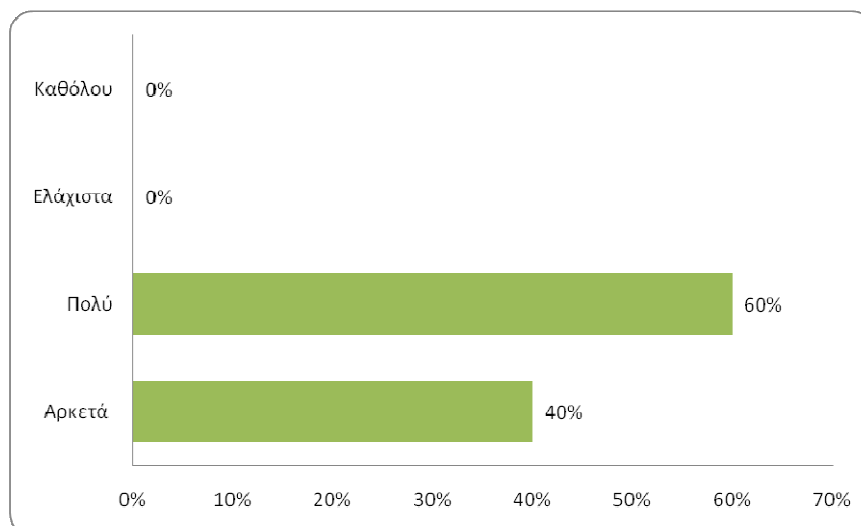

Διάγραμμα 10: Επιρροή βαθμού δυσκολίας πιστοποίησης σε σχέση με την επιλογή καλλιέργειας του παραγωγού

Στην ερώτηση «Ο βαθμός δυσκολίας της πιστοποίησης επηρεάζει την επιλογή καλλιέργειας του παραγωγού;» το

- 0% απάντησε «Αρκετά»
- 20% απάντησε «Πολύ»
- 60% απάντησε «Ελάχιστα»
- 20% απάντησε «Καθόλου»

Ερώτηση 11: Μπορούν να ανταπεξέλθουν οικονομικά οι παραγωγοί ώστε να πιστοποιήσουν τα προϊόντα τους;

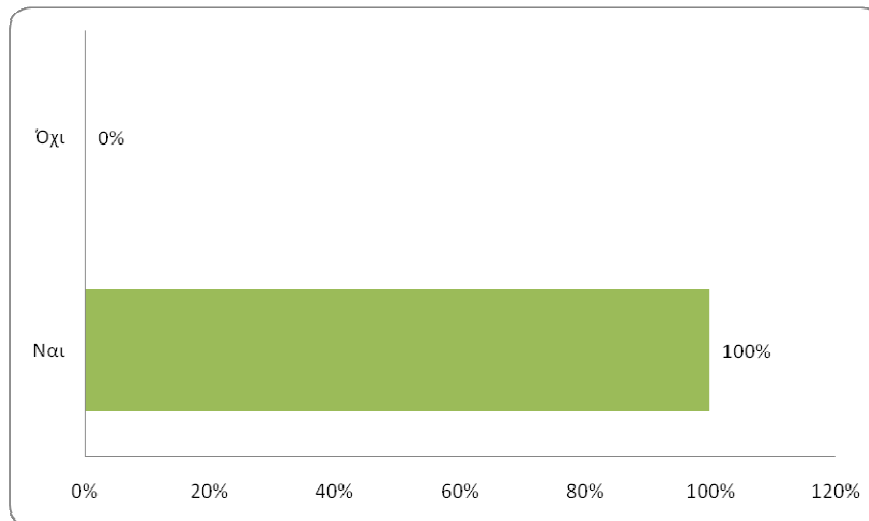

Διάγραμμα 11: Οικονομικά παραγωγών και οικονομικά

Στην ερώτηση «Μπορούν να ανταπεξέλθουν οικονομικά οι παραγωγοί ώστε να πιστοποιήσουν τα προϊόντα τους;» το

- 40% απάντησε «Αρκετά»
- 60% απάντησε «Πολύ»
- 0% απάντησε «Ελάχιστα»
- 0% απάντησε «Καθόλου»

Ερώτηση 12: Υπάρχει οικονομικό όφελος μετά την πιστοποίηση των οπωροκηπευτικών;

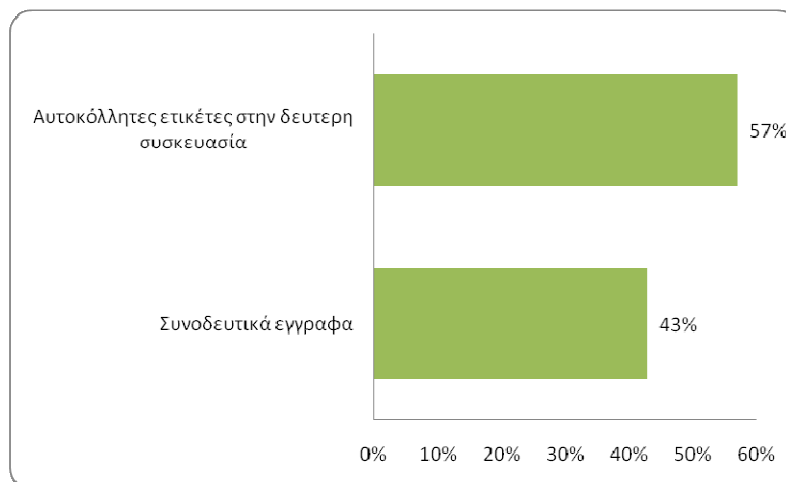

Διάγραμμα 12: Οικονομικό όφελος από την πιστοποίηση των οπωροκηπευτικών

Στην ερώτηση «Υπάρχει οικονομικό όφελος μετά την πιστοποίηση των οπωροκηπευτικών;» το

- 100% απάντησε «Ναι»
- 0% απάντησε «Όχι»

Ερώτηση 13: Πως μπορούμε να καταλάβουμε ότι ένα προϊόν είναι πιστοποιημένο;

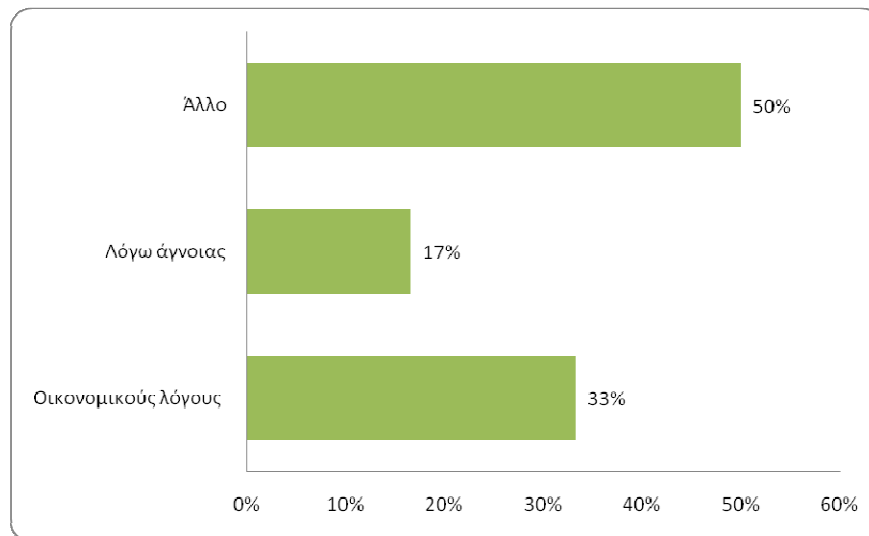

Διάγραμμα 13: Τρόποι αναγνώρισης πιστοποιημένων προϊόντων

Στην ερώτηση «Πως μπορούμε να καταλάβουμε ότι ένα προϊόν είναι πιστοποιημένο;» το

- 43% απάντησε «Συνοδευτικά έγγραφα»
- 57% απάντησε «Αυτοκόλλητες ετικέτες στην δεύτερη συσκευασία»

Ερώτηση 14: Για ποιο λόγο δεν είναι πιστοποιημένοι όλοι οι παραγωγοί;

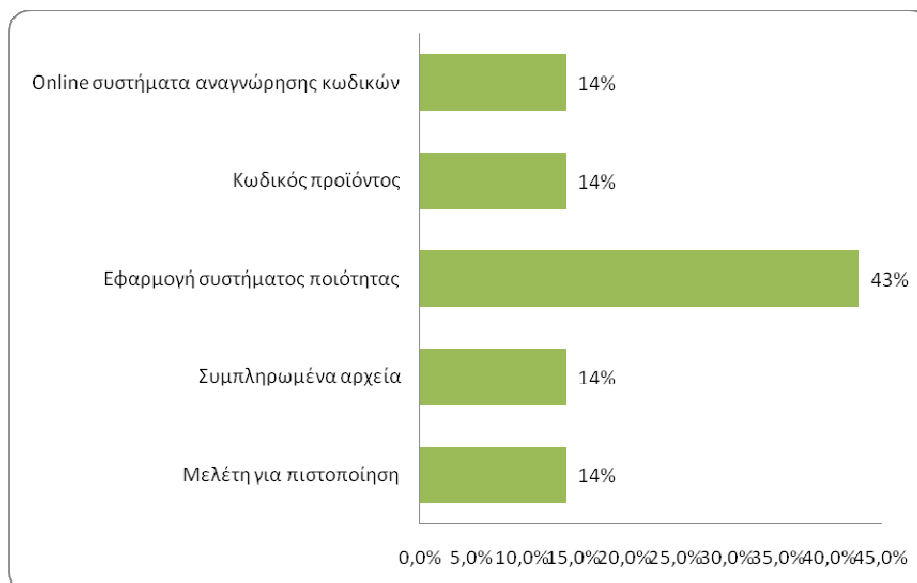

Διάγραμμα 14: Λόγοι που δεν είναι πιστοποιημένοι όλοι οι παραγωγοί

Στην ερώτηση «Για ποιο λόγο δεν είναι πιστοποιημένοι όλοι οι παραγωγοί;» το

- 33% απάντησε «Οικονομικούς λόγους»
- 17% απάντησε «Λόγω άγνοιας»
- 50% απάντησε «Άλλο»

Ερώτηση 15: Πως διασφαλίζεται η ιχνηλασιμότητα των προϊόντων;

Διάγραμμα 15: Διασφάλιση ιχνηλασιμότητας προϊόντων

Στην ερώτηση «Πως διασφαλίζεται η ιχνηλασιμότητα των προϊόντων;» το

- 14% απάντησε «Μελέτη για πιστοποίηση»
- 14% απάντησε «Συμπληρωμένα αρχεία»
- 43% απάντησε «Εφαρμογή συστήματος ποιότητας»
- 14% απάντησε «Κωδικός προϊόντος»
- 14% απάντησε «Online συστήματα αναγνώρισης κωδικών»

Ερώτηση 16: Για ποιους λόγους ο παραγωγός πιστοποιεί τα προϊόντα του;

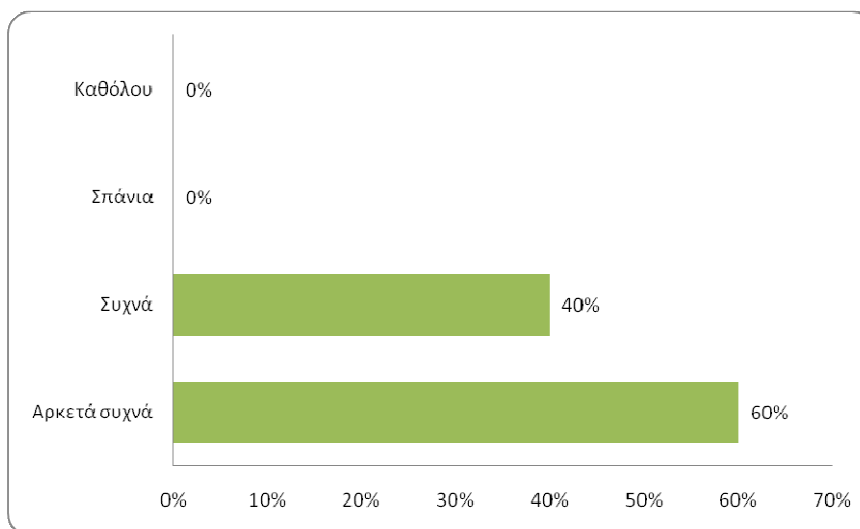
Διάγραμμα 16: Λόγοι πιστοποίησης προϊόντων

Στην ερώτηση «Για ποιους λόγους ο παραγωγός πιστοποιεί τα προϊόντα του;» το

- 6% απάντησε «Ανταγωνισμός»
- 13% απάντησε «Ποιότητα - ασφάλεια»
- 13% απάντησε «Επιδότηση»
- 6% απάντησε «Απαιτήσεις Νομοθεσίας»
- 13% απάντησε «Απαιτήσεις αγοραστή»
- 6% απάντησε «Απόφαση διοίκησης»
- 6% απάντησε «Στρατηγική μάρκετινγκ»
- 6% απάντησε «Προστασία περιβάλλοντος και παραγωγών»
- 6% απάντησε «Οικονομική βιωσιμότητα»
- 13% απάντησε «Απαιτήσεις αγοράς και εξαγωγών»
- 6% απάντησε «Εμπιστοσύνη καταναλωτών»
- 6% απάντησε «Διαφήμιση»

Ερώτηση 17: Πόσο συχνά γίνεται έλεγχος στα οπωροκηπευτικά προϊόντα από τους υπεύθυνους των πιστοποιήσεων; (εταιρίες πιστοποιήσεων)

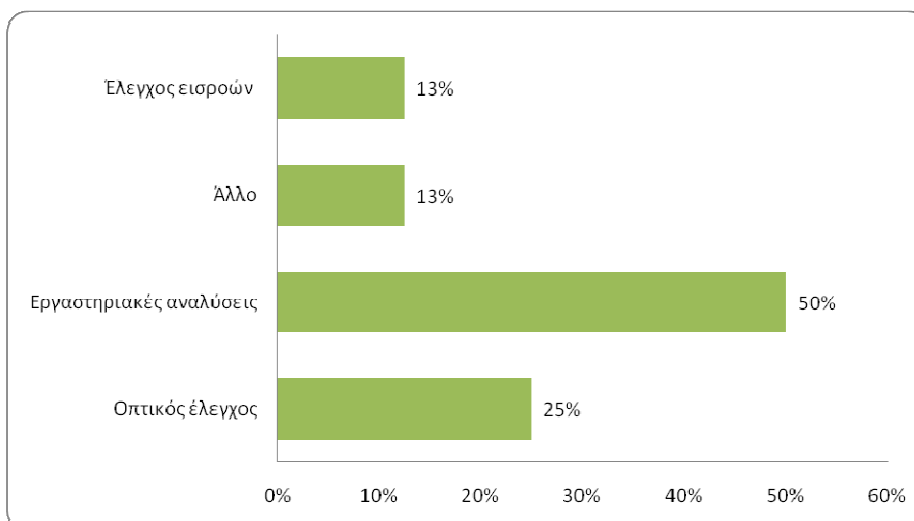

Διάγραμμα 17: Συχνότητα ελέγχου οπωροκηπευτικών από τους υπεύθυνους των πιστοποιήσεων

Στην ερώτηση «Πόσο συχνά γίνεται έλεγχος στα οπωροκηπευτικά προϊόντα από τους υπεύθυνους των πιστοποιήσεων; (εταιρίες πιστοποιήσεων)» το

- 60% απάντησε «Αρκετά συχνά»
- 40% απάντησε «Συχνά»
- 0% απάντησε «Σπάνια»
- 0% απάντησε «Καθόλου»

Ερώτηση 18: Ποιοι είναι οι τρόποι ελέγχου των προϊόντων;

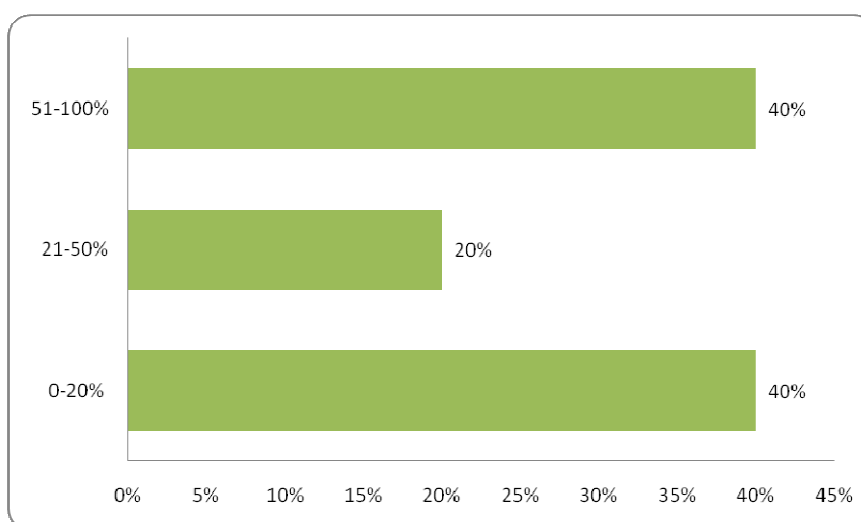

Διάγραμμα 18: Τρόποι ελέγχου οπωροκηπευτικών

Στην ερώτηση «Ποιοι είναι οι τρόποι ελέγχου των προϊόντων;» το

- 25% απάντησε «Οπτικός έλεγχος»
- 50% απάντησε «Εργαστηριακές αναλύσεις»
- 13% απάντησε «Άλλο»
- 13% απάντησε «Έλεγχος εισροών»

Ερώτηση 19: Σε ποιο ποσοστό οι παραγωγοί ενδιαφέρονται για να ελεγχθούν τα προϊόντα τους;

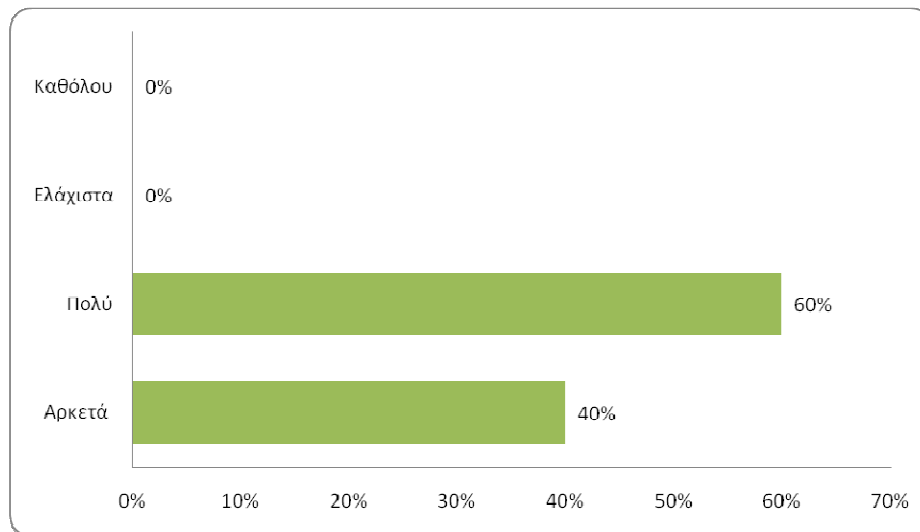

Διάγραμμα 19: Ποσοστό ενδιαφέροντος παραγωγών για τον έλεγχο των προϊόντων τους

Στην ερώτηση «Σε ποιο ποσοστό οι παραγωγοί ενδιαφέρονται για να ελεγχθούν τα προϊόντα τους;» το

- 40% απάντησε «0-20%»
- 20% απάντησε «21-50%»
- 40% απάντησε «51-100%»

Ερώτηση 20: Ο έλεγχος των οπωροκηπευτικών πόσο επηρεάζει την αγοραστική συμπεριφορά του καταναλωτή;

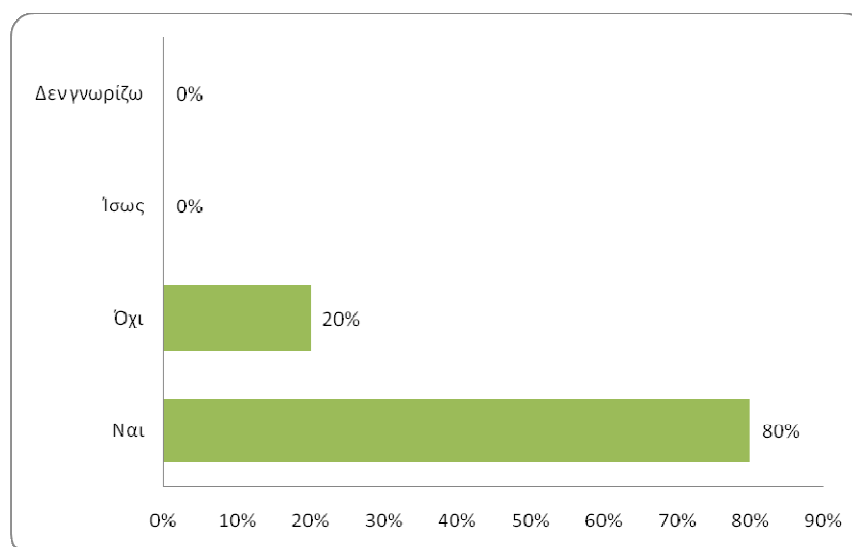

Διάγραμμα 20: Επιρροή αγοραστικής συμπεριφοράς με τον έλεγχο των οπωροκηπευτικών

Στην ερώτηση «Ο έλεγχος των οπωροκηπευτικών πόσο επηρεάζει την αγοραστική συμπεριφορά του καταναλωτή;» το

- 40% απάντησε «Αρκετά»
- 60% απάντησε «Πολύ»
- 0% απάντησε «Ελάχιστα»
- 0% απάντησε «Καθόλου»

Ερώτηση 21: Υπάρχει διαφάνεια στον έλεγχο των οπωροκηπευτικών προϊόντων;

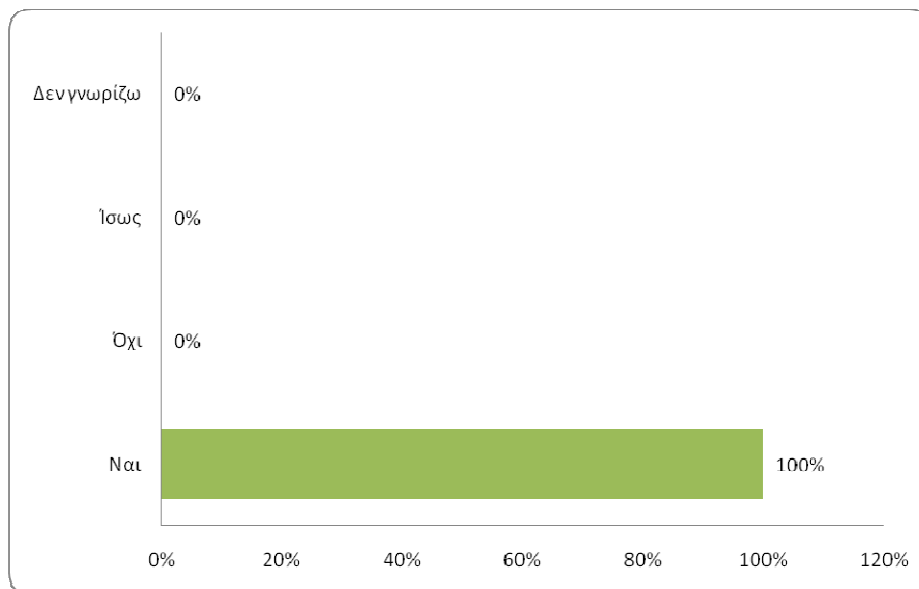

Διάγραμμα 21: Διαφάνεια στον έλεγχο των οπωροκηπευτικών

Στην ερώτηση «Υπάρχει διαφάνεια στον έλεγχο των οπωροκηπευτικών προϊόντων;» το

- 80% απάντησε «Ναι»
- 20% απάντησε «Όχι»
- 0% απάντησε «Ίσως»
- 0% απάντησε «Δεν γνωρίζω»

Ερώτηση 22: Μπορούν να ανταπεξέλθουν οικονομικά οι παραγωγοί ώστε να κάνουν όλους τους απαραίτητους ελέγχους στα προϊόντα τους;

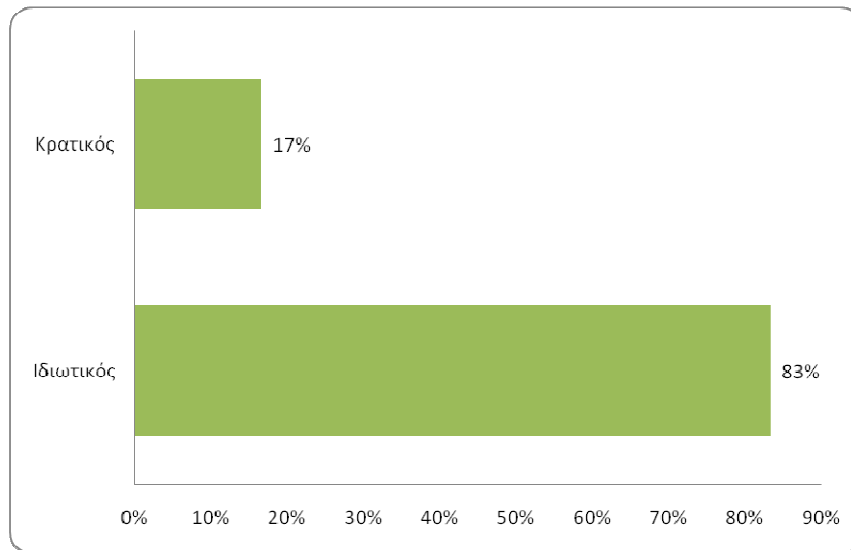

Διάγραμμα 22: Οικονομικά παραγωγών και έλεγχοι προϊόντων

Στην ερώτηση «Μπορούν να ανταπεξέλθουν οικονομικά οι παραγωγοί ώστε να κάνουν όλους τους απαραίτητους ελέγχους στα προϊόντα τους;» το

- 100% απάντησε «Ναι»
- 0% απάντησε «Όχι»
- 0% απάντησε «Ίσως»
- 0% απάντησε «Δεν γνωρίζω»

Ερώτηση 23: Ο φορέας που πραγματοποιεί τον έλεγχο είναι ιδιωτικός ή κρατικός;

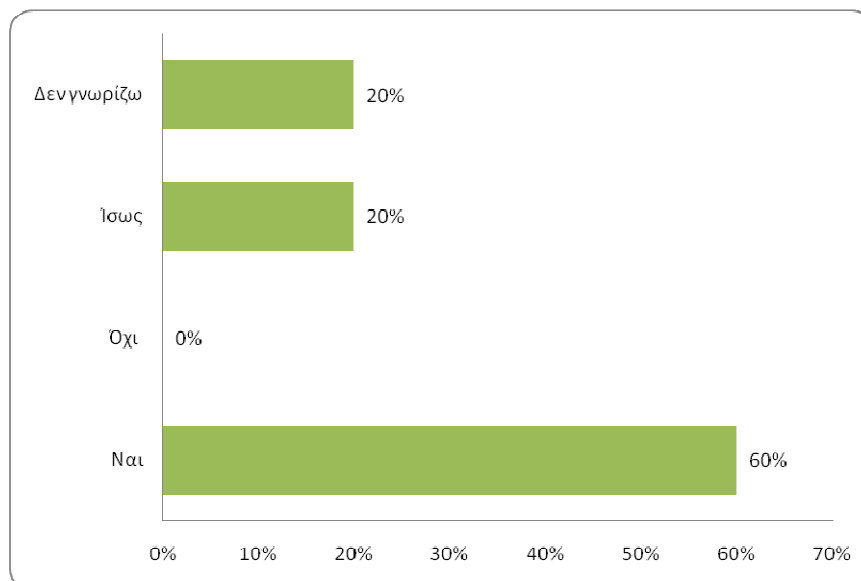

Διάγραμμα 23: Φορέας ελέγχων πιστοποίησης

Στην ερώτηση «Ο φορέας που πραγματοποιεί τον έλεγχο είναι ιδιωτικός ή κρατικός;» το

- 83% απάντησε «Ιδιωτικός»
- 17% απάντησε «Κρατικός»

Ερώτηση 24: Υπάρχει οικονομική ενίσχυση για την επίλυση των προβλημάτων από το κράτος και την Ευρωπαϊκή Ένωση;

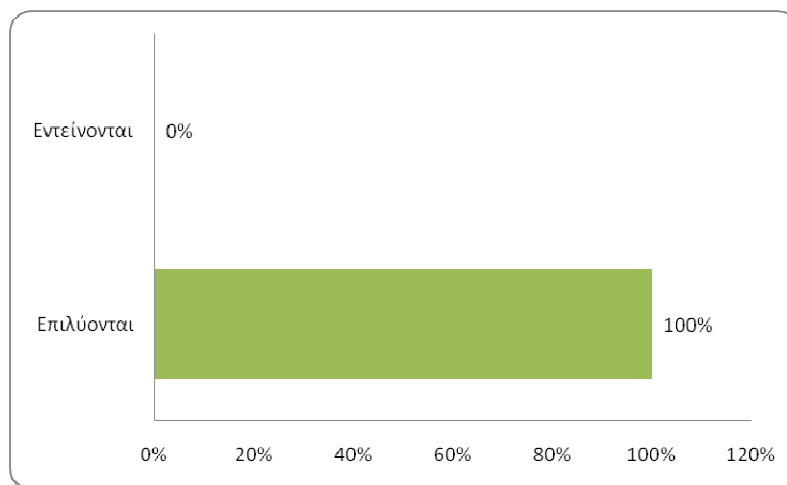

Διάγραμμα 24: Οικονομική ενίσχυση από το κράτος και την Ευρωπαϊκή Ένωση για την επίλυση των προβλημάτων

Στην ερώτηση «Υπάρχει οικονομική ενίσχυση για την επίλυση των προβλημάτων από το κράτος και την Ευρωπαϊκή Ένωση;» το

- 60% απάντησε «Ναι»
- 0% απάντησε «Όχι»
- 20% απάντησε «Ίσως»
- 20% απάντησε «Δεν γνωρίζω»

Ερώτηση 25: Με την πιστοποίηση επιλύονται ή εντείνονται κάποια από τα προβλήματα;

Διάγραμμα 25: Επιλύονται ή εντείνονται τα προβλήματα με την πιστοποίηση

Στην ερώτηση «Με την πιστοποίηση επιλύονται ή εντείνονται κάποια από τα προβλήματα;» το

- 100% απάντησε «Επιλύονται»
- 0% απάντησε «Εντείνονται»

Ερώτηση 26: Οι προτάσεις σας για την αναβάθμιση του τομέα

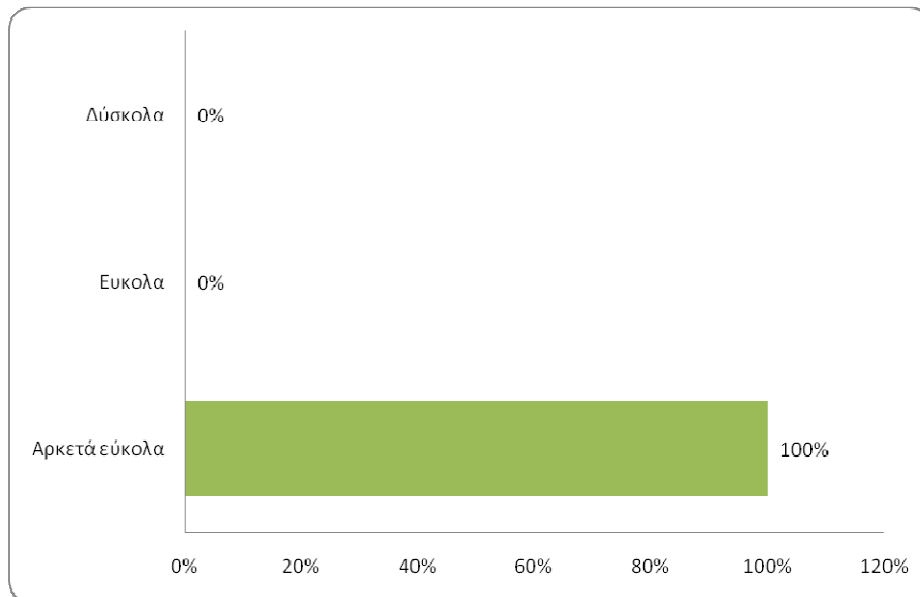
Διάγραμμα 26: Προτάσεις για αναβάθμιση τομέα

Στην ερώτηση «Οι προτάσεις σας για την αναβάθμιση του τομέα» το

- 27% απάντησε «Εντατικοποίηση ελέγχων»
- 9% απάντησε «Ενίσχυση ρόλου ΕΦΕΤ»
- 9% απάντησε «Οικονομικά κίνητρα»
- 18% απάντησε «Συχνή και κεντρική ενημέρωση παραγωγών»
- 9% απάντησε «Προσαρμογή στα πρότυπα της Ευρωπαϊκή γεωργικής πρακτικής»
- 9% απάντησε «Προβολή και προώθηση πιστοποιημένων προϊόντων»
- 9% απάντησε «Κίνητρα παραμονής νέων παραγωγών»
- 9% απάντησε «Ενίσχυση εμπορικής δύναμης και δημιουργία ομάδων παραγωγών»

5.3 Απαντήσεις ερωτηματολογίου Δημόσιου Φορέα

Ερώτηση 1: Είναι εύκολο να εφαρμοστεί η διαδικασία της πιστοποίησης;

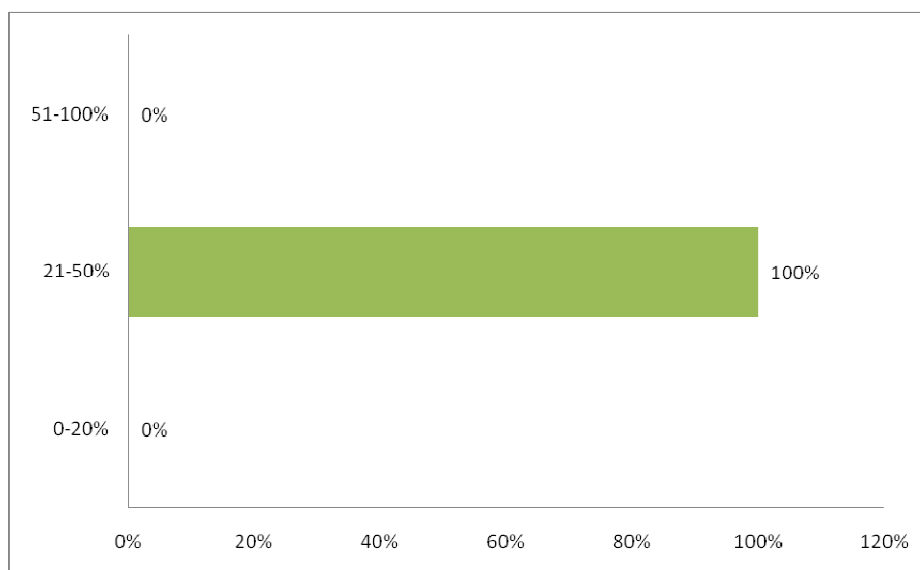

Διάγραμμα 1: Ευκολία εφαρμογής διαδικασίας πιστοποίησης

Στην ερώτηση «Είναι εύκολο να εφαρμοστεί η διαδικασία της πιστοποίησης;» το

- 100% απάντησε «Αρκετά εύκολα»
- 0% απάντησε «Εύκολα»
- 0% απάντησε «Δύσκολα»

Ερώτηση 2: Πόσοι από τους παραγωγούς του Νομού είναι πιστοποιημένοι;

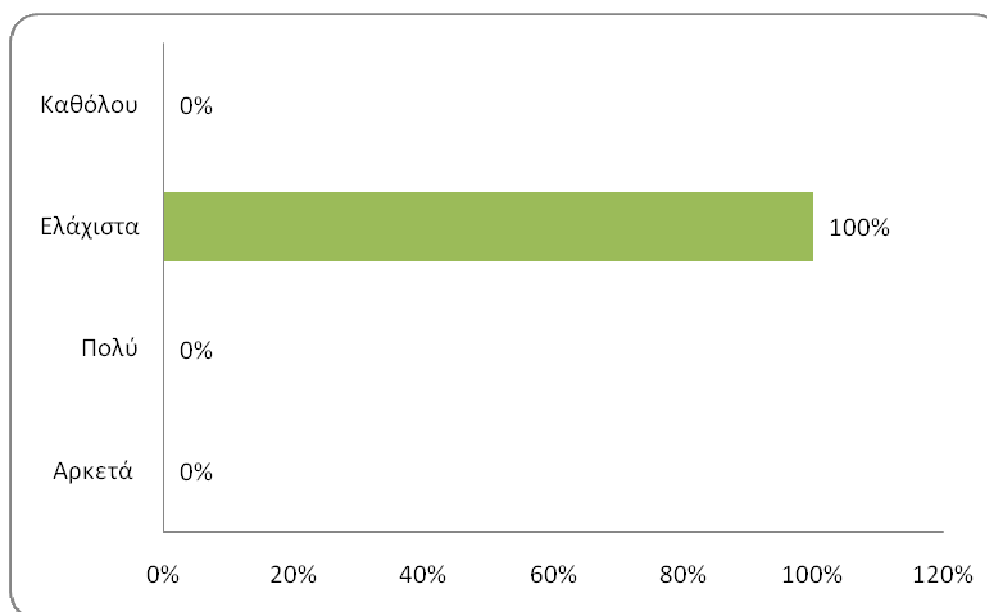
Διάγραμμα 2: Ποσοστό παραγωγών του Νομού που είναι πιστοποιημένοι

Στην ερώτηση «Πόσοι από τους παραγωγούς του Νομού είναι πιστοποιημένοι;» το

- 0% απάντησε «0-20%»
- 100% απάντησε «21-50%»
- 0% απάντησε «51-100%»

Ερώτηση 3: Πόσο ενημερωμένοι είναι οι καταναλωτές για τα πιστοποιημένα οπωροκηπευτικά;

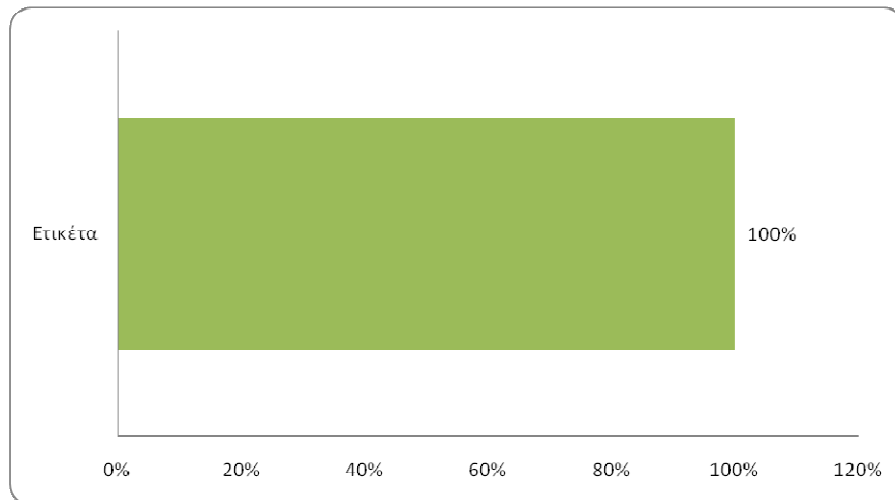

Διάγραμμα 3: Ενημέρωση καταναλωτών για τα πιστοποιημένα προϊόντα

Στην ερώτηση «Πόσοι από τους παραγωγούς του Νομού είναι πιστοποιημένοι;» το

- 0% απάντησε «Αρκετά»
- 0% απάντησε «Πολύ»
- 100% απάντησε «Ελάχιστα»
- 0% απάντησε «Καθόλου»

Ερώτηση 4: Ποια είναι τα χαρακτηριστικά ενός πιστοποιημένου προϊόντος;

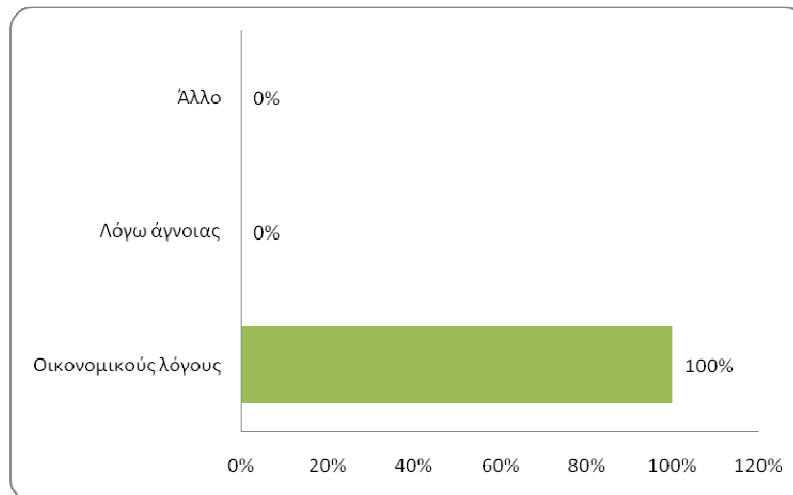

Διάγραμμα 4: Χαρακτηριστικά πιστοποιημένων προϊόντων

Στην ερώτηση «Ποια είναι τα χαρακτηριστικά ενός πιστοποιημένου προϊόντος;» το

- 100% απάντησε «Ετικέτα»

Ερώτηση 5: Για ποιο λόγο δεν είναι πιστοποιημένοι όλοι οι παραγωγοί;

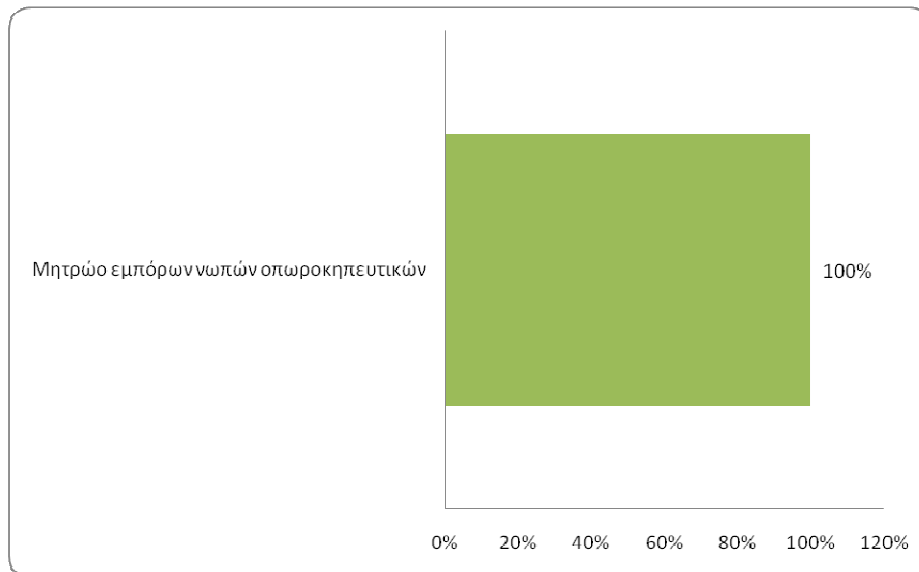

Διάγραμμα 5: Λόγος μη πιστοποίησης όλων των παραγωγών

Στην ερώτηση «Για ποιο λόγο δεν είναι πιστοποιημένοι όλοι οι παραγωγοί;» το

- 100% απάντησε «Οικονομικούς λόγους»
- 0% απάντησε «Λόγω άγνοιας»
- 0% απάντησε «Άλλο»

Ερώτηση 6: Πως διασφαλίζεται η ιχνηλασιμότητα των προϊόντων;

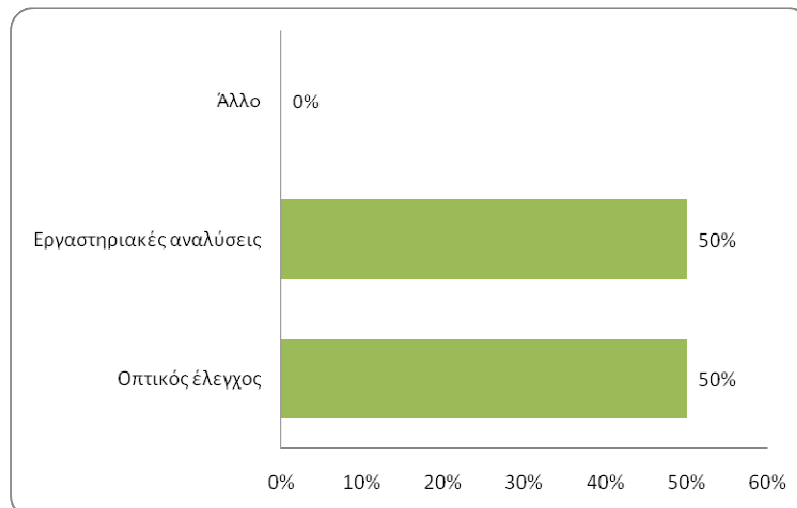

Διάγραμμα 6: Τρόπος διασφάλισης της ιχνηλασιμότητας των προϊόντων

Στην ερώτηση «Πως διασφαλίζεται η ιχνηλασιμότητα των προϊόντων;» το

- 100% απάντησε «Μητρώο εμπόρων νωπών σπωροκηπευτικών»

Ερώτηση 7: Ποιοι είναι οι τρόποι ελέγχου των προϊόντων;

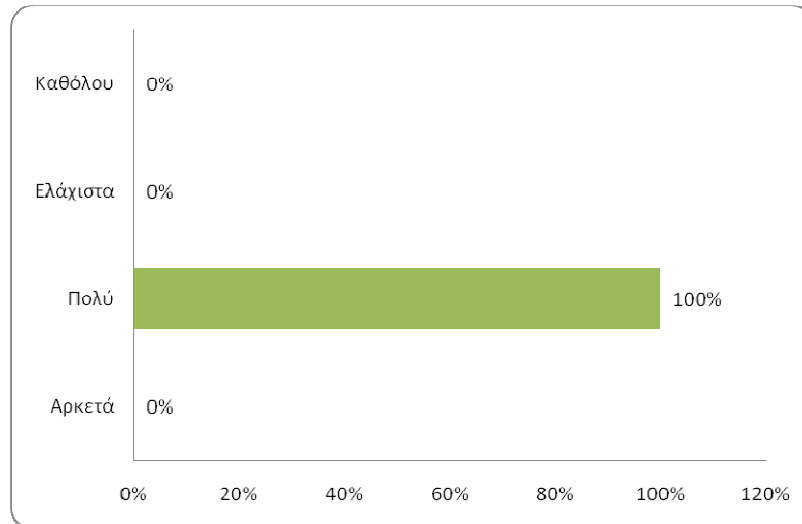
Διάγραμμα 7: Τρόποι ελέγχου των προϊόντων

Στην ερώτηση «Ποιοι είναι οι τρόποι ελέγχου των προϊόντων;» το

- 50% απάντησε «Οπτικός έλεγχος»
- 50% απάντησε «Εργαστηριακές αναλύσεις»

- 0% απάντησε «Άλλο»

Ερώτηση 8: Ο έλεγχος των οπωροκηπευτικών πόσο επηρεάζει την αγοραστική συμπεριφορά του καταναλωτή;

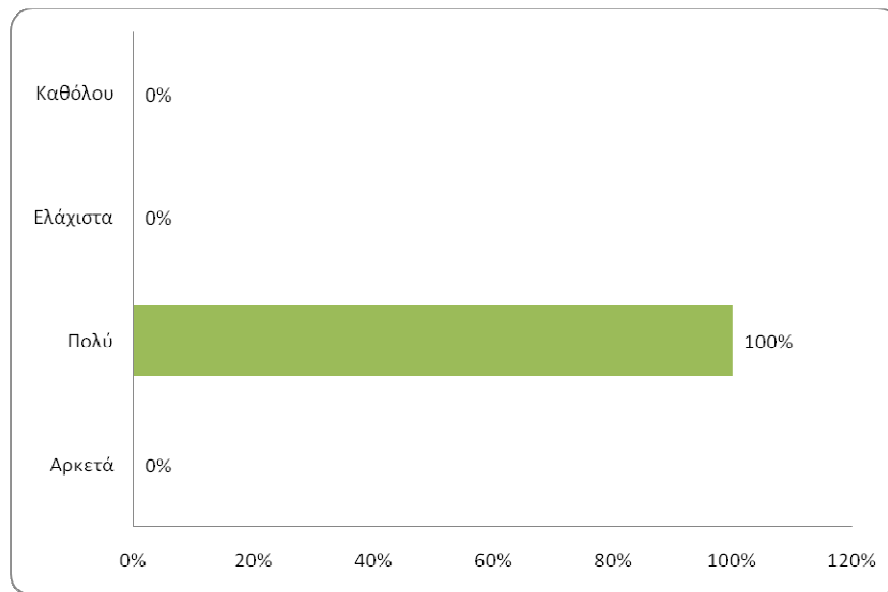

Διάγραμμα 8: Επιρροή αγοραστικής συμπεριφοράς από τον έλεγχο των οπωροκηπευτικών

Στην ερώτηση «Ο έλεγχος των οπωροκηπευτικών πόσο επηρεάζει την αγοραστική συμπεριφορά του καταναλωτή;» το

- 0% απάντησε «Αρκετά»
- 100% απάντησε «Πολύ»
- 0% απάντησε «Ελάχιστα»
- 0% απάντησε «Καθόλου»

Ερώτηση 9: Πόσο ασφαλή είναι τα εγκεκριμένα από την Ευρωπαϊκή Ένωση φυτοφαρμάκων για τον ανθρώπινο οργανισμό;

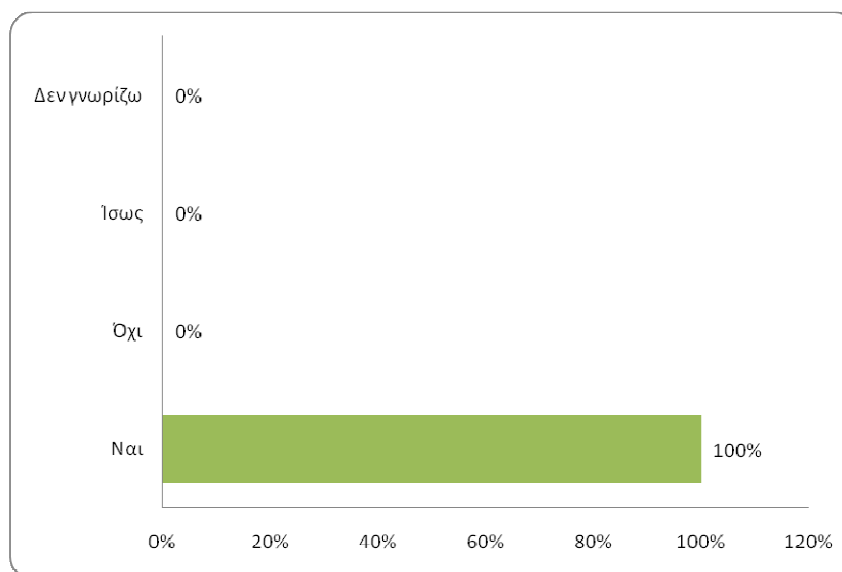

Διάγραμμα 9: Ασφάλεια εγκεκριμένων από την Ευρωπαϊκή Ένωση φυτοφαρμάκων για τον ανθρώπινο οργανισμό

Στην ερώτηση «Πόσο ασφαλή είναι τα εγκεκριμένα από την Ευρωπαϊκή Ένωση φυτοφαρμάκων για τον ανθρώπινο οργανισμό;» το

- 0% απάντησε «Αρκετά»
- 100% απάντησε «Πολύ»
- 0% απάντησε «Ελάχιστα»
- 0% απάντησε «Καθόλου»

Ερώτηση 10: Υπάρχει περιβαλλοντικό όφελος από την χρήση των εγκεκριμένων από την Ευρωπαϊκή Ένωση φυτοφαρμάκων;

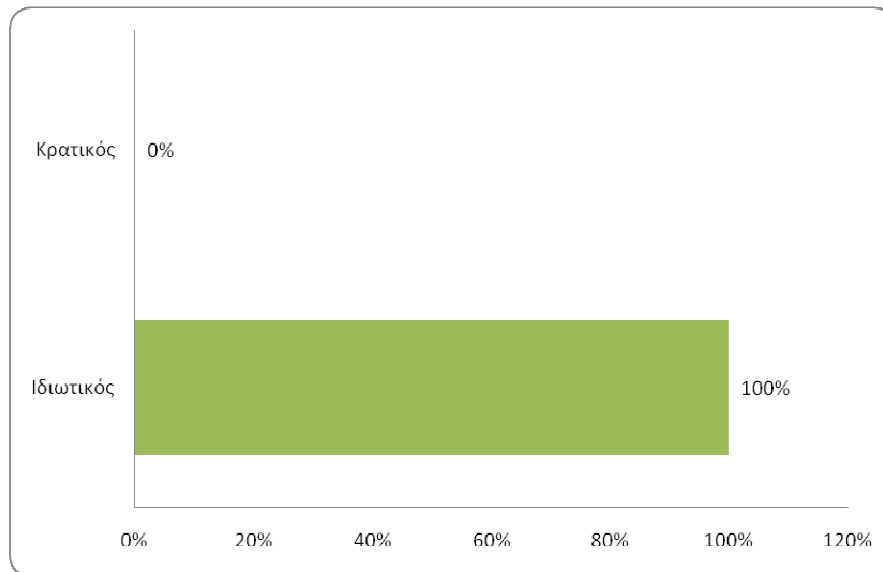

Διάγραμμα 10: Περιβαλλοντικό όφελος από την χρήση των εγκεκριμένων από την Ευρωπαϊκή Ένωση φυτοφαρμάκων

Στην ερώτηση «Υπάρχει περιβαλλοντικό όφελος από την χρήση των εγκεκριμένων από την Ευρωπαϊκή Ένωση φυτοφαρμάκων;» το

- 100% απάντησε «Ναι»
- 0% απάντησε «Όχι»
- 0% απάντησε «Ίσως»
- 0% απάντησε «Δεν γνωρίζω»

Ερώτηση 11: Ο φορέας που πραγματοποιεί τον έλεγχο είναι ιδιωτικός ή κρατικός;

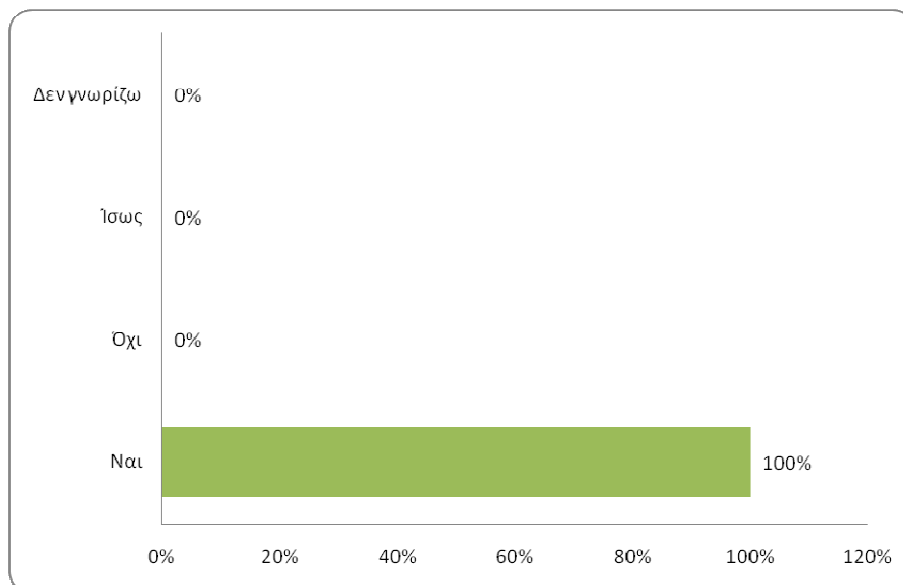

Διάγραμμα 11: Φορέας πιστοποίησης προϊόντων

Στην ερώτηση «Ο φορέας που πραγματοποιεί τον έλεγχο είναι ιδιωτικός ή κρατικός;» το

- 100% απάντησε «Ιδιωτικός»
- 0% απάντησε «Κρατικός»

Ερώτηση 12: Υπάρχει οικονομική ενίσχυση για την επίλυση των προβλημάτων από το κράτος και την Ευρωπαϊκή Ένωση;

Διάγραμμα 12: Οικονομική ενίσχυση από το κράτος και την Ευρωπαϊκή Ένωση για την επίλυση των προβλημάτων

Στην ερώτηση «Υπάρχει οικονομική ενίσχυση για την επίλυση των προβλημάτων από το κράτος και την Ευρωπαϊκή Ένωση;» το

- 100% απάντησε «Ναι»
- 0% απάντησε «Όχι»
- 0% απάντησε «Ίσως»
- 0% απάντησε «Δεν γνωρίζω»

Ερώτηση 13: Οι προτάσεις σας για την αναβάθμιση του πρωτογενή τομέα

Η ερώτηση αυτή δεν απαντήθηκε

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την ανάλυση της έρευνας που έγινε με την βοήθεια των ερωτηματολογίων. Για την ολοκλήρωση της έρευνας αυτής είναι αναγκαίο να γίνουν οι απαραίτητες προτάσεις - λύσεις έτσι ώστε να εξυπηρετηθεί ο σκοπός και ο στόχος της έρευνας.

1^ο ερωτηματολόγιο προς Γεωπόνους

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα από τις απαντήσεις των ερωτώμενων στα ερωτηματολόγια διακρίνουμε πως στην περιοχή της Ιεράπετρας εφαρμόζεται η πιστοποίηση και μάλιστα εύκολα αφού το 51-100% των παραγωγών της Ιεράπετρας είναι πιστοποιημένοι.

Οι ενημέρωση για τις πιστοποιήσεις γίνεται κυρίως μέσα άλλων γεωπόνων και η χρησιμότητα της πιστοποίησης είναι κατά κύριο λόγο για το κύρος των προϊόντων. Επίσης το κύριο όφελος από την πιστοποίηση είναι η εμπιστοσύνη.

Το ποσοστό των παραγωγών που τηρούν τους κανόνες πιστοποίησης είναι 51-100% και ενδιαφέρονται πολύ για την ποιότητα των προϊόντων που παράγουν. Οι παραγωγοί είναι πολύ ενημερωμένοι για τις πιστοποιήσεις και οι απαιτήσεις της πιστοποίησης είναι εφικτές για την εφαρμογή τους από τους παραγωγούς.

Ο βαθμός δυσκολίας της εφαρμογής της πιστοποίησης επηρεάζει ελάχιστα την επιλογή της καλλιέργειας από τους παραγωγούς και μπορούν να ανταπεξέλθουν οικονομικά αρκετά εύκολα.

Το κύριο χαρακτηριστικό ενός πιστοποιημένου προϊόντος είναι ότι είναι απαλλαγμένο από φυτοφάρμακα και οι κύριοι λόγοι που πιστοποιεί τα προϊόντα του είναι το εμπόριο, η υγεία του παραγωγού και των καταναλωτών και τέλος οι απαιτήσεις της αγοράς.

Ο τρόπος που συνηθίζεται να ελέγχονται τα πιστοποιημένα προϊόντα είναι οι εργαστηριακές αναλύσεις και γίνονται συχνά από τους αρμόδιους φορείς. Επίσης το 21-50% οι παραγωγοί ενδιαφέρονται να ελεγχθούν τα προϊόντα τους και έχουν την οικονομική δυνατότητα για να το πραγματοποιήσουν.

Τα εγκεκριμένα από την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι αρκετά ασφαλή για τον ανθρώπινο οργανισμό και επιβεβαιώνεται πως υπάρχει περιβαλλοντικό όφελος από την χρήση αυτών των φυτοφαρμάκων.

Τα προβλήματα στον πρωτογενή τομέα είναι πολλά αλλά το κυριότερο είναι το υψηλό κόστος των προϊόντων και η χαμηλή τιμή πώλησης τους. Με την πιστοποίηση τα προβλήματα αυτά επιλύονται. Τέλος η κύρια πρόταση για την αναβάθμιση του τομέα είναι η εκπαίδευση των παραγωγών.

2^ο ερωτηματολόγιο προς Εταιρείες πιστοποίησης

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα από της απαντήσεις των ερωτώμενων στα ερωτηματολόγια διακρίνουμε πως στην περιοχή της Ιεράπετρας εφαρμόζεται η πιστοποίηση και μάλιστα εύκολα αφού το 51-100% των παραγωγών της Ιεράπετρας είναι πιστοποιημένοι.

Η χρησιμότητα της πιστοποίησης είναι για την υγεία των καταναλωτών και το άμεσο όφελος της είναι εμπιστοσύνη των καταναλωτών και έτσι η αγορά από τους καταναλωτές και η πώληση από τους παραγωγούς είναι πιο εύκολη.

Το 51-100% των παραγωγών τηρούν τους κανόνες πιστοποίησης και ενδιαφέρονται αρκετά για την ποιότητα των προϊόντων που παράγουν. Οι παραγωγοί είναι αρκετά ενημερωμένοι για την πιστοποίηση και για το λόγο αυτό ο βαθμός δυσκολίας της πιστοποίησης τους επηρεάζει ελάχιστα.

Υπάρχει οικονομικό όφελος από την πιστοποίηση και έτσι μπορούν να ανταπεξέλθουν οικονομικά πολύ ώστε να πιστοποιήσουν τα προϊόντα τους. Το κύριο χαρακτηριστικό ενός πιστοποιημένου προϊόντος είναι οι αυτοκόλλητες ετικέτες που υπάρχουν στην δεύτερη συσκευασία. Ο λόγος που δεν είναι όλοι οι παραγωγοί πιστοποιημένοι είναι διάφοροι, επίσης ιχνηλασιμότητα των προϊόντων διασφαλίζεται από την εφαρμογή συστημάτων πιστοποίησης.

Οι λόγοι που πιστοποιεί ο παραγωγός τα προϊόντα του είναι κυρίως οι απαιτήσεις της αγοράς, του αγοραστή και των εξαγωγών. Ένας ακόμη λόγος είναι οι επιδοτήσεις που παρέχονται είτε από το κράτος είτε από την Ευρωπαϊκή Ένωση κι τέλος είναι η ποιότητα και η ασφάλεια που παρέχεται από το πιστοποιημένο προϊόν.

Οι έλεγχοι των πιστοποιημένων γίνονται αρκετά συχνά μέσω των εργαστηριακών αναλύσεων και οι παραγωγοί που ενδιαφέρονται για να ελεγχθούν είναι από 0-20% και 51-100%. Οι έλεγχοι αυτοί επηρεάζουν πολύ την αγοραστική συμπεριφορά των καταναλωτών και φυσικά υπάρχει διαφάνεια στους ελέγχους. Επίσης οι έλεγχοι των πιστοποιήσεων γίνονται από ιδιωτικούς φορείς και φυσικά μπορούν να ανταπεξέλθουν οικονομικά οι παραγωγοί διότι υπάρχει οικονομική ενίσχυση και από το κράτος αλλά και την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Επίσης αξίζει να σημειωθεί πως με την πιστοποίηση επιλύονται κάποια από τα προβλήματα στον πρωτογενή τομέα και η πρόταση για την αναβάθμιση του τομέα είναι εντατικοποίηση των ελέγχων από τους αρμόδιους φορείς στα πιστοποιημένα προϊόντα.

3^ο ερωτηματολόγιο προς Δημόσιους Φορείς

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα από της απαντήσεις των ερωτώμενων στα ερωτηματολόγια διακρίνουμε πως είναι αρκετά εύκολη η εφαρμογή της πιστοποίησης από τους παραγωγούς και οι πιστοποιημένοι παραγωγοί κυμαίνονται ανάμεσα στο 21- 50% και είναι ελάχιστα ενημερωμένοι για το θέμα της πιστοποίησης. Ο λόγος που δεν είναι όλοι πιστοποιημένοι είναι οικονομικός.

Το κύριο χαρακτηριστικό ενός πιστοποιημένου προϊόντος είναι η ετικέτα που φέρει επάνω το προϊόν ή η συσκευασία του. Η ιχνηλασιμότητα του προϊόντος διασφαλίζεται με το Μητρώο εμπόρων νωπών οπωροκηπευτικών.

Οι τρόποι ελέγχου των πιστοποιημένων προϊόντων είναι ο οπτικός και ο εργαστηριακός έλεγχος και φυσικά επηρεάζει πολύ την αγοραστική συμπεριφορά των καταναλωτών. Ο φορέας που πιστοποιεί τα προϊόντα είναι ιδιωτικός και φυσικά υπάρχει οικονομική ενίσχυση από το κράτος αλλά και την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Φυσικά για τα πιστοποιημένα προϊόντα υπάρχουν εγκεκριμένα από την Ευρωπαϊκή Ένωση φυτοφάρμακα τα οποία είναι πολύ ασφαλή για τον ανθρώπινο οργανισμό και υπάρχει και περιβαλλοντικό όφελος από την χρήση αυτών των φυτοφαρμάκων.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Τέλος θα μπορούσαμε να προτείνουμε συγκεκριμένες ενέργειες για την εκπαίδευση των παραγωγών και την εντατικοποίηση των ελέγχων από τους αρμόδιους φορείς στα πιστοποιημένα προϊόντα.

Αρχικά το πιο σημαντικό είναι η εκπαίδευση των παραγωγών για την σωστή διαδικασία παραγωγής των οπωροκηπευτικών από την εμφύτευση μέχρι και την συγκομιδή. Επίσης εκπαίδευση όσο αναφορά το τι είναι πιστοποιημένο προϊόν, την διαδικασία της πιστοποίησης και την διατήρηση αυτής. Και τέλος την ορθή χρήση φυτοφαρμάκων ως προς την ποσότητα που θα πρέπει να χρησιμοποιείτε όσο και προς την ποιότητα των φυτοφαρμάκων.

Επίσης θα μπορούσαμε να προτείνουμε την εντατικοποίηση των ελέγχων των πιστοποιημένων οπωροκηπευτικών με την δημιουργία και νέων εταιρειών πιστοποίησης με την σωστή εκπαίδευση φυσικά. Επίσης η εντατικοποίηση των ελέγχων επιτυγχάνεται με την πίεση από το κράτος προς τους παραγωγούς για παραγωγή αποκλειστικά και μόνο πιστοποιημένων προϊόντων όπως εφαρμόζεται σε πολλές άλλες χώρες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- ❖ Σταθακόπουλος, Β., (2005) *Μέθοδοι Έρευνας Αγοράς*. Αθήνα: Αθ. Σταμούλης
- ❖ Ζιωγανας, Χ. Μ. (2003) *Γεωργική οικονομική ανάπτυξη: Αρχές – Θεωρίες – Εφαρμογές. Θεσσαλονίκη: Ζήτη*

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΠΡΟΕΡΧΟΜΕΝΗ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

- ❖ Αποστολή Γαία (2010) Η Γεωργία στην Ευρώπη: Ανακτήθηκε στις 18 Σεπτεμβρίου, 2010, από <http://www.ceja.educagri.fr/gre/pays/grec.htm>
- ❖ ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ (2009): Ανακτήθηκε στις 12 Νοεμβρίου, 2009, από http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CF%81%CF%89%CF%84%CE%BF%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CE%AE%CF%82_%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%AD%CE%B1%CF%82_%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%B3%CE%AE%CF%82
- ❖ ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ (2010): Ανακτήθηκε στις 18 Φεβρουαρίου, 2010, από <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%98%CE%B5%CF%81%CE%BC%CE%BF%CE%BA%CE%AE%CF%80%CE%B9%CE%BF>
- ❖ ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ (2010): Ανακτήθηκε στις 2 Μαΐου, 2010, από <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%B3%CE%AE>
- ❖ Βιοκαλλέργειες (2010): Ανακτήθηκε στις 18 Φεβρουαρίου, 2010, από <http://gym-metax.evr.sch.gr/ergasiesmathiton/Biokaliergies.pdf>
- ❖ Καλτσής, Ι., & Τσίνας, Δ. (2005) ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ & ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΩΤΟΓΕΝΟΥΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ (ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΟΡΘΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ): Ανακτήθηκε στις 19 Ιουνίου, 2010, από http://library.tee.grdigitalm2067m2067_kaltsis.pdf
- ❖ Κρασσανάκης, Α.Γ. (2010) Αυθεντική Ελληνική ιστορία η καταγωγή, το όνομα και η αρχαία ιστορία των Ελλήνων: Ανακτήθηκε στις 14 Σεπτεμβρίου, 2010, από <http://www.krassanakis.gr/greece.htm>

- ❖ Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, Γραφείο Γενικού Γραμματέα (2010): Ανακτήθηκε στις 28 Σεπτεμβρίου, 2010, από http://www.minagric.gr/greek/enhm_fyladia_fytikhs/KHPEYTIKA.pdf
- ❖ Υπουργείο Γεωργίας (2010) Προγράμματα της Υπαίθρου: Ανακτήθηκε στις 14 Σεπτεμβρίου, 2010, από <http://www.anko.gr/Ministry/primary%20sector/Primary.htm>
- ❖ Υπουργείο Εξωτερικών (2010): Ανακτήθηκε στις 27 Σεπτεμβρίου, 2010, από www.agora.mfa.gr
- ❖ GLOBALGAP (2009): Ανακτήθηκε στις 12 Νοεμβρίου 2009, από http://www.globalgap.org/cms/front_content.php?idcat=2
- ❖ Live-Pedia (2010): Ανακτήθηκε στις 17 Σεπτεμβρίου, 2010, από http://www.livepedia.gr/index.php/%CE%93%CE%B5%CF%89%CF%81%CE%B3%CE%AF%CE%B1_%5C%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1
- ❖ Priority business intelligence (2010) Agro 2.1 & 2.2.: Ανακτήθηκε στις 2 Οκτωβρίου, 2010, από <http://www.priority.com.gr/el/services/foodsafety/361.html>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. Ερωτηματολόγιο προς Γεωπόνους Ερωτηματολόγιο

Προσωπικά Στοιχεία (προαιρετικά)

1. Ονοματεπώνυμο : .....
2. Τηλέφωνο επικοινωνίας : .....
3. Επαγγελματική Ιδιότητα : .....

Παρακαλώ συμπληρώστε τις παρακάτω ερωτήσεις που αφορούν τον αγροτικό τομέα του Λασιθίου.

1. Εφαρμόζεται η πιστοποίηση στην ευρύτερη περιοχή της Ιεράπετρας;

Ναι Όχι

2. Είναι εύκολο να εφαρμοστεί η πιστοποίηση;

Αρκετά εύκολα Εύκολα Δύσκολα

3. Πόσοι από τους παραγωγούς είναι πιστοποιημένοι;

0-20% 21-50% 51-100%

4. Ποιες είναι οι πηγές ενημέρωσης σας για την πιστοποίηση των οπωροκηπευτικών;

Εγκυκλοπαιδικές γνώσεις	Εφημερίδα	Τηλεόραση	Εμπειρία	Από άλλους γεωπόνους
☐	☐	☐	☐	☐

5. Κατά την γνώμη σας ποια είναι η χρησιμότητα της πιστοποίησης των οπωροκηπευτικών;

Υγεία των καταναλωτών	Τιμή πώλησης	Κύρος προϊόντων
☐	☐	☐

6. Ποια είναι τα άμεσα και ποια τα έμμεσα πρακτικά οφέλη της πιστοποίησης για τους παραγωγούς;

Τιμή πώλησης	Ποιότητα προϊόντων	Φήμη	Εμπιστοσύνη
☐	☐	☐	☐

7. Ποιο ποσοστό των παραγωγών με τους οποίους συνεργάζεσαι τηρούν τους κανόνες πιστοποίησης;

0-20% 21-50% 51-100%

8. Ενδιαφέρονται οι παραγωγοί για την ποιότητα των οπωροκηπευτικών που παράγουν;

Αρκετά Πολύ Ελάχιστα Καθόλου

9. Πόσο ενημερωμένοι είναι οι παραγωγοί για τις πιστοποιήσεις;

Αρκετά Πολύ Ελάχιστα Καθόλου

10. Πόσο εφικτές είναι οι απαιτήσεις της πιστοποίησης από τους παραγωγούς; (μπορούν να ανταπεξέλθουν)

Αρκετά Πολύ Ελάχιστα Καθόλου

11. Ο βαθμός δυσκολίας της πιστοποίησης επηρεάζει την επιλογή καλλιέργειας του παραγωγού;

Αρκετά Πολύ Ελάχιστα Καθόλου

12. Μπορούν να ανταπεξέλθουν οικονομικά οι παραγωγοί ώστε να πιστοποιήσουν τα προϊόντα τους;

Αρκετά Πολύ Ελάχιστα Καθόλου

13. Ποια είναι τα βασικά χαρακτηριστικά ενός πιστοποιημένου προϊόντος;

.....
.....
.....

14. Για ποιους λόγους ο παραγωγός πιστοποιεί τα προϊόντα του;

.....
.....
.....

15. Πόσο συχνά γίνεται έλεγχος στα οπωροκηπευτικά προϊόντα από τους υπεύθυνους των πιστοποιήσεων; (εταιρίες πιστοποιήσεων)

Αρκετά συχνά Συχνά Σπάνια Καθόλου

16. Ποιοι είναι οι τρόποι ελέγχου των προϊόντων;

Οπτικός έλεγχος   Εργαστηριακές αναλύσεις   Άλλο

17. Σε ποιο ποσοστό οι παραγωγοί ενδιαφέρονται για να ελεγχθούν τα προϊόντα τους;

0-20%   21-50%   51-100%

18. Πόσο ασφαλή είναι τα εγκεκριμένα από την Ευρωπαϊκή Ένωση φυτοφάρμακα για τον ανθρώπινο οργανισμό;

Αρκετά   Πολύ   Ελάχιστα   Καθόλου

19. Υπάρχει περιβαλλοντικό όφελος από την χρήση των εγκεκριμένων από την Ευρωπαϊκή ένωση φυτοφαρμάκων;

Ναι   Όχι   Ίσως   Δεν γνωρίζω

20. Μπορούν να ανταπεξέλθουν οικονομικά οι παραγωγοί ώστε να κάνουν όλους τους απαραίτητους ελέγχους στα προϊόντα τους;

Ναι   Όχι   Ίσως   Δεν γνωρίζω

21. Ποια προβλήματα αντιμετωπίζονται στον πρωτογενή τομέα;

Οικονομικά:

.....
.....

Περιβαλλοντικά:

.....
.....

Καιρικά φαινόμενα:

.....
.....

22. Με την πιστοποίηση επιλύονται ή εντείνονται κάποια από τα προβλήματα;

Επιλύονται   Εντείνονται

23. Οι προτάσεις σας για την αναβάθμιση του τομέα

1. ....
.....
.....
2. ....
.....
.....
3. ....
.....
.....

2. Ερωτηματολόγιο προς Εταιρείες Πιστοποίησης Ερωτηματολόγιο

Προσωπικά Στοιχεία (προαιρετικά)

1. Ονοματεπώνυμο : .....
2. Τηλέφωνο επικοινωνίας : .....
3. Επαγγελματική Ιδιότητα : .....

Παρακαλώ συμπληρώστε τις παρακάτω ερωτήσεις που αφορούν τον αγροτικό τομέα του Λασιθίου.

1. Εφαρμόζεται η πιστοποίηση στην ευρύτερη περιοχή της Ιεράπετρας;

Ναι Όχι

2. Είναι εύκολο να εφαρμοστεί η πιστοποίηση;

Αρκετά εύκολα Εύκολα Δύσκολα

3. Πόσοι από τους παραγωγούς είναι πιστοποιημένοι;

0-20% 21-50% 51-100%

4. Κατά την γνώμη σας ποια είναι η χρησιμότητα της πιστοποίησης των οπωροκηπευτικών;

Υγεία των καταναλωτών Τιμή πώλησης Κύρος προϊόντων

5. Ποια είναι τα άμεσα και ποια τα έμμεσα πρακτικά οφέλη της πιστοποίησης για τους παραγωγούς;

Τιμή πώλησης Ποιότητα προϊόντων Φήμη Εμπιστοσύνη

6. Ποιο ποσοστό των παραγωγών με τους οποίους συνεργάζεστε τηρούν τους κανόνες πιστοποίησης;

0-20% 21-50% 51-100%

7. Ενδιαφέρονται οι παραγωγοί για την ποιότητα των οπωροκηπευτικών που παράγουν;

Αρκετά Πολύ Ελάχιστα Καθόλου

8. Πόσο ενημερωμένοι είναι οι παραγωγοί για τις πιστοποιήσεις;

Αρκετά Πολύ Ελάχιστα Καθόλου

9. Πόσο εφικτές είναι οι απαιτήσεις της πιστοποίησης από τους παραγωγούς; (μπορούν να ανταπεξέλθουν)

Αρκετά Πολύ Ελάχιστα Καθόλου

10. Ο βαθμός δυσκολίας της πιστοποίησης επηρεάζει την επιλογή καλλιέργειας του παραγωγού;

Αρκετά Πολύ Ελάχιστα Καθόλου

11. Μπορούν να ανταπεξέλθουν οικονομικά οι παραγωγοί ώστε να πιστοποιήσουν τα προϊόντα τους;

Αρκετά Πολύ Ελάχιστα Καθόλου

12. Υπάρχει οικονομικό όφελος μετά την πιστοποίηση των οπωροκηπευτικών;

Ναι Όχι

13. Πως μπορούμε να καταλάβουμε ότι ένα προϊόν είναι πιστοποιημένο;

.....
.....
.....

14. Για ποιο λόγο δεν είναι πιστοποιημένοι όλοι οι παραγωγοί;

Οικονομικούς λόγους Λόγω άγνοιας Άλλο

15. Πως διασφαλίζεται η ιχνηλασιμότητα των προϊόντων;

.....
.....
.....

16. Για ποιους λόγους ο παραγωγός πιστοποιεί τα προϊόντα του;

.....
.....
.....

17. Πόσο συχνά γίνεται έλεγχος στα οπωροκηπευτικά προϊόντα από τους υπεύθυνους των πιστοποιήσεων; (εταιρίες πιστοποιήσεων)

Αρκετά συχνά   Συχνά   Σπάνια   Καθόλου

18. Ποιοι είναι οι τρόποι ελέγχου των προϊόντων;

Οπτικός έλεγχος   Εργαστηριακές αναλύσεις   Άλλο

19. Σε ποιο ποσοστό οι παραγωγοί ενδιαφέρονται για να ελεγχθούν τα προϊόντα τους;

0-20%   21-50%   51-100%

20. Ο έλεγχος των οπωροκηπευτικών πόσο επηρεάζει την αγοραστική συμπεριφορά του καταναλωτή;

Αρκετά   Πολύ   Ελάχιστα   Καθόλου

21. Υπάρχει διαφάνεια στον έλεγχο των οπωροκηπευτικών προϊόντων;

Ναι   Όχι   Ίσως   Δεν γνωρίζω

22. Μπορούν να ανταπεξέλθουν οικονομικά οι παραγωγοί ώστε να κάνουν όλους τους απαραίτητους ελέγχους στα προϊόντα τους;

Ναι   Όχι   Ίσως   Δεν γνωρίζω

23. Ο φορέας που πραγματοποιεί τον έλεγχο είναι ιδιωτικός ή κρατικός;

Ιδιωτικός   Κρατικός

24. Υπάρχει οικονομική ενίσχυση για την επίλυση των προβλημάτων από το κράτος και την Ευρωπαϊκή Ένωση;

Ναι   Όχι   Ίσως   Δεν γνωρίζω

25. Με την πιστοποίηση επιλύονται ή εντείνονται κάποια από τα προβλήματα;

Επιλύονται   Εντείνονται

26. Οι προτάσεις σας για την αναβάθμιση του τομέα

1. ....
.....
.....

2. ....
.....
.....

3. ....
.....
.....

3. Ερωτηματολόγιο προς Δημόσιους Φορείς

Ερωτηματολόγιο

Προσωπικά Στοιχεία (προαιρετικά)

4. Ονοματεπώνυμο :.....
5. Τηλέφωνο επικοινωνίας :.....
6. Επαγγελματική Ιδιότητα :.....

Παρακαλώ συμπληρώστε τις παρακάτω ερωτήσεις που αφορούν τον αγροτικό τομέα του Λασιθίου.

1. Είναι εύκολο να εφαρμοστεί η διαδικασία της πιστοποίησης στον αγροτικό τομέα;

Αρκετά εύκολα Εύκολα Δύσκολα

2. Πόσοι από τους παραγωγούς του Νομού είναι πιστοποιημένοι;

0-20% 21-50% 51-100%

3. Πόσο ενημερωμένοι είναι οι καταναλωτές για τα πιστοποιημένα οπωροκηπευτικά;

Αρκετά Πολύ Ελάχιστα Καθόλου

4. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά ενός πιστοποιημένου προϊόντος;

.....
.....
.....

5. Για ποιο λόγο δεν είναι πιστοποιημένοι όλοι οι παραγωγοί;

Οικονομικούς λόγους Λόγω άγνοιας Άλλο

6. Πως διασφαλίζεται η ιχνηλασιμότητα των προϊόντων;

.....
.....
.....

7. Ποιοι είναι οι τρόποι ελέγχου των προϊόντων;

Οπτικός έλεγχος Εργαστηριακές αναλύσεις Άλλο

8. Ο έλεγχος των οπωροκηπευτικών πόσο επηρεάζει την αγοραστική συμπεριφορά του καταναλωτή;

Αρκετά Πολύ Ελάχιστα Καθόλου

9. Πόσο ασφαλή είναι τα εγκεκριμένα από την Ευρωπαϊκή Ένωση φυτοφάρμακα για τον ανθρώπινο οργανισμό;

Αρκετά Πολύ Ελάχιστα Καθόλου

10. Υπάρχει περιβαλλοντικό όφελος από την χρήση των εγκεκριμένων από την Ευρωπαϊκή ένωση φυτοφαρμάκων;

Ναι Όχι Ίσως Δεν γνωρίζω

11. Ο φορέας που πραγματοποιεί τον έλεγχο είναι ιδιωτικός ή κρατικός;

Ιδιωτικός Κρατικός

12. Υπάρχει οικονομική ενίσχυση για την επίλυση των προβλημάτων από το κράτος και την Ευρωπαϊκή Ένωση;

Ναι Όχι Ίσως Δεν γνωρίζω

13. Οι προτάσεις σας για την αναβάθμιση του πρωτογενή τομέα

1. ....
.....
.....

2. ....
.....
.....

3. ....
.....
.....